

Urząd Gminy Urszulin
30 sierpnia 2009

STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI DLA GMINY URSZULIN

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013,
Oś Priorytetowa: II Infrastruktura ekonomiczna, Działanie 2.4, Schemat B

1. WPROWADZENIE	4
2. POLSKI I ŚWIATOWY RYNEK TURYSTYCZNY.....	6
2.1. Światowy i europejski rynek turystyczny.....	6
2.1.1 Sytuacja obecna	6
2.1.2 Prognozy	7
2.2 Polski rynek turystyczny	7
2.2.1 Przyjazdy do Polski.....	7
2.2.2 Ruch turystyczny Polaków	11
2.2.3 Prognozy	15
2.3 Nowe trendy w turystyce	19
3. AUDYT TURYSTYCZNY GMINY URSZULIN	25
3.1. Regionalny i lokalny rynek turystyczny.....	25
3.2. Położenie i charakterystyka geograficzna Gminy Urszulin	29
3.3. Walory turystyczne	37
3.3.1 Walory wypoczynkowe	37
3.3.2 Walory krajoznawcze	42
3.4. Zagospodarowanie turystyczne.....	50
3.4.1 Turystyczna baza noclegowa i gastronomiczna.....	51
3.4.2 Turystyczna baza towarzysząca	53
3.5. Dostępność komunikacyjna	55
3.6. Ocena atrakcyjności turystycznej Gminy Urszulin	56
3.7. Funkcjonujące formy turystyki – segmentacja rynku turystycznego	61
3.7.1. Turystyka wypoczynkowa i rekreacyjna.....	61
3.7.2. Turystyka na obszarach chronionych.....	63
3.7.3. Agroturystyka.....	65

4. ANALIZA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	66
4.1 Dokumenty krajowe	66
4.2 Dokumenty wojewódzkie	68
4.3 Dokumenty powiatowe	72
4.4 Dokumenty gminne	73
5. ANALIZA SWOT	75
5.1 Analiza mocnych i słabych stron	75
5.2 Analiza szans i zagrożeń	76
5.3 Wnioski	77
6. KONCEPCJA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY URSZULIN	78
6.1 Misja i wizja	78
6.2 Obszary priorytetowe- uzasadnienie wyboru	80
6.3 Opis celów strategicznych, operacyjnych i działań	81
6.3.1 Cel strategiczny 1	81
6.3.2 Cel strategiczny 2	82
6.3.3 Cel strategiczny 3	82
6.4 Kreacja produktów lokalnych	84
6.5 Zadania administracji i instytucji publicznych w zakresie rozwoju turystyki	91
6.6 Kluczowe czynniki powodzenia	96
7. WDRAŻANIE STRATEGII	97
7.1 Harmonogram rzeczowo-finansowy działań	97
7.2 Zasady monitorowania sposobu i efektów wdrażania strategii	100
7.3 Rezultat wdrożenia strategii	103
8. APPENDIX	106
8.1 Bibliografia	106
8.2 Spis tabel i wykresów	109
8.3 Załączniki	111

1. WPROWADZENIE

Turystyka jest dziedziną, który w zasadniczy sposób wpływa sferę aktywności gospodarczej, a równocześnie jest szczególnie istotnym elementem działalności społecznej. Aktywność turystyczna stanowi cenny miernik poziomu życia mieszkańców oraz wskaźnik cywilizacyjnego rozwoju społeczeństw.

Rozwój turystyki w znaczący sposób wpływa na dany region, jak i na szeroko rozumiany jest rozwój społecznoekonomiczny kraju. Kluczowe znaczenie turystyki przejawia się w tworzeniu wielu nowych miejsc pracy, podnoszeniu jakości życia społeczności lokalnej, podwyższaniu konkurencyjności regionów. Jednocześnie, turystyka w znaczący sposób przyczynia się do odkrywania cennych zasobów kulturowych i środowiskowych, których właściwe eksponowanie korzystnie wpływa na wizerunek krajów, regionów oraz miejscowości.

W związku z powyższym, coraz liczniejsza grupa państw prowadzi politykę uwzględniającą w wysokim stopniu konieczność dużego zaangażowania władz na różnych szczeblach hierarchii w rozwój turystyki i dziedzin z nią powiązanych. Jest to rezultat wielu korzyści, które dzięki turystyce mogą być generowane:

- wzrost gospodarczy, a niejednokrotnie również przywrócenie równowagi makroekonomicznej i pozytywnie oddziaływanie na bilans płatniczy kraju;
- pobudzenie rozwoju regionalnego i lokalnego poprzez zaangażowanie kilkadziesiąt sektorów i dziedzin gospodarki;
- aktywizacja różnych środowisk i potencjałów endogenicznych, ożywienie przedsiębiorczości i aktywności społecznej;
- tworzenie nowych miejsc pracy; turystyka stanowi pomost pomiędzy działalnością społeczną a działalnością komercyjną oraz umożliwia biznesowe wykorzystanie różnych zainteresowań i trendów;
- wzmocnienie pozycji ośrodków metropolitalnych, a równocześnie nadanie nowej dynamiki rozwojowej ośrodkom mniejszym, peryferyjnym oraz ośrodkom o wyczerpanych dotychczasowych potencjałach rozwojowych; turystyka łączy obszary miejskie z wiejskimi, aktywizuje wieś, przyczynia się do rewitalizacji obszarów zdegradowanych, nadaje nowy sens obszarom podmiejskim z funkcjami turystyczno-rekreacyjnymi;
- zespolenie różne działalności, opierających swój rozwój się na wykorzystywaniu efektów synergii pomiędzy rozwojem funkcji gospodarczych, kulturalnych,

rozrywkowych, przekształceniach infrastruktury, przestrzeni, środowiska;

- zbudowanie świadomości wśród społeczności lokalnych i regionalnych, wzmocnienie i zescalenie kapitału społecznego, pełnienie funkcji edukacyjnych, wzmocnienie odpowiedzialności za swoje otoczenie, a w tym zabytki, środowisko przyrodnicze, atrakcje związane z danym miejscem;
- wykreowanie wartościowych propozycji zagospodarowania wolnego czasu zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających dany teren turystów;
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz pielęgnowanie tradycji lokalnych i regionalnych dzięki zrównoważonemu rozwojowi danego obszaru;
- wykreowanie odpowiedniego wizerunku kraju i regionów jako miejsc o wysokiej atrakcyjności życia oraz atrakcyjności inwestycyjnej;

Rozwój turystyki na danym obszarze wiąże się z dynamizacją wielu dziedzin, które mają szczególny wpływ na powodzenie strategii oraz możliwość wdrożenia określonych koncepcji m.in. transport, ochrona środowiska, sektor finansowy, komunikacja, które powodują często implikacje natury organizacyjnej, produkcyjnej, prawnej i technologicznej. Niezbędne jest, więc podejście interdyscyplinarne do problematyki rozwoju turystyki.

Na terenie gminy Urszulin istnieje wyraźny potencjał turystyczny miejsca, który poprzez optymalne wykorzystanie wszystkich istniejących możliwości jest w stanie pozytywnie wpłynąć na rozwój gospodarczy całego regionu. W tym celu prowadzenie przemyślanej polityki, która w zaplanowany sposób umożliwi rozwój turystyki w gminie. W tym celu stworzono Strategię Rozwoju Turystyki Gminy Urszulin, który to dokument ukazuje ogół zjawisk jakim jest turystyka, określa cele operacyjne oraz porządkuje listę zadań w obszarze turystyki. W pierwszej części opracowania została przeprowadzona ogólna analiza panujących trendów w zakresie turystyki oraz przeprowadzony został audyt weryfikujący walory danego miejsca oraz istniejące formy turystyki, które miały posłużyć później do oceny możliwości rozwoju turystyki w gminie Urszulin. W dalszej części pracy, przeprowadzono natomiast analizę odpowiednich dokumentów strategicznych, analizę SWOT wraz z wyliczeniami, a następnie wskazano formy turystyki, które powinny być rozwijane ze względu na istniejący potencjał i możliwości praktycznej realizacji oraz zaproponowano lokalne produkty turystyczne charakterystyczne dla tego obszaru. Wdrażanie Strategii Rozwoju Turystyki ukazano na specjalnie sporządzonym harmonogramie finansowo-

rzeczowym oraz zapromoponowano wskaźniki służące monitorowaniu wdrażania strategii.

2. POLSKI I ŚWIATOWY RYNEK TURYSTYCZNY

2.1 Światowy i europejski rynek turystyczny

2.1.1 Sytuacja obecna

W okresie od stycznia do sierpnia 2008 było na świecie około 641 mln przyjazdów turystów międzynarodowych. Jest to o 23 milionów przyjazdów więcej niż w tym samym okresie 2007 roku. Jednakże w ciągu roku wyniki turystyki międzynarodowej gwałtownie się pogarszały, najpierw pod wpływem rekordowo wysokich i rosnących cen ropy naftowej, a później przez obawy wywołane kryzysem finansowym.

W ciągu pierwszych czterech miesięcy wzrost liczby międzynarodowych przyjazdów turystycznych na świecie wyniósł 5,7%, a w maju był jeszcze większy (+7%). Ale w czerwcu tempo wzrostu spadło do 2%, a w lipcu i sierpniu do 1%.

W Europie w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy wzrost wyniósł zaledwie 2% w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku. Szczególnie słabe były wyniki w regionie Europy Północnej. Europa Zachodnia również wykazała poważne załamanie począwszy od czerwca, choć niektóre kraje (Niemcy, Austria i Szwajcaria) zanotowały wzrost liczby przyjazdów także w lipcu i sierpniu. Sytuacja krajów Europy Środkowej i Wschodniej była stosunkowo dobra (wzrost o 3% w okresie od stycznia do sierpnia). Dotyczy to zwłaszcza Estonii, Łotwy i Litwy. Kraje południowej Europy i basenu Morza Śródziemnego są zróżnicowane: z jednej strony rozwój turystyki przyjazdowej w Chorwacji i Turcji, a z drugiej spadek w Grecji. Włochy i Hiszpania nie zanotowały większych zmian.

Przewiduje się, że w całym 2008 roku wzrost liczby przyjazdów turystów międzynarodowych na świecie wyniesie od 2 do 3%, natomiast w 2009 roku oczekuje się dalszego spowolnienia tempa wzrostu: od 0% do 2%. Dla Europy UNWTO prognozuje wzrost w 2008 roku na minimalnym poziomie - od 1 do 2%. Naszym zdaniem niewykluczony jest lekki spadek.

World Tourism Barometer zwraca uwagę na pogarszające się wyniki

transportu lotniczego i branży hotelarskiej.

2.1.2. Prognozy

Prognozy Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) rozwoju turystyki do 2020 roku:

* Liczba podróży na świecie wyniesie w 2020 r. 1561 milionów, a wpływy osiągną wartość 2 bilionów dolarów.

* Europa pozostanie najczęściej odwiedzanym regionem świata - przewiduje się 717 milionów podróży w 2020 r. i 46% udział w światowym rynku

* Wśród poszczególnych regionów Europy największy wzrost przyjazdów odnotują: kraje Europy Środkowo-Wschodniej (223 mln) oraz południowo - wschodnich krajów basenu Morza Śródziemnego (212 mln)

* Region Azji Wschodniej i Pacyfiku stanie się drugim z kolei po Europie najczęściej odwiedzanym miejscem na świecie i jego udział wzrośnie do 25%.

* Liczba podróży międzyregionalnych, jak się przewiduje, będzie rosła szybciej niż liczba podróży wewnątrz regionów.

2.2 Polski rynek turystyczny

Dogodne położenie w środku kontynentu na skrzyżowaniu ważnych dróg europejskich, włączenie w struktury rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, znaczny potencjał kulturowy i dobrze zachowane środowisko naturalne, czynią z naszego kraju atrakcyjne miejsce do wypoczynku i zwiedzania, zarówno dla turystów krajowych jak i zagranicznych.

Wykorzystanie tych szans wymaga między innymi stworzenia warunków prawnych, instytucjonalnych, finansowych i kadrowych rozwoju turystyki, sprzyjających rozwojowi społeczno - gospodarczemu Polski oraz podniesieniu konkurencyjności regionów i kraju, przy jednoczesnym zachowaniu walorów kulturowych i przyrodniczych.

2.2.1. Przyjazdy do Polski

Według oszacowań Instytutu Turystyki, w 2006 roku do Polski było około 15,7 mln przyjazdów turystów (cudzoziemców, którzy spędzili u nas przynajmniej jedną noc), o 3% więcej niż w 2005 roku.

Tabela 1. Liczba przyjazdów do Polski w 2006 roku (zrealizowane podróże z jednym noclegiem)

KRAJ	LICZBA PRZYJAZDÓW W TYS.
Niemcy	5440
Stany Zjednoczone	346
Wielka Brytania	448
Rosja	710
Holandia	400
Austria	297
Francja	224
Szwecja	209
Włochy	270
Ukraina	2500

Źródło: oszacowania Instytutu Turystyki.

W 2006 roku średnia długość pobytu spadła w porównaniu z poprzednim rokiem do 3,4 nocy. Tylko 29% turystów skorzystało w Polsce z więcej niż 4 noclegów. Turyści z krajów 15 UE (bez Niemiec) skorzystali średnio z 4,3 noclegu. Od 2005 roku najkrócej goszczą u nas Litwini, Estońscy i Łotysze, z których większość przejeżdża przez Polskę tranzytem. Najdłuższe pobyty charakteryzują turystów z krajów pozaeuropejskich (11 nocl.). W lecie 2006 roku średnia długość pobytu (4,2 nocl.) była niższa niż w lecie 2004 i 2005 roku. Długość pobytu zależy od celu przyjazdu. Dłuższe pobyty związane są z przyjazdami rodzinno-towarzyskimi, zdrowotnymi i typowo turystycznymi. Bardzo krótko przebywali w Polsce turyści, którzy przyjechali na zakupy lub przejeżdżali tranzytem.

Turyści zagraniczni odwiedzający Polskę najczęściej samodzielnie organizowali swój przyjazd. Taki sposób organizacji podróży wybrało 80% Brytyjczyków, Rosjan, Włochów i Ukraińców. Z pełnych pakietów oferowanych przez biura podróży skorzystała jedynie znaczna część obywateli Stanów Zjednoczonych i Francji.

Większość turystów odwiedzających Polskę określa swój główny sposób spędzania czasu w naszym kraju jako pobyt w miastach (58%). Wypoczynek w rejonach o walorach krajoobrazowo-turystycznych (okolice nadmorskie, górskie, pojezierne) w porównaniu z latami ubiegłymi wykazuje tendencję wzrostową, choć pozostaje wciąż na dość niskim poziomie (11%). Stosunkowo najczęściej (ponad

15%) wybierają pobyty wypoczynkowe w rejonach o krajobrazowych walorach turystycznych turyści z Holandii, Belgii i Niemiec.

Tabela 2. Rodzaj zakwaterowania podczas pobytu w Polsce w 2006 roku

KRAJ	RODZAJ ZAKWATEROWANIA – UDZIAŁ W %						
	Hotele, motele	Pensjonaty	Domy letniskowe, apartamenty	Kempingi	Kwatery prywatne	Mieszkanie rodziny, znajomych	Inne
Niemcy	58	11	0	2	3	23	3
Stany Zjednoczone	47	1	0	0	1	51	0
Wielka Brytania	48	3	0	1	4	43	1
Rosja	38	11	2	3	6	13	27
Holandia	59	13	0	4	4	17	3
Austria	55	3	1	1	4	31	5
Francja	66	1	1	1	0	25	6
Szwecja	46	9	1	1	7	30	6
Włochy	58	2	0	3	1	18	18
Ukraina	50	7	0	3	3	11	26

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Zagraniczni turyści przebywający w Polsce w 2006 r. jako miejsce swojego zakwaterowania zdecydowanie najczęściej wybierali hotele i motele. Drugie miejsce pod tym względem zajmuje zakwaterowanie w mieszkaniach rodziny lub znajomych. W 2007 r. udział procentowy turystów zagranicznych korzystających z noclegów kształtował się bardzo podobnie jak w 2006 r., tzn. obcokrajowcy stanowili 23,2% ogółu korzystających z turystycznej bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania. Największy udział turystów zagranicznych w ogólnej liczbie turystów zanotowano w hotelach (34,3%). W „pozostałych obiektach zbiorowego zakwaterowania” turyści zagraniczni zatrzymywali się zdecydowanie rzadziej i stanowili tylko 8,6% ogółu korzystających z noclegów w tych obiektach.

W 2006 roku przeciętne wydatki turystów poniesione na terenie Polski wyniosły 167 USD na osobę i blisko 42 USD dziennie (średnie ważone). Oznacza to

dość znaczący wzrost obydwu średnich w stosunku do poprzedniego roku (odpowiednio o 11,3% i 23,5%). Na zmiany w wielkości wydatków mają wpływ relacje między kursami podstawowych walut: złotego, dolara i euro.

Tabela 3. Przyjazdy cudzoziemców do Polski i wyjazdy obywateli polskich za granicę

Wyszczególnienie	Ogółem (liczba przekroczeń granicy w tys.)		
	Ogólnie	Przyjazdy cudzoziemców	Wyjazdy obywateli polskich za granicę
2000	278409	84515	56677
2005	208460	64606	40841
2006	217041	65115	44696
2007	221638	64883	46881
Przejścia graniczne			
Drogowe	198494	59838	40253
Kolejowe	4503	1792	681
Lotnicze	16804	2884	5365
Morskie	1815	360	580
Rzeczne	22	9	2

Dane za 2007 r. nie obejmują ruchu granicznego w okresie od 21 do 31 XII na przejściach granicznych z Niemcami, Republiką Czeską, Słowacją, Litwą oraz morskich, w związku z włączeniem Polski do obszaru i Systemu Informacyjnego Schengen. Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2008

Analizując dane dotyczące przyjazdów do Polski i wyjazdów obywateli polskich za granicę można zauważyć znaczną przewagę przyjazdów cudzoziemców nad wyjazdami Polaków. Różnica ta jest jednak systematycznie i ciągle zmniejszana. Dominującą rolę odgrywa transport drogowy.

2.2.2. Ruch turystyczny Polaków

Tabela 4. Uczestnictwo Polaków w wieku 15 lat i więcej w wyjazdach turystycznych

Wyszczególnienie	2000	2005	2006	2007
Uczestnicy wyjazdów w % badanej populacji				
Wyjeżdżający	60	47	47	47
w kraju na okres 2-4 dni	37	24	23	23
5 dni i więcej	34	29	28	28
za granicę	15	12	14	15
Niewyjeżdżający	40	53	53	53
Przeciętnie na 1 uczestnika wyjazdów krajowych				
Liczba wyjazdów na okres:				
2—4 dni	3,9	2,8	2,9	2,5
5 dni i więcej	1,8	1,6	1,9	1,7
Czas trwania wyjazdu — w liczbie noclegów — przy wyjazdach na okres:				
2—4 dni	1,6	1,8	1,8	1,9
5 dni i więcej	9,5	9,1	8,9	8,8

Źródło: Mały rocznik statystyczny Polski 2008

W okresie od stycznia do grudnia 2007 roku z obiektów zbiorowego zakwaterowania skorzystało 18,9 mln turystów (o 8,2% więcej niż w 2006 roku), w tym 4,4 mln gości z zagranicy. Ponad połowa wszystkich korzystających z bazy noclegowej zatrzymała się w hotelach (10,3 mln). Liczba turystów nocujących w hotelach w porównaniu do poprzedniego roku wzrosła o 9,6%.

Dużą popularnością cieszyła się także grupa „inne obiekty hotelowe” (np. zajazdy, wille, zamki), w których nocowało 1,5 mln gości. Podobna liczba turystów korzystała z noclegów w ośrodkach wczasowych (1,6 mln) i ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych (1,3 mln). W porównaniu do 2006 roku, przybyło o 12,4% turystów nocujących w zakładach uzdrowiskowych.

Polacy, podobnie jak w roku 2006, tworzyli znaczącą większość wśród osób korzystających z obiektów „wakacyjnych”; w ośrodkach wczasowych stanowili oni 95,7% odwiedzających, a w domach wycieczkowych – 92,7% ale np. na kempingach

turyści zagraniczni stanowili aż 35,4% turystów korzystających ogółem a w uzdrowiskach 13,3%.

Tabela 5. Porównanie danych z I półrocza 2008r. do I półrocza 2007r.

Województwa	Turyści korzystający			Udzielone noclegi			Wynajęte pokoje*		
	w tys.			w tys.			w tys.		
	I pół. 2007	I pół. 2008	%	I pół. 2007	I pół. 2008	%	I pół. 2007	I pół. 2008	%
POLSKA	8601	9096,3	5,8	22730	24020,9	5,7	6931,1	7512	8,4
Dolnośląskie	978,9	995,3	1,7	2484,3	2513,1	1,2	831,5	836,4	0,6
Kujawsko-Pomorskie	350,6	368	5	1240,3	1279	3,1	258,5	275	6,4
Lubelskie	282,2	303,3	7,5	568,5	634,4	11,6	192,3	206,9	7,6
Lubuskie	279,7	310,2	10,9	525,3	585,6	11,5	213,6	239,7	12,2
Łódzkie	382,3	428,5	12,1	752,7	856,3	13,8	334,3	364,6	9,1
Małopolskie	1338,9	1329,4	-0,7	3707,8	3782,3	2	1018	1066,1	4,7
Mazowieckie	1195,5	1328,4	11,1	2247,9	2477,5	10,2	1265,6	1411,4	11,5
Opolskie	99,7	111,5	11,8	249,9	278,2	11,3	60,6	68,8	13,5
Podkarpackie	264	271,6	2,9	774	791,8	2,3	158,3	174,4	10,2
Podlaskie	209,2	199,2	-4,8	392,8	359,4	-8,5	118,6	122,5	3,3
Pomorskie	622,2	647,2	4	2010,2	2016,1	0,3	474,2	456,1	-3,8
Śląskie	756,7	809,8	7	1959,4	2039,6	4,1	610,9	676,5	10,7
Świętokrzyskie	190,3	183,8	-3,4	521,4	523,3	0,3	143,2	143,7	0,4
Warmińsko-Mazurskie	381,5	381,3	-0,1	899,3	889,6	-1,1	309,3	319,3	3,2
Wielkopolskie	628,1	710,7	13,1	1121,3	1284,7	14,6	498,4	606,6	21,7
Zachodniopomorskie	641	718,2	12	3274,8	3709,9	13,3	443,8	544	22,6

Źródło: Notatka informacyjna wyniki badań GUS Wykorzystanie bazy noclegowej w I półroczu 2008 roku

Wyniki badania wykorzystania bazy noclegowej w pierwszym półroczu 2008 r., wskazują, że z obiektów zbiorowego zakwaterowania skorzystało prawie 9,1 mln turystów. W porównaniu do analogicznego okresu 2007 r. odnotowano wzrost liczby turystów o 5,8%. Turystów zagranicznych przyjechało nieco mniej - około 1,9 mln w porównaniu do prawie 2,0 mln w 2007 r. Większość turystów - 6,3 mln nocowała w obiektach hotelowych tj. w hotelach, motelach, pensjonatach i innych tego rodzaju, podczas gdy w pozostałych obiektach - domach wycieczkowych, schroniskach, kempingach itd. tylko 2,8 mln. Ponad połowa wszystkich korzystających z bazy noclegowej zatrzymała się w hotelach (5,2 mln) co stanowiło prawie 7% więcej niż w I półroczu 2007 r. (4,9 mln). Podobnie wyglądała sytuacja wśród turystów zagranicznych, którzy w przeważającej liczbie wybierali obiekty hotelowe – 1,7 mln w stosunku do 0,2 mln turystów zagranicznych korzystających z noclegów w pozostałych obiektach zbiorowego zakwaterowania (choć w tym przypadku nie zanotowano wzrostu liczby nocujących w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku).

W pierwszej połowie roku udzielono ponad 24 mln noclegów (p. mapka), z czego ponad 4,7 mln turystom zagranicznym. Najwięcej noclegów udzielonych w obiektach zbiorowego zakwaterowania odnotowano w województwach małopolskim, zachodniopomorskim i mazowieckim. W ciągu pierwszych sześciu miesięcy 2008 r., zarówno w obiektach hotelowych jak i pozostałych, udzielono po ok. 12,0 mln noclegów. W czerwcu 2008 r. liczba udzielonych noclegów była dwukrotnie wyższa niż w styczniu. Najwięcej noclegów w omawianym półroczu udzielono w hotelach - 9,5 mln, zakładach uzdrowiskowych - 3,6 mln, ośrodkach wczasowych - 3,2 mln, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych - 1,8 mln i innych obiektach hotelowych - 1,8 mln. Największą liczbę noclegów udzielonych turystom zagranicznym zanotowano w hotelach - 3,3 mln, co stanowiło 70% wszystkich noclegów udzielonych tej grupie turystów w obiektach zbiorowego zakwaterowania w analizowanym okresie.

Wzrastającą popularnością cieszyła się kategoria „inne obiekty hotelowe” (np. zajazdy, wille, zamki), w których nocowało niespełna 0,8 mln gości, ale aż o 12 % więcej niż w pierwszych sześciu miesiącach 2007 r. Podobna liczba turystów korzystała z noclegów w ośrodkach wczasowych – prawie 0,7 mln i ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych – ponad 0,6 mln. Porównując dane za pierwsze półrocza 2008 r. i 2007 r. można zauważyć wzrastające zainteresowanie usługami

zakładów uzdrowiskowych, w których nocowało 291 tys. gości wobec 257 tys. odpowiednio w roku poprzednim.

Od stycznia do końca czerwca 2008 roku w obiektach hotelowych (czyli w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych) wynajęto nieco ponad 7,5 mln pokoi, z czego ponad 2,5 mln - turystom zagranicznym. Stanowiło to 34% ogólnej liczby wynajętych pokoi w tych obiektach. Najwięcej, bo aż 6,2 mln pokoi wynajęto w hotelach (w tym niecałe 2,3 mln turystom zagranicznym). Wykorzystanie pokoi w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych w I półroczu 2008 r. wyniosło 43,1%. Największy stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych obserwowano w województwie mazowieckim (56,4%), małopolskim (48,4%) i zachodniopomorskim (44,2%) a najmniejszy w podkarpackim (31,2%). Najniższy wskaźnik wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych zanotowano w styczniu - 35,1%, natomiast najwyższy w rozważanym okresie dotyczył czerwca i wyniósł 50,7%. W porównaniu do I półrocza roku ubiegłego wskaźnik wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych wzrósł jedynie o 0,5 punktu procentowego. W 2007 r. podobnie jak w 2008 r. największy stopień wykorzystania pokoi zanotowano w czerwcu – 50,3% a najniższy w styczniu 35,0%.

W okresie od stycznia do czerwca 2008 r. stopień wykorzystania miejsc noclegowych we wszystkich turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wyniósł 34,8% czyli niewiele więcej niż w analogicznym okresie 2007 r. – 34,5%. Najlepsze wyniki odnotowano w zakładach uzdrowiskowych – 74,9% co jest odzwierciedleniem rosnącego zainteresowania usługami tej bazy noclegowej w Polsce. W okresie styczeń-czerwiec 2007 r. wykorzystanie tego rodzaju obiektów wyniosło 70,1. Najniższe wykorzystanie w tych obiektach obserwowano w styczniu 2008 r. (57%) – o 26 punktów procentowych mniej w porównaniu do sytuacji w czerwcu, kiedy to stopień wykorzystania miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych wyniósł aż 83%. W obiektach hotelowych stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł prawie 35% czyli podobnie jak w całej pozostałej nie hotelowej bazie noclegowej (ponad 35%). Podobne wartości odnotowano w I półroczu 2007 r. tj. w obiektach hotelowych stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 35,1% a w pozostałych obiektach 33,9%.

W pierwszym półroczu 2008 roku widoczny jest wyraźny wzrost liczby turystów korzystających z bazy noclegowej, liczby udzielonych noclegów i wynajętych pokoi w stosunku do analogicznego okresu 2007 roku. Nieznaczne spadki w liczbie

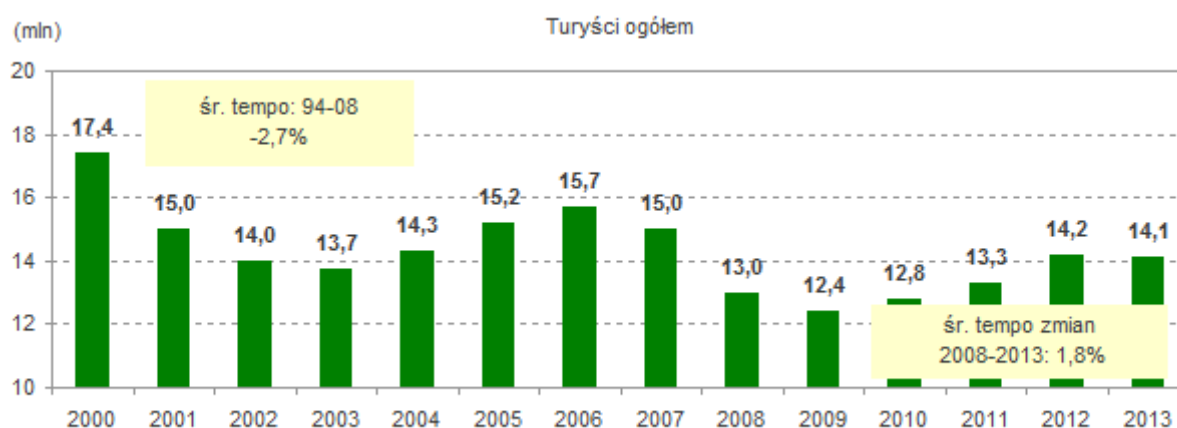

tego sektora.

Ponieważ udział sektora usług w gospodarce polskiej jest niższy niż w rozwiniętych krajach należy przyjąć, że będzie się on rozwijał znacznie szybciej niż przemysł, czy rolnictwo. Oznacza to, że w nadchodzących latach gospodarka turystyczna w Polsce ma szansę rozwijać się w tempie większym niż tempo rozwoju całej polskiej gospodarki (mierzonej tempem wzrostu PKB).

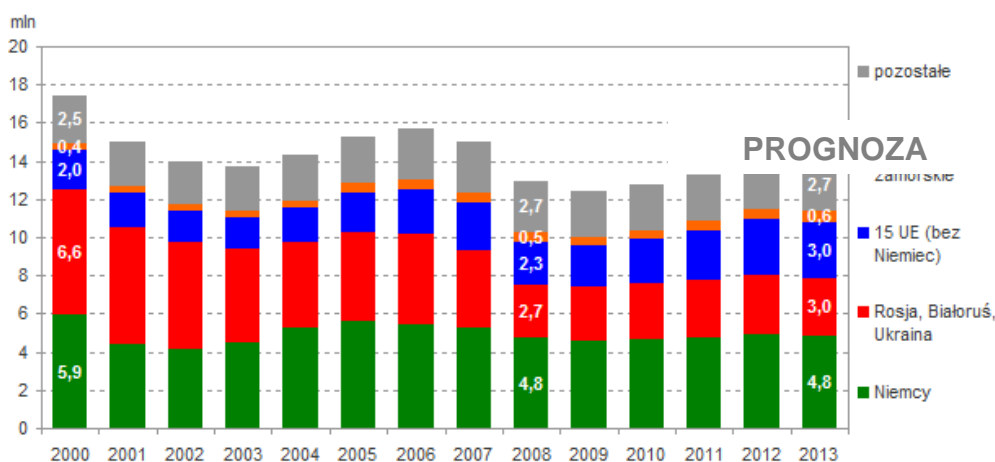
Jednocześnie interdyscyplinarny charakter turystyki powoduje, że tempo jej rozwoju uzależnione jest zarówno od rozwoju infrastruktury turystycznej jak i tempa rozwoju innych sektorów gospodarki zaangażowanych w obsługę turystów. Dlatego też tempo rozwoju turystyki nie może zdecydowanie odbiegać od tempa rozwoju całej gospodarki

Wykres 1. Przyjazdy turystów w latach 2000 - 2008 i prognoza do 2013

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki (III 2009)

Wykres 2 . Przyjazdy turystów według głównych grup krajów

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki (III 2009)

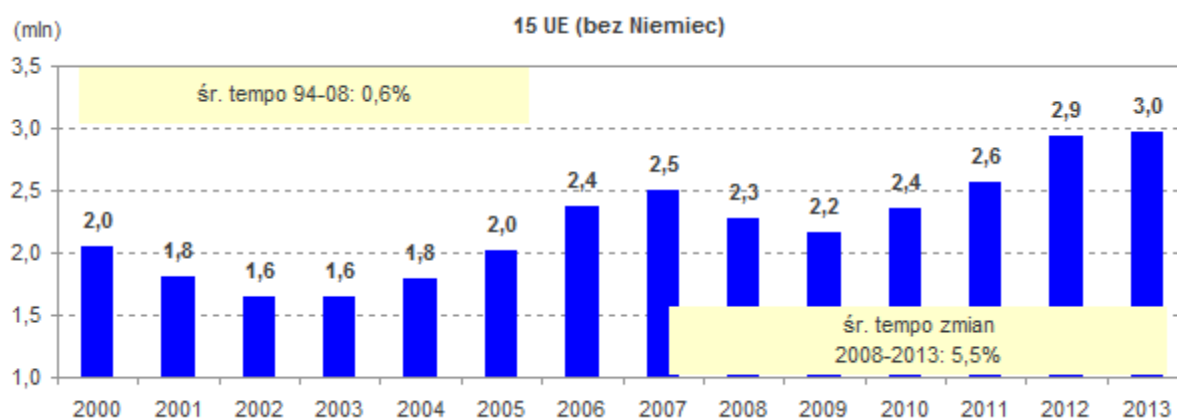

W 2008 roku zbiegły się dwa niekorzystne czynniki: obowiązek wizowy dla sąsiadów ze wschodu, będących poza strefą Schengen, oraz, począwszy od drugiego kwartału, pierwsze symptomy, a potem już pełny rozwój globalnego kryzysu finansowego.

Według skorygowanych prognoz Instytutu Turystyki, ogólna liczba przyjazdów turystów wzrośnie od 15 mln w 2007 roku, poprzez niemal 13 mln w 2008 roku, do około 14,2 mln w latach 2012 i 2013, co oznacza średnioroczną dynamikę liczby przyjazdów turystów do Polski w latach 2008 - 2013 na minimalnym poziomie 1,8%.

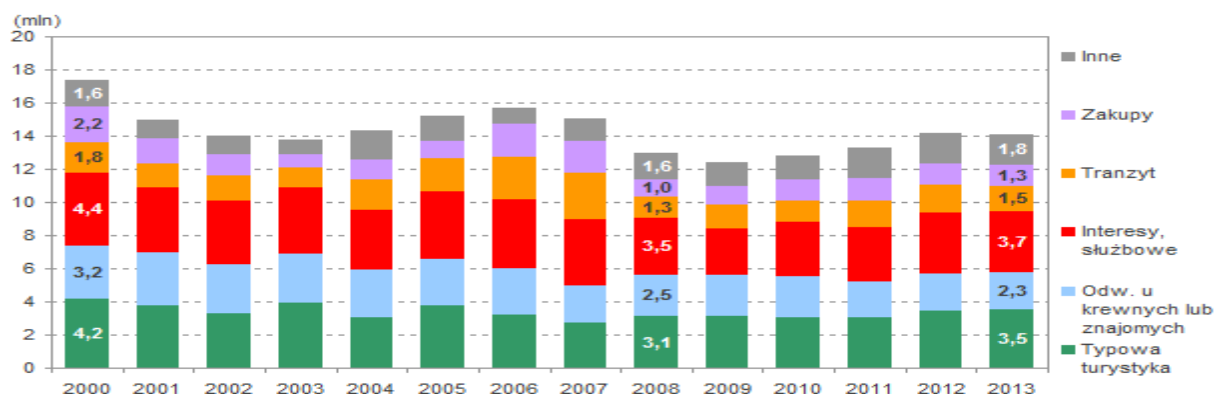
Spodziewamy się dwuletniego zatrzymania wzrostu ruchu przyjazdowego z nieościennej krajów "15" Unii Europejskiej, Ameryki Północnej i pozostałych krajów zamorskich. Stabilizacji liczby przyjazdów można oczekiwać z Niemiec, po spadku w 2008 roku. Przyjazdy sąsiadów ze wschodu znacznie spadły w 2008 roku, po wejściu Polski do strefy Schengen. Nie jest pewne w jakim tempie te straty będą niwelowane w przyszłości.

Wykres 3. Przyjazdy turystów z krajów Unii Europejskiej (z prognozą do 2013 r.)

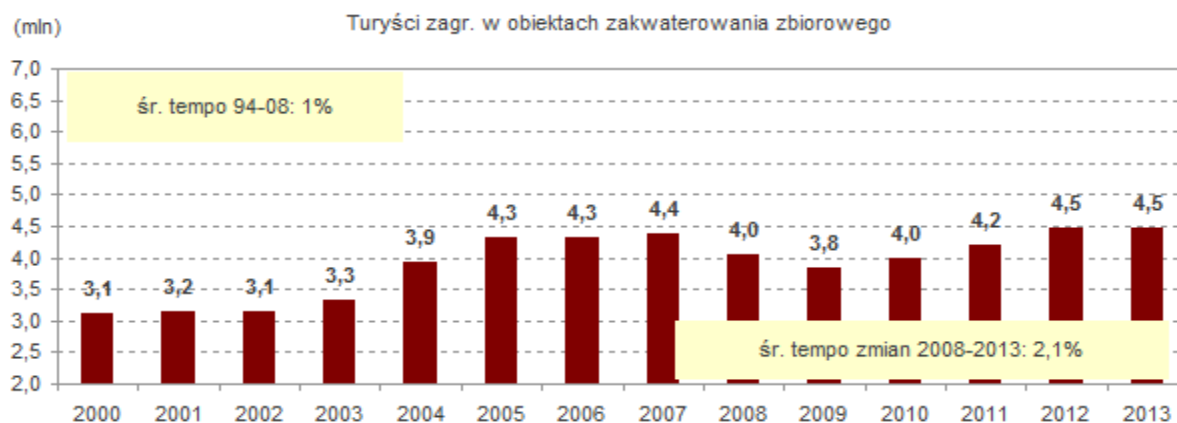
Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki (III 2009)

Wykres 4. Przyjazdy turystów wraz z prognozą do 2013 r. według celów pobytu.

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki (III 2009)

Wykres 5. Turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego (wraz z prognozą do 2013 r.)

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki (III 2009)

Wykres 6. Turyści polscy i zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego (wraz z prognozą do 2013 r.)

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki (III 2009)

Biorąc pod uwagę spadek liczby przyjazdów turystów zagranicznych do Polski w latach 2001-2003 (z 15,0 mln do 13,7 mln), wzrost w latach 2004-2006 (z 13,7 mln do 15,7 mln), spadek przyjazdów w 2007 roku do 15,0 mln i ograniczone możliwości wzrostu w następnych latach (około 4% rocznie), a także spadek aktywności turystycznej mieszkańców Polski w latach 2001-2007 mierzony uczestnictwem w wyjazdach turystycznych (56% mieszkańców Polski uczestniczyło w wyjazdach turystycznych w 2001 roku, a 47% w 2007 roku) i prognozowany niewielki wzrost w następnych latach, podstawowym źródłem wzrostu udziału gospodarki turystycznej w PKB w latach 2008-2015 powinien być wzrost wydatków turystów zagranicznych i krajowych w czasie wyjazdów turystycznych osiągnięty dzięki poszerzeniu oferty i poprawie jakości oferowanych usług.

2.3. Nowe trendy w turystyce

Zmiany społeczne następują w sposób ciągły, a trendy - czy to gospodarcze, społeczne czy też związane ze stylem życia - wpływają na turystykę, gdyż stanowi ona nieodłączny element życia społecznego. Ważne jest, aby sektor turystyczny zawczasu rozpoznawał te zmiany. Obecne strategie związane z produktami, usługami, marketingiem i inwestycjami wymagają odpowiednich korekt w przypadkach, gdy preferencje lub zachowania klientów rozwijają się inaczej niż dotychczas.

W przeszłości podaż dyktowała popyt, natomiast obecnie sytuacja się zmienia. Coraz większe nasycenie rynku oraz bardziej pewni siebie konsumenci z większymi dochodami do dyspozycji oraz czasem wolnym kształtują dochodowość usługodawców w sektorze turystycznym. Mimo iż niektóre trendy kreuje podaż, należy pamiętać o prognozowaniu trendów w popycie, gdyż to właśnie one stanowią podstawę do określenia czasu i środków niezbędnych do dokonania stosownych korekt. Wspomniane trendy dotyczą społeczeństw zachodnich, a w szczególności europejskich.

Turystyka światowa rozwija się na skalę masową, a podróże międzynarodowe są raczej zjawiskiem normalnym niż wyjątkowym. Liczba podróży zagranicznych rośnie systematycznie, z wyjątkiem krótkich okresów kryzysów ekonomicznych bądź politycznych. Rozwija się także turystyka krajowa czemu sprzyja powszechne wykorzystanie samochodów prywatnych.

Globalizacja w przemyśle, nadwyżki zdolności produkcyjnych w kluczowych sektorach produkcji i ogólny nadmiar kapitału stanowią nowe, wpływowe siły ekonomiczne, które ograniczają możliwość interwencjonizmu państwowego i prowadzą do ostrej konkurencji międzynarodowej. Pomoc rządów dla sektora turystycznego maleje wraz ze wzrostem roli gospodarki rynkowej i prywatyzacji sektora. Jednocześnie, popyt w turystyce jest bardziej zależny od dobrej współpracy sektora publicznego i prywatnego niż inne dziedziny handlu.

DEMOGRAFIA

Liczba osób starszych gwałtownie się zwiększy. Seniorzy będą zdrowsi i będą dysponować wyższym dochodem do dyspozycji. Wielu z nich skorzysta z wcześniejszych emerytur. W związku z tym liczba bardziej doświadczonych turystów w starszym wieku będzie wzrastać szybciej niż ogólny popyt na produkty sektora turystycznego, (mimo że stopniowe zmniejszanie emerytur i trend do podwyższania wieku emerytalnego może spowolnić tę tendencję w dłuższej perspektywie).

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Wzrost popytu na jakość, wygodę i bezpieczeństwo.
2. Wzrost popytu na łatwy transport.
3. Wzrost popytu na spokojniejsze obiekty rozrywkowe (np. pola golfowe, itp.).
4. Wzrost popytu na produkty dla osób podróżujących pojedynczo.
5. Większy popyt w miesiącach przed i po sezonie.
6. W marketingu należy mniej podkreślać wiek, a bardziej komfort.

Średnia liczba osób przypadających na jedno gospodarstwo domowe będzie nadal malała, co będzie skutkować wyższym dochodem do dyspozycji oraz większą siłą nabywczą. W sferze turystyki wpłynie to na ogólny popyt, a w szczególności na podróże do dalekich krajów i krótkie pobyty.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Zwiększenie popytu na luksus.
2. Zwiększenie popytu na produkty specjalistyczne nabywane pod wpływem impulsu.
3. Zwiększenie popytu na wyjazdy z miast i inne krótkie wyjazdy zagraniczne w okresach, które wcześniej nie były preferowane.
4. Wyższy poziom zainteresowania imprezami zimowymi

ZDROWIE

Będzie wzrastać świadomość zdrowotna. Mimo iż świadomość zdrowotna nie wpłynie na wielkość popytu, to będzie miała wpływ na podejmowanie decyzji przy wyborze celu podróży oraz na postępowanie klienta w czasie wyjazdu.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Kierunki podróży postrzegane jako mniej zdrowe będą rzadziej wybierane.
2. Popyt na wakacje oferujące wyłącznie kąpiele słoneczne będzie nadal malał.
3. Coraz popularniejsze będą wakacje aktywne lub oferujące wypoczynek aktywny, a popyt na obiekty spełniające to zapotrzebowanie będzie nadal wzrastał.
4. Będzie wzrastał popyt na produkty związane z odnową biologiczną (sanatoria i ośrodki fitnessu).

ŚWIADOMOŚĆ I EDUKACJA

Średni poziom wykształcenia podnosi się. Będzie to skutkowało wyborem imprez, w których istotną rolę odgrywają kultura, sztuka i historia, tzn. imprez związanych z rozwojem duchowości i o większych walorach edukacyjnych.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Wzrost popytu na produkty specjalistyczne.
2. Bardziej widoczne włączenie elementów kultury, sztuki i historii do imprez zorganizowanych i wakacji indywidualnych.
3. Potrzeba lepszego, bardziej kreatywnego sposobu przekazywania informacji.

TECHNOLOGIE INFORMATYCZNE

Będzie ciągle wzrastać znaczenie przeszukiwania Internetu oraz jego wykorzystania do zdobywania informacji oraz nabywania produktów i usług turystycznych. Rola Internetu, w tym nowych środków prezentacji wizualnej, będzie coraz większa, a w przyszłości może okazać się najważniejsza.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Dostępność informacji turystycznej o kierunkach podróży i produktach będzie sprzyjać porównywaniu ofert a poprzez to intensywniej wpływać na konkurencję.

2. Doświadczeni turyści coraz częściej będą komponować własne wakacje z dostępnych modułów dokonując bezpośrednich rezerwacji.
3. Rola biur podróży będzie malała, ponieważ zakup imprez zorganizowanych coraz częściej odbywa się przez Internet.
4. Internet będzie coraz szybciej zmniejszać rolę krajowych organizacji turystycznych i izb turystyki; marketing miejsc turystycznych zyska na znaczeniu, gdyż to on będzie zachęcać do odwiedzania stron internetowych.
5. Dostępność odpowiednich odnośników (linków) do usługodawców będzie coraz ważniejsza jako podstawowy, wstępny warunek sukcesu stron internetowych.
6. Możliwość zakupów przez Internet będzie skutkować rezerwacjami dokonywanymi z mniejszym wyprzedzeniem.
7. W związku ze wzrostem znaczenia bezpieczeństwa bardziej krytyczni turyści będą mieli większą potrzebę dokonywania bezpiecznych rezerwacji on-line.

TRANSPORT

Rosnąca dostępność pociągów szybkobieżnych oraz tanich przewoźników będzie miała wpływ na dotychczasowy ruch turystyczny. Ruch drogowy będzie narażony na większe utrudnienia.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Częściej będą wybierane łatwo dostępne i niedrogie destynacje na krótkie pobyty – szczególnie, w przypadku imprez organizowanych poza sezonem.
2. Dzięki bezpośrednim połączeniom kolejowym i lotniczym popyt na krótkie pobyty na terenach wiejskich zmaleje na rzecz miast i regionów miejskich.
3. Przejazdy szybkobieżną koleją na średnich odległościach zastąpią część podróży obecnie odbywanych lotami rejsowymi.
4. Zatory na drogach negatywnie wpłyną na transport samochodami prywatnymi.
5. Znaczenie wycieczek autobusowych będzie stopniowo malało.
6. Bariery wynikające z niedostosowanych rozkładów podróży będą mieć silniejszy, negatywny wpływ na wybór destynacji.
7. Rejsy wycieczkowe zyskają na popularności. W szczególności u turystów po pięćdziesiątym roku życia.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Świadomość związana z ochroną środowiska będzie stale wzrastać. Będzie to skutkowało zwiększonym popytem na miejsca, w których rozwój jest zrównoważony i w których przyroda i lokalni mieszkańcy odgrywają coraz większą rolę.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Regionalny charakter destynacji zyska na znaczeniu.
2. Turyści będą bardziej preferować miejsca, w których miejscowa ludność chętnie przyjmuje rosnącą liczbę gości.
3. W celu zmniejszenia kosztów zrównoważonego rozwoju, jego koszty będą w coraz większym stopniu ponosić sami turyści.

BEZPIECZEŃSTWO

Działania terrorystyczne, regionalne wojny, zanieczyszczenie i inne kryzysy stały się częścią naszej rzeczywistości i kreują naszą potrzebę bezpieczeństwa. W turystyce przekłada się to na zwiększoną potrzebę bezpieczeństwa i powoduje, że turyści unikają destynacji postrzeganych jako niebezpieczne.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Jakość wody będzie odgrywać coraz większą rolę przy wyborze destynacji, dlatego też wymaga ona większej ochrony.
2. Bardziej krytyczni turyści będą szybciej zgłaszać reklamacje, w przypadku gdy oferowany produkt nie spełnia oczekiwanych standardów.
3. Koszty zapewnienia bezpieczeństwa gwałtownie wzrosną.
4. Branża turystyczna powinna być przygotowana na bardziej elastyczne zaspokajanie popytu w okresach kryzysowych.

CZAS WYPOCZYNKU

Współczesne społeczeństwo wywiera coraz większą presję na codzienne życie ludzi oraz coraz silniej pożąda większej ilości wolnego czasu i wypoczynku. Będzie to miało negatywny wpływ na wzrost wolnego dochodu do dyspozycji. Dlatego ta tendencja jest ze swej istoty niekorzystna - również dlatego, że nie następuje już wzrost liczby dni płatnego urlopu wypoczynkowego.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Rosnąca potrzeba dostarczania produktów tanich.
2. Rosnąca potrzeba oferowania wypoczynku.
3. Skrócenie jednego dłuższego urlopu na rzecz kilku krótszych.

DOZNANIA

Większa liczba konsumentów o wyrafinowanych gustach otwarcie wyraża swoje potrzeby i dochodzi swoich praw. W turystyce przekłada się to na bardziej krytyczne nastawienie do jakości i stosunku ceny do jakości.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Alternatywne sposoby wydawania pieniędzy i spędzania czasu będą konkurować z wyjazdami wakacyjnymi, a w ramach wyjazdów wakacyjnych będą ze sobą konkurować destynacje i standard zakwaterowania.
2. Destynacje, które nie spełniają akceptowalnych standardów ucierpią znacznie bardziej i w dłuższej perspektywie.
3. Bardziej zróżnicowane zachowanie klientów: w jednym roku wakacje skromne, w drugim - luksusowe, w jednym roku dalekie, w drugim - bliskie.
4. Wybór krótszych imprez i mniejsza wierność wobec destynacji nasilą się.
5. Bardziej doświadczeni turyści wpłyną na zmianę podejścia: sztuczność ustąpi miejsca większej autentyczności - w szczególności w odniesieniu do zadowolenia emocjonalnego oraz potrzeby indywidualizacji; podaż sztucznych atrakcji, które nie odróżniają się od innych (np. parki tematyczne), straci na znaczeniu, jeżeli nie będą one spełniać wyższych standardów.
6. Doświadczenie i krytyczne nastawienie skłoni turystów do ponownych odwiedzin przyjemnych miejsc z przeszłości.
7. Zwiększona mobilność turystów wpłynie korzystnie na wynajem środków transportu.
8. Regiony oferujące pełną, zróżnicowaną i całkowicie zrównoważoną koncepcję będą coraz częściej wybierane i będą wymagać lepszego zarządzania.

STYLE ŻYCIA

Styl życia w społeczeństwie zachodnim stopniowo się zmienia. W turystyce ma to wpływ na postrzeganie osobistych potrzeb i zachowanie turystów.

Konsekwencje dla sektora turystycznego:

1. Mniejsze zainteresowanie usługą typu nocleg ze śniadaniem, która jest postrzegana za usługę niskiej jakości.
2. Ponieważ „status” jest mniej ważny, niż dawniej, zachowanie urlopowiczów staje się bardziej zindywidualizowane i spowoduje większy popyt na mniejsze jednostki zakwaterowania.
3. Zmiana w percepcji życia i stylu życia skutkuje spadkiem popytu na w pełni zorganizowane wycieczki.
4. Usługodawcy skorzystają więcej, jeżeli będą w stanie stworzyć zupełnie nowe produkty, koncepcje i usługi, które odróżniają się od innych.
5. Rosnąca specjalizacja wśród usługodawców nastawiona na poszczególne zainteresowania i hobby stanie się ważniejsza i będzie częściej powiązana ze spędzaniem urlopu przez turystów.
6. Coraz powszechniejsza potrzeba posiadania „przystani” stymuluje pragnienie posiadania drugiego domu.
7. Trend „Powrót do podstaw” skutkuje wyborem prostszych wakacji: z hotelu do bungalowu, z przyczepy turystycznej do namiotu.

3. AUDYT TURYSTYCZNY GMINY URSZULIN

3.1. Regionalny i lokalny rynek turystyczny

Województwo lubelskie jest obszarem atrakcyjnym turystycznie, posiada bogatą i różnorodną spuściznę kulturową, walory krajobrazowe, uzdrowiskowe, należy też do regionów najczystszych ekologicznie.

Na obszarze województwa znajdują się miejscowości historyczne i turystyczne o znaczeniu międzynarodowym lub pierwszorzędnym w kraju, do których zaliczają się zwłaszcza Zamość (obiekt światowego dziedzictwa i pomnik historii), Lublin, Kazimierz Dolny (pomnik historii), Nałęczów, Puławy, Kozłówka, Janów Podlaski. W granicach województwa znajdują się obszary o walorach wypoczynkowych

znaczących w kraju: Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie, Rostocze oraz rozległe kompleksy Puszczy Solskiej i Lasy Janowskie. Lubelskie jest regionem, w którym 22,7% powierzchni zajmują obszary prawnie chronione. Ze względu na czystość środowiska i tradycyjny charakter wsi posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki i ekoturystyki.

Na atrakcyjność turystyczną Lubelszczyzny wpływa fakt, iż na obszarze województwa przez stulecia przenikały się kultury wschodnia i zachodnia. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w obiektach dziedzictwa kulturowego, jak i klimacie miast, szczególnie małych. Aby wydobyć walory kulturalne i środowiskowe województwa oraz zwiększyć jego atrakcyjność turystyczną konieczne jest wsparcie zarówno infrastruktury kultury i turystyki jak również sfery dotyczącej informacji i promocji regionu.

Tabela 6. Turyści w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania w Województwie Lubelskim w 2007 r. w tys.

Liczba osób korzystających	615,8
w tym turyści zagraniczni	97,5
Liczba udzielonych noclegów	1410,3
w tym turystom zagranicznym	158,6

Źródło: dane GUS

W 2007 roku województwo lubelskie przyjęło 1,2 mln turystów zagranicznych. Najczęściej przyjeżdżali mieszkańcy Ukrainy. Inne licznie reprezentowane kraje to Białoruś i Niemcy. Najczęstszym motywem przyjazdów do województwa były zakupy (najwyższy udział w Polsce po podkarpackim). Udziały przyjazdów typowo turystycznych, odwiedzin u krewnych lub znajomych oraz przyjazdów służbowych należały do najniższych w Polsce. Przyjazdy służbowe dotyczyły przede wszystkim obsługi środków transportu lub też interesów prowadzonych samodzielnie. Liczbę przyjazdów w celach turystyczno-wypoczynkowych oszacowano na niespełna 40 tys. Udział przyjazdów zorganizowanych samodzielnie należał do najwyższych, a przyjazdów związanych z wykupieniem pełnego pakietu usług w biurze podróży – był najniższy, obok lubuskiego i podkarpackiego. Turyści zagraniczni przebywali na terenie województwa krócej niż gdzie indziej: średnia długość pobytu wynosiła 2,6 dnia (1,6 nocy) i była najniższa po podkarpackim. Charakterystyczny dla lubelskiego

był najwyższy udział nocujących w kwaterach prywatnych. Przeciętne wydatki na osobę kształtowały się poniżej średniej, a na dzień pobytu – powyżej. Udziały wydatków na noclegi i wyżywienie należały do najniższych w Polsce.

Tabela 7. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania na tle kraju

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska=100					
	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
			ogółem	w tym turyści zagraniczni	ogółem	w tym turyści zagraniczni
Ogółem	4,7	3,3	3,2	2,3	2,5	1,5
Hotele	2,9	2,4	2,4	2,1	1,9	1,4
Motele	10,1	9,7	6	2,6	6,3	2,7
Pensjonaty	1,7	2	3,7	1,9	2,1	1
Inne obiekty hotelowe	6,6	6,2	7,8	7,5	6,9	5,5
Domy wycieczkowe	2,9	1,9	2,2	2,5	1,8	2,3
Szkolne schroniska młodzieżowe	10,6	8,4	5,9	3,5	4,7	2,5
Kempingi	3,1	2	1,9	1,1	1,1	0,6
Pola biwakowe	3,6	2,5	2,8	0,4	2,4	0,4
Ośrodki wczasowe	4,9	2,9	2,1	0	1,6	0
Ośrodki kolonijne	5	4,6	2,9	10,4	3,2	9,6
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	5,6	3,8	4	4,1	3	2,2
Domy pracy twórczej	6,7	12,6	21,6	17,1	12,2	15,1
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	6,1	5,3	6,8	4,9	5,8	3,2
Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	2,4	1,2	0,8	0,1	0,7	0,1
Zakłady uzdrowiskowe	2,8	1,9	2,9	0,4	2,2	0,1
Pozostałe niesklasyfikowane	4,2	3,5	3,1	1,9	2,4	1,7

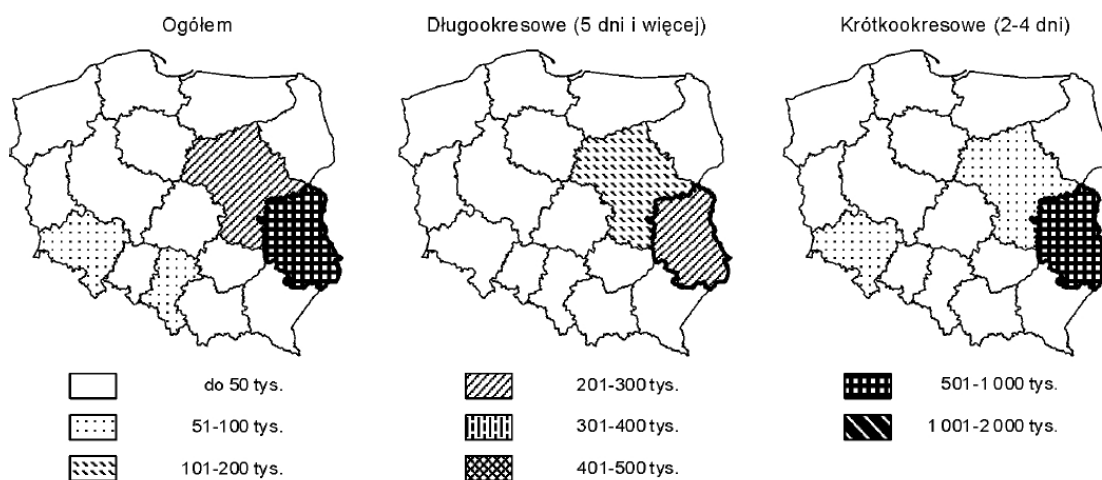
Źródło: „Turystyka w województwie lubelskim w 2006 r.” opracowanie Urzędu Statystycznego w Lublinie

Lubelskie dysponuje różnorodną bazą noclegową. Najwięcej miejsc noclegowych miały ośrodki wczasowe i hotele (ponad jedna trzecia zasobów noclegowych województwa). Pozostałe obiekty o największej liczbie miejsc to obiekty niesklasyfikowane oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe. Stopień wykorzystania miejsc kształtował się poniżej średniej krajowej.

W 2007 roku Polacy odbyli 1,5 mln podróży do miejscowości położonych na terenie województwa lubelskiego. Dwie trzecie pobytów trwało 2-4 dni. Przybysze spoza województwa zrealizowali 60% przyjazdów długookresowych i 40% krótkookresowych. Najczęściej przyjeżdżali mieszkańcy mazowieckiego, dolnośląskiego i śląskiego.

Rysunek 2. Przyjazdy z poszczególnych województw

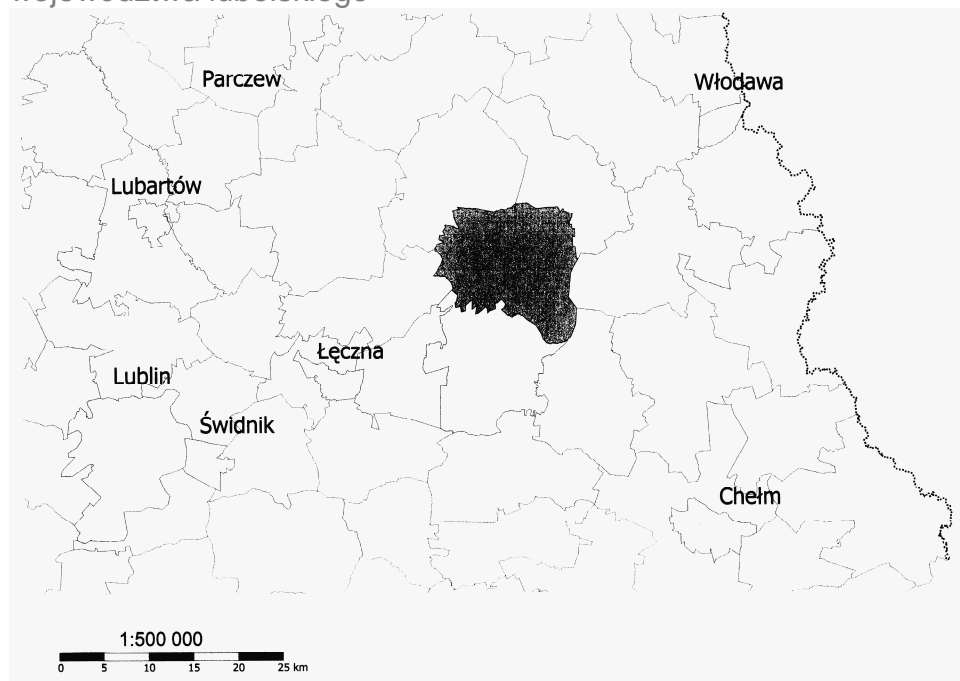
Źródło: badania Instytutu Turystyki

Udział odwiedzin u krewnych lub znajomych, zarówno podczas długich, jak i krótkich pobytów, należał do najwyższych w Polsce. Liczbę przyjazdów w celach turystyczno-wypoczynkowych oszacowano na 0,4 mln; ponad połowa tego typu pobytów trwała 2-4 dni. Udział pobytów krótkich zorganizowanych samodzielnie był najwyższy w kraju. Turyści odwiedzający lubelskie częściej niż gdzie indziej korzystali z gościnności krewnych lub znajomych podczas krótkich pobytów, podczas długich zaś – częściej przebywali na działkach. Krótkie pobyty latem miały najwyższy udział w kraju, wiosna zaś – najniższy.

3.2. Położenie i charakterystyka geograficzna gminy Urszulin

Gmina Urszulin zajmuje powierzchnię 17 214 ha położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego i jest jedną z gmin powiatu włodawskiego. Od północy i zachodu graniczy z gminą Sosnowica, od północo-wschodu z gminą Stary Brus i Hańsk, natomiast od południa z Ludwinem, Cycowem i Wierzbicą. Siedzibą władz administracyjnych oraz ośrodkiem administracyjno-usługowym gminy jest wieś Urszulin. Jest oddalona o około 60 km od aglomeracji lubelskiej oraz około 100 km od granicy państwowej z Białorusią i Ukrainą. Pozostałymi większymi miastami położonymi w pobliżu omawianych gmin są: Łęczna (ok. 30 km), Włodawa (ok. 32 km) oraz Biała Podlaska (ok. 90 km) (rys. 3).

Rysunek 3. Położenie gminy Urszulin na tle podziału administracyjnego województwa lubelskiego

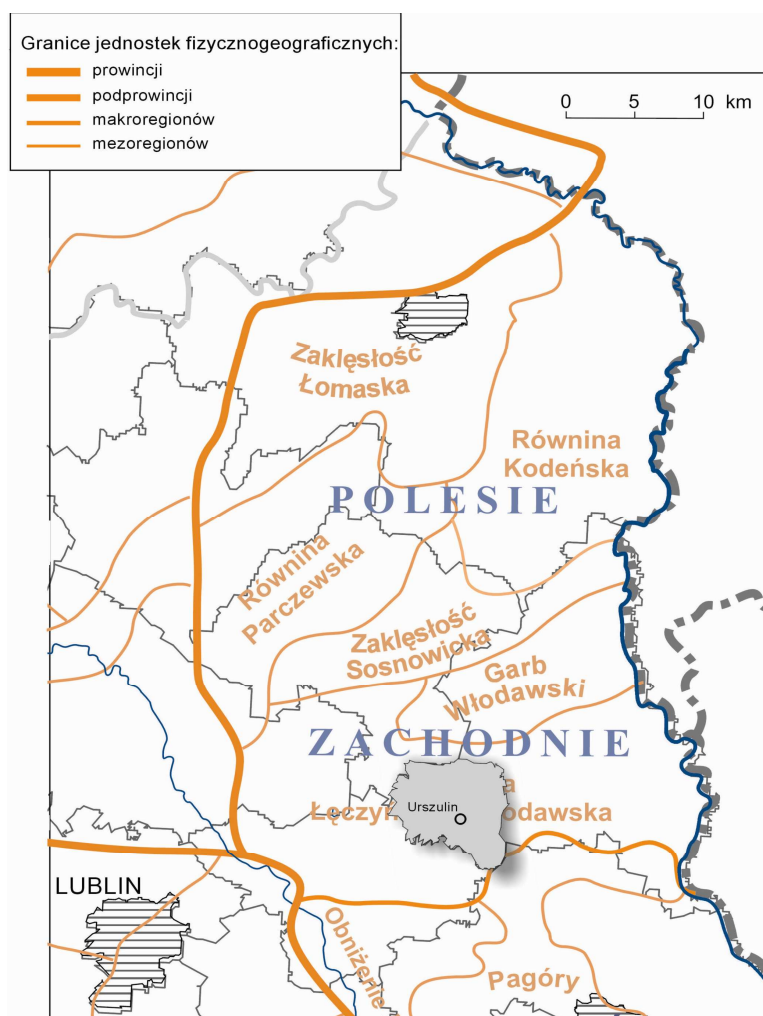
Źródło: <http://gis.umcs.lublin.pl/> (data dostępu 10.07.2009r.)

W podziale fizycznogeograficznym kraju (Kondracki 2002) gmina Urszulin położna jest na obszarze Polesia Zachodniego, na terenie mezoregionu Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej (rys. 4). Polesie Zachodnie należy do podprowincji Polesie, ta zaś jest częścią prowincji Niziny Wschodniobałtycko-Białoruskiej.

Pod względem regionalizacji turystycznej kraju (Lijewski i in. 2008), analizowany obszar należy do rejonu turystycznego *Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie*.

Biorąc pod uwagę charakter opracowania, w poniższym rozdziale omawiając uwarunkowania środowiskowe gminy, przedstawiono informacje na temat: ukształtowania terenu, warunków klimatycznych oraz kwestii dotyczących ochrony środowiska. Analizie poddano przede wszystkim te elementy, które chociażby w sposób pośredni oddziałują lub stanowią warunki do rozwoju turystyki.

Rysunek 4. Położenie gminy Urszulin na tle podziału fizycznogeograficznego Polski

Źródło: Opracowanie własne.

Ukształtowanie terenu

Położenie gminy na skrajnie południowym krańcu Polesia Zachodniego – krainy podmokłych równin, teren gminy charakteryzują się stosunkowo niewielkim urozmaiceniem hipsometrii terenu; deniwelacje sięgają tu kilku metrów (Wilgat 1963).

Krajobraz przyrodniczy gminy urozmaicają głązy narzutowe. Wśród form wodno polodowcowych występują równiny sandrowe, ozy oraz kemy. Z form o

genezie denudacyjnej najliczniej reprezentowane są płaskowyże i garby (Buraczyński, Wojtanowicz 1981). We wschodniej części gminy teren urozmaicają leje na kredzie piszącej. Z okresu holoceniowego pochodzą równiny akumulacji torfowiskowej, powstałe w wyniku wypełnienia torfami dawnych jezior i obniżeń dolinnych (Buraczyński, Wojtanowicz 1981).

Uzupełnieniem powyższych są formy pochodzenia antropogenicznego, związane głównie z przeprowadzeniem prac melioracyjnych na tym terenie – nasypy drogowe, groble i kanały.

Warunki klimatyczne

Według regionalizacji klimatycznej województwa lubelskiego (Zinkiewicz, Zinkiewicz 1975) analizowany teren zaliczany jest do dziedziny lubartowsko-parczewskiej. Charakterystyczne jest dla niego położenie w strefie umiarkowanej ciepłej.

Średnia roczna temperatura powietrza na tym obszarze wynosi od 7,1° do 7,5°C. Przeciętą maksymalną temperaturą lipca waha się w przedziale od 23°C do 24°C, natomiast minimalną średnią temperaturą stycznia kształtuje się na poziomie od -5,1°C do -6,3°C. Średnia roczna wilgotność względna powietrza wynosi 80-82% (Lorenc 2005).

Na terenie gminy dość korzystnie wypadają warunki solarne – pozytywnie wpływające na walory wypoczynkowe. W stosunku do przeciętnych wartości obszaru Polski (około 60 kcal/cm²), znaczną wartość osiąga natężenie promieniowania słonecznego (98-100). Duże jest także usłonecznienie, które waha się od 1650 do 1700 godzin w ciągu roku. ***Jest to jedna z największych wartości usłonecznienia w Polsce*** (Lorenc 2005).

Roczna suma opadów wynosi w rejonie gminy Urszulin 550-600 mm rocznie. Długość zalegania pokrywy śnieżnej zawiera się w granicach 60-70 dni, a jej przeciętna miąższość waha się od 10 do 12 cm. Zachmurzenie średnie roczne w gminie Urszulin w ośmiostopniowej skali przyjmuje wartość 5. Przeciętnie w ciągu roku na terenie gminy występuje 40-50 dni pogodnych oraz 160-170 dni pochmurnych (Lorenc 2005).

Stosunki wodne

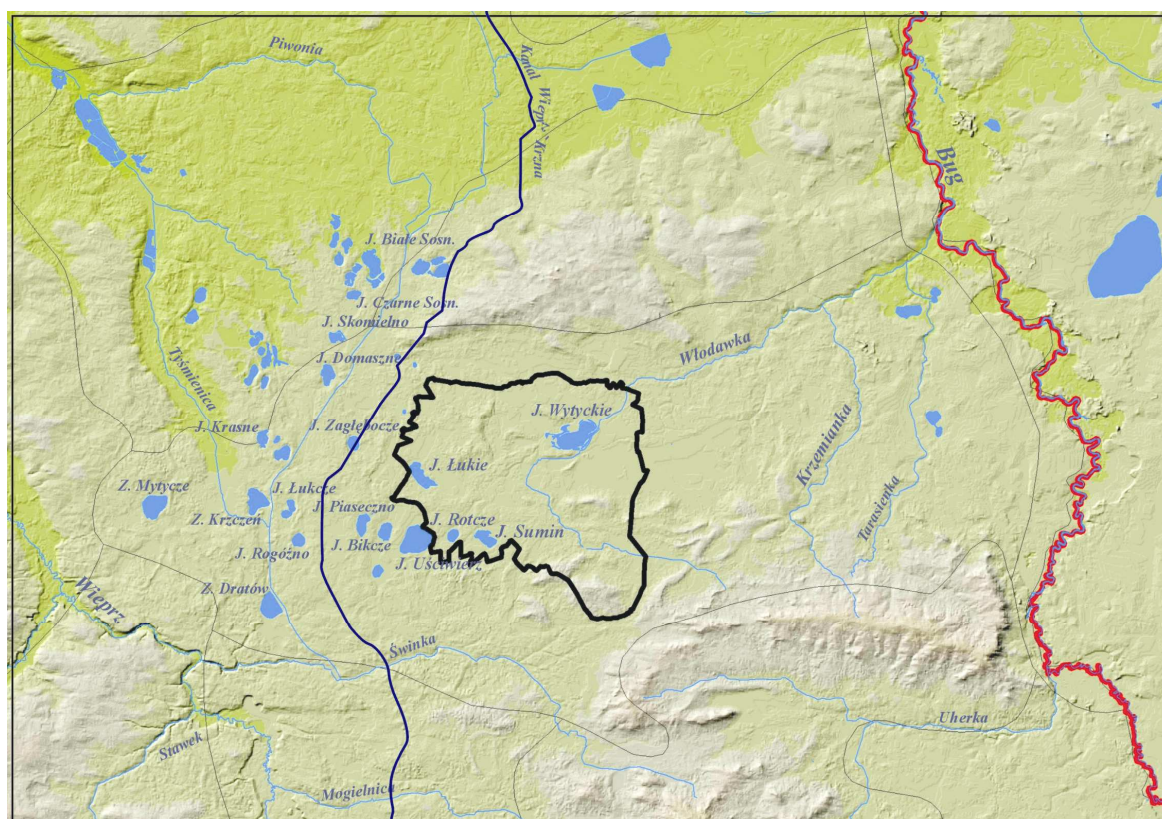
Gmina Urszulin, tak jak województwo lubelskie należy do dorzecza Wisły. Gmina Sosnowica obejmuje tereny leżące w strefie działu wodnego II rzędu,

rozdzielającego dorzecza Wieprza i Bugu (Z. Michalczyk, T. Wilgat 1998). Bogactwo wód powierzchniowych decyduje o typowym „poleskim” krajobrazie.

Największą rzeką przepływającą przez gminę jest Włodawka. Od źródeł, niedaleko jeziora Wereszczyńskiego, rzeka kieruje się ku północy łącząc się po drodze z systemem rowów. Rzeka opuszcza teren gminy niedaleko jeziora Wytyckiego. Długość rzeki wynosi 52, 8 km, a średni przepływ 2,3 m³/s (Michalczyk, Wilgat 1998).

Rysunek 5. Położenie gminy Urszulin na tle zjawisk wodnych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego

Źródło: <http://gis.umcs.lublin.pl/> (data dostępu 10.07.2009r.)

Wśród zjawisk wodnych gminy, istotne znaczenie mają wody stojące. Obejmują one stawy, jeziora, zbiorniki retencyjne oraz torfianki. Do największych jezior gminy należą jeziora Wytyckie, Łukie oraz Sumin. Przekształcone w zbiornik rekreacyjny jez. Wytyckie jest największym akwenem na terenie gminy (pow. 550 ha). Jezioro Łukie jest na drugiej pozycji, zajmując powierzchnię 150 ha oraz maksymalną głębokość 6,5 m. Podobnej głębokości jest jezioro Sumin, zajmujące 91 ha (Michalczyk, Wilgat 1998).

Pochodzenie jezior nie jest do końca wyjaśnione. Najczęściej uważa się, że przyczyną tworzenia były procesy krasowe.

Według Wyrzykowskiego (1986), warunki klimatyczne panujące na terenie gminy umożliwiają kąpiele w wodach otwartych około 50 dni w ciągu roku.

Stan i ochrona środowiska

Istotnym z punktu widzenia rozwoju turystyki elementem środowiska przyrodniczego gminy Urszulin są obszary prawnie chronione. Na terenie gminy, według danych GUS za rok 2007, obszary takie zajmują powierzchnię 11 292,1 ha. Stanowią one jednocześnie prawie 20 % wszystkich obszarów chronionych w powiecie włodawskim około 65% powierzchni gminy.

Analizując całość omawianego obszaru należy jednak zauważyć, że większa część obszarów prawnie chronionych znajduje się w północnej części gminy. Do obszarów tych zalicza się:

- *Poleski Park Narodowy*, utworzony w 1990 roku. Zlokalizowany w północnej części gminy Park, zajmuje powierzchnię 5082 ha – 29,2 % powierzchni gminy.
- *Poleski Park Krajobrazowy* (3104 ha) pokrywa się z północną i północno-zachodnią częścią gminy, stanowiąc tym samym otulinę Poleskiego Parku Narodowego.
- *Pomnik przyrody* – dąb szypułkowy. Dąb, znajdujący się w Załuczu Starym ochronie podlega od 1985 roku. Drzewo ma obwód mierzony 1,3 m nad powierzchnią ziemi około 460 cm.

Ponadto, na terenie gminy znajdują się: Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu (3106 ha) oraz użytek ekologiczny o powierzchni 72,7 ha (*Strategia Zrównoważonego Rozwoju... 2003*).

Rysunek 6. Obszary podlegające prawnej ochronie w gminie Urszulin

Schemat Gminy Urszulin

Źródło: Dane Urzędu gminy Urszulin zawarte na oficjalnej stronie internetowej Urzędu.

Mając na uwadze rozwój i promocję turystyki na terenie gmin Urszulin, korzystnym wydaje się fakt, że na jej terenie znajdują się cztery obszary **Natura 2000**¹:

- **Bagno Bubnów** – obejmuje dwa torfowiska niskie (Bagno Bubnów i Bagno Staw) otoczone terenami rolniczymi. Zdecydowaną większość ostoi zajmują środowiska otwartych szuwarów wysokoturzycowych. Miejscami spotyka się wierzbowe zakrzaczenia, trzcinowiska (ok. 10 ha) oraz, występujące w zachodniej części ostoi, niewielkie zbiorniki powstałe po wydobyciu torfu.
- **Jeziora Uściwierskie** – obszar ten charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi. Wyróżnia się naturalnością środowiska oraz bogactwem unikalnej fauny i flory. Zespół Jezior Uściwierskich składa się z 8 płytkich jezior o charakterze eutroficznym, oraz torfowisk niskich i przejściowych otaczających jeziora, a także z niewielkich wzniesień użytkowanych rolniczo. Na pozostałej części terenu występują

¹ http://natura2000.org.pl/index_areas.php?rek=101

bagna, łąki i lasy liściaste. Jeziora położone są w górnej części zlewni rzeki Piwonii, częściowo na obszarze Parku Krajobrazowego Pojezierze Łęczyńskie. Obszar położony jest na terenie rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie, w bliskim sąsiedztwie Poleskiego Parku Narodowego i Krajobrazowego.

- **Krowie Bagno** – ostoja obejmuje fragment jednego z największych kompleksów torfowiskowych polskiej części Polesia. Niemal połowę jej obszaru zajmują wilgotne, ekstensywnie użytkowane lub zarastające, łąki. Nieco mniej miejsca zajmują torfowiska niskie i przejściowe oraz młaki i zbiorowiska roślinności nadwodnej. W granicach obszaru znajdują się cztery jeziora: Laskie, Lubowierz, Lubowierzek i Hańskie. Są to zarastające eutroficzne zbiorniki, otoczone zarastającymi torfowiskami. W pobliżu ostatniego z nich płynie rzeka Krzewianka.
- **Ostoja Poleska** – W jej skład wchodzi dwa niepołączone ze sobą obszary: Poleski Park Narodowy i Bagno Bubnów z Bagnim Stawem. Pierwszy zajmuje ok. 9 tys. ha obejmując zasięgiem jeziora: Łukie, Kraśne, Moszne i Długie wraz z otaczającymi je torfowiskami i lasami, a także kompleksy stawów w Pieszowoli i Starej brusie (fragment). Ponadto w jego skład wchodzi również obszary położone poza granicami parku narodowego, konkretnie zaś jez. Płotycze, bagno Kraśne, łąki w okolicy wsi Jamniki i uroczysko Jelino. Teren w granicach parku to w przeważającej mierze mozaika torfowisk przejściowych i wysokich, obszarów leśnych - w tym rzadkich brzezin bagiennych - a także łąk, jezior i stawów. Drugi fragment ostoi, zwany Bagnem Bubnów - Bagnim Stawem, to dwa kompleksy torfowiskowe, położone w górnym biegu rzeki Włodawki. Łącznie obejmują ok. 1400 ha powierzchni torfowisk niskich, fragmentami węglanowych, ze znajdującym się na granicy południowego zasięgu geograficznego zespołem kłoci wiechowatej. Jednak na obu torfowiskach głównymi zbiorowiskami są różne odmiany szuwaru turzycowego.

Sytuacja społeczno-gospodarcza

Gmina Urszulin zajmuje 17214 ha. Jest czwartą pod względem wielkości gminą w powiecie włodawskim, stanowi 13,7% powierzchni powiatu oraz 0,68% powierzchni województwa lubelskiego. W gminie znajduje się 31 miejscowości, w ramach, których utworzono 25 sołectw (www.stat.gov.pl). Największą miejscowością jest siedziba władz gminnych — Urszulin, liczący 949

mieszkańców. Drugie pod względem wielkości jest Wytuczno (555 obywateli), natomiast pozostałe miejscowości nie przekraczają 300 osób (*Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Urszulin 2004-2020*).

Tabela 8. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Urszulin

Wiek	Udział ludności (%)
Przedprodukcyjny (poniżej 18 lat)	22%
Produkcyjny (18-64 lat mężczyźni, 18-59 lat kobiety)	58%
Poprodukcyjny (mężczyźni powyżej 64 lat, kobiety powyżej 59 lat)	19%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl

Analizowaną jednostkę w roku 2006 zamieszkiwało 4035 osób. Bardzo niska wartość współczynnika gęstości zaludnienia gminy, która wynosi 24 osoby/km² pozwala zaliczyć ją do najslabiej zaludnionych obszarów w województwie jak i całej Polsce. W latach 2000-2006 urodziło się w gminie 339 dzieci, zmarło natomiast 338 osób (www.stat.gov.pl). Struktura wiekowa charakteryzuje się sporym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym. Spora liczba mieszkańców gminy (prawie 20%) posiada orzeczoną niepełnosprawność (*Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Urszulin 2004-2020*).

Urszulin jest gminą rolniczą, użytki rolne stanowią 60% powierzchni (tab. 9). Warto zwrócić uwagę na spory udział lasów w badanej jednostce (tab. 9), co może być szczególnym atutem dla turystów. Wśród 1199 gospodarstw indywidualnych jakie istniały w gminie w 2002 r. najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa małe, o powierzchni mniejszej niż 5 ha (www.stat.gov.pl). W produkcji roślinnej największy udział mają zboża oraz ziemniaki i inne rośliny okopowe. Nienajlepsze gleby, przestarzałe metody uprawy oraz niedostateczne stosowanie nawozów sztucznych skutkują niskimi plonami. Wśród zwierząt gospodarskich największe jest pogłowie trzody chlewnej, bydła oraz koni (*Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Urszulin 2004-2020*).

Tabela 9. Struktura użytkowania ziemi w gminie Urszulin

Rodzaj gruntów	Gmina Urszulin	
	(ha)	(%)
Grunty orne	5250	30
Sady	93	1
Łąki	4145	24
Pastwiska	832	5
Lasy i grunty leśne	4200	24
Pozostałe grunty i nieużytki	2642	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl

W 2006 roku w granicach administracyjnych gminy zarejestrowanych było 179 podmiotów gospodarczych, z których większość prowadziła działalność handlową bądź usługową. Oprócz przedsiębiorców operujących na skalę lokalną są tutaj także firmy prowadzące działalność na terenie całego kraju jak na przykład Zakład Zadrzewień Zieleni i Rekultywacji „ABIES” Macieja Osieleńca. Mimo wszystko bezrobocie nadal pozostaje dużym problemem w gminie. W 2006 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 368 osób (www.stat.gov.pl).

Na obszarze gminy Urszulin zalegają złoża węgla kamiennego. Utworzenie Poleskiego Parku Narodowego w 1990 roku wykluczyło ich potencjalną eksploatację. Natomiast surowce takie jak piasek, żwir czy torf podlegają eksploatacji i zaspokajają potrzeby miejscowej społeczności (*Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Urszulin 2004-2020*).

3.3 Walory turystyczne gminy Urszulin

Walorami turystycznymi określa się to wszystko, co znajduje się w bezpośrednim zainteresowaniu turysty i decyduje o wyborze miejsc spędzania czasu wolnego. Ze względu na funkcje, jaką pełnią walory, dzieli się je na walory wypoczynkowe, krajoznawcze/poznawcze oraz specjalistyczne. Ze względu na genezę, wśród walorów turystycznych wyróżniane są: walory przyrodnicze i kulturowe.

3.3.1 Walory wypoczynkowe

Na walory wypoczynkowe, w świetle literatury (Wyrzykowski 1986) składają się elementy środowiska przyrodniczego umożliwiające odpoczynek a także regenerację sił. Charakterystyka tej grupy walorów obejmuje najczęściej ocenę ukształtowania terenu, wód powierzchniowych, warunków bioklimatycznych, szaty

roślinnej, surowców leczniczych oraz stanu środowiska pod kątem przydatności do wypoczynku.

Ukształtowanie powierzchni odgrywa wiodącą rolę w kształtowaniu atrakcyjności krajobrazu danego obszaru. Rzeźba terenu analizowanych gmin jest mało zróżnicowana, a wręcz monotonna. Dominują obszary płaskie, równinne urozmaicone w niektórych miejscach niewielkimi wzniesieniami. Charakter rzeźby analizowanych jednostek wyklucza możliwość rozwoju sportów zimowych, a w szczególności narciarstwa zjazdowego. Zróżnicowanie wysokości względnych badanych gmin przedstawia tabela 11.

Tabela 10. Deniwelacje w gminie Urszulin

Gmina	Wysokość maksymalna	Wysokość minimalna	Wysokość względna
Urszulin	198	166,3	31,7

Źródło: Zestawienie własne na podstawie mapy topograficznej 1:50 000.

Wody powierzchniowe w postaci rzek i jezior umożliwiają uprawianie sportów wodnych, zażywanie kąpeli a także odbywanie wędrówek wodnych. Ich przydatność do wypoczynku oceniana jest w oparciu o następujące kryteria:

- wielkość przepływu (w przypadku cieków wodnych),
- powierzchnia (w odniesieniu do jezior i innych zbiorników powierzchniowych),
- stan czystości wód.

Rzeki w analizowanych gminach nie mają większego znaczenia dla turystyki wypoczynkowej z uwagi na niewielkie przepływy. Ponadto niosą one wody złej jakości zaliczane do IV klasy czystości (Piwonia, Włodawka) (*Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2006 r.*).

Nieco lepiej przedstawia się czystość jezior. Większość jezior posiada wody nieznacznie zanieczyszczone i zanieczyszczone (II klasa czystości), jedynie zbiornik w Wytycznie posiada wody silnie zanieczyszczone (III klasa) (*Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego 2006*). Pomimo nie najlepszej jakości wód ich znaczenie dla wypoczynku jest niezbyt wielkie z uwagi na fakt, iż w większości są to jeziora silnie zarastające. Do zbiorników o charakterze rekreacyjnym zaliczane są jeziora Sumin i Rotcze.

Tabela 11. Wykaz badanych zbiorników, podstawowe dane morfometryczne oraz wyniki klasyfikacji w latach 1987-2005

Jezioro	Rotcze	Sumin	Łukie	Wytyckie	
	Funkcja rekreacyjna				
Powierzchnia (ha)	42,7	91,5	150,1	487	
Objętość (tys.m ³)	826	1454	2726	9174	
Głębokość max (m)	4,3	6,5	6,5	-	
Kategoria podatności na degradację	III	III	III	-	
Klasa czystości	1995	nb	nb	nb	III
	1996	nb	III	II	nb
	1997	II	nb	nb	nb
	1998	nb	nb	nb	nb
	1999	nb	III	nb	III
	2000	II	nb	nb	nb
	2001	nb	nb	II	nb
	2002	nb	nb	nb	nb
	2003	nb	nb	nb	nb
	2004	II	nb	nb	nb
	2005	nb	nb	nb	III
2006	nb	nb	II	nb	

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie.

Kluczowe znaczenie dla funkcji wypoczynkowych danego obszaru mają **warunki bioklimatyczne**. Odzwierciedlają one „fizyczne warunki środowiska atmosferycznego i ich wpływ na samopoczucie i zdrowie człowieka” (Bogucki 1999).

Dopływ promieniowania słonecznego ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia walorów wypoczynkowych. Energia promieniowania zapoczątkowuje różnorodne procesy meteorologiczne zachodzące w atmosferze. Z punktu widzenia człowieka istotne jest jego działanie termiczne oraz bakteriobójcze. Stosowane z umiarem kąpiele słoneczne wykazują działanie lecznicze oraz zapobiegawcze w przypadku różnych dolegliwości (Bogucki 1999).

Analizowany obszar charakteryzuje wysoka przeciętna liczba godzin z odsłoniętą tarczą słoneczną, która waha się od 1650 do 1700 godzin w ciągu roku. Osiągane wartości usłonecznienia zaliczane są do największych w Polsce. Bezpośredni wpływ na promieniowanie docierające do powierzchni ziemi ma zachmurzenie. Średnie roczne zachmurzenie w granicach rozpatrywanych gmin jest

stosunkowo wysokie i wynosi 62,5%. Z usłonecznieniem oraz zachmurzeniem związana jest liczba dni pogodnych (45-50) i pochmurnych (160-170) w ciągu roku (Lorenc 2005).

Możliwość wypoczynku w istotnym stopniu jest także związana z temperaturą i wilgotnością powietrza oraz prędkością wiatru. Wymienione czynniki wpływają na subiektywne odczucie ciepła przez człowieka i determinują niektóre z form wypoczynku i rekreacji (na przykład zażywanie kąpeli). Na terenie analizowanych jednostek administracyjnych średnia temperatura powietrza w ciągu roku waha się w granicach 7,0-7,5°C, natomiast wilgotność względna osiąga 80-82%. Przeciętna prędkość wiatru - 3-4 m/s - charakteryzuje się niewielkimi zmianami w ciągu roku (Lorenc 2005).

Kolejnym czynnikiem ważnym dla atrakcyjności wypoczynkowej są opady atmosferyczne. Ich szczególna rola związana jest z faktem, iż uniemożliwiają one korzystanie z niektórych walorów będących przedmiotem zainteresowania uczestników ruchu turystycznego. Z tego względu ważnym z punktu widzenia turystów wskaźnikiem jest liczba dni z opadem, których przeciętnie jest 100 w ciągu roku. Sumy roczne opadów atmosferycznych w gminie Urszulin wahają się w granicach 550-600mm. Większość z nich przypada na okres od maja do października (Lorenc 2005).

Pokrywa śnieżna jest niezbędnym elementem umożliwiającym odbywanie wędrowek narciarskich. W gminie Urszulin zalega ona średnio przez 60-70 dni w ciągu całego roku (Lorenc 2005).

Do ważnych czynników bioklimatycznych zaliczane są także mgły i zamglenia oraz zjawiska takie jak burze czy grad. Występujące powszechnie w granicach badanego obszaru jeziora, obszary bagienne i podmokłe sprzyjają występowaniu mgieł, które spotykane są średnio przez 60-70 dni w roku. Z punktu widzenia turystów mgły są niekorzystne gdyż ograniczają widoczność, utrudniają orientację w terenie a ponadto koncentrują się w nich liczne zanieczyszczenia powietrza. Równie niepożądane są burze i opady gradu. Szczególnie niebezpieczne mogą być one na otwartym terenie powodując zagrożenie dla zdrowia, a w skrajnym wypadku dla życia ludzi. Na badanym obszarze występuje średnio 26-30 dni z burzą oraz poniżej 4 dni z gradem w ciągu roku (Lorenc 2005).

Bardzo ważnym elementem walorów wypoczynkowych jest **szata roślinna**, w

szczegółności zaś występowanie obszarów leśnych. Lasy zmniejszają amplitudy temperatur powietrza oraz osłabiają prędkość wiatru. Zmniejszenie prędkości pociąga za sobą spadek siły nośnej dzięki czemu następuje stopniowe osadzanie niesionych przez wiatr zawiesin. W efekcie lasy przyczyniają się do zmniejszenia ilości zanieczyszczeń zawartych w powietrzu (Bogucki 1999)

Lesistość gminy Urszulin na poziomie 24% stawia ją nieco powyżej średniej dla województwa lubelskiego, która wynosi 21,9%. Na terenie gminy Urszulin najwięcej lasów zlokalizowanych jest w środkowej i północnej części. W większości znajdują się one w granicach Poleskiego Parku Narodowego.

Bardzo duże znaczenie ma również skład gatunkowy zbiorowisk występujących na danym terenie. Poszczególne gatunki roślin wywierają rozmaity wpływ na samopoczucie i zdrowie człowieka, mają także różną wartość estetyczną (Krzymowska-Kostro wieka 1991). Przydatność poszczególnych zbiorowisk roślinnych do wypoczynku i rekreacji przedstawia tabela 12.

Istotnym składnikiem walorów wypoczynkowych jest stan środowiska przyrodniczego. Jakość powietrza atmosferycznego analizowanych gmin kształtowana jest przede wszystkim przez emisję pyłów i gazów z pojedynczych gospodarstw domowych (ogrzewanie) oraz z transportu kołowego. Brak jest tutaj dużych zakładów przemysłowych, które mogłyby w znaczący wpłynąć na pogorszenie sytuacji. Wody powierzchniowe wykazują zanieczyszczenie. Rzeki są silnie zanieczyszczone. Spośród jezior jedynie kilka posiada zadowalającą jakość wód. Reprezentują je między innymi Rotcze oraz Sumin, przy których urządzono kąpieliska.

Tabela 12. Właściwości oraz oddziaływanie na zdrowie człowieka zbiorowisk roślinnych gminy Urszulin

Zbiorowisko	Właściwości	Oddziaływanie na zdrowie
Bory sosnowe	Niewielka zdolność hamowania wiatru, tłumienia hałasu oraz oczyszczania powietrza z zanieczyszczeń pyłowych i chemicznych.	Obniżające ciśnienie krwi, kojące na układ nerwowy, lecznicze w chorobach układu oddechowego
Bory mieszane	Średnie możliwości zatrzymywania pyłów, zmniejszania prędkości wiatru oraz wygłuszania fal dźwiękowych	Dość znaczne działanie bakteriostatyczne oraz bakteriobójcze
Grądy	Przeważnie spore możliwości zmniejszania prędkości wiatru i tłumienia hałasu. <i>Znaczna</i> , redukcja pyłów oraz metali ciężkich zawartych w powietrzu.	Podwyższające ciśnienie oraz poprawiające krążenie, zwiększające odporność organizmu, pobudzające
Łęgi	Silne pochłanianie zanieczyszczeń, zmniejszanie prędkości wiatru i tłumienie hałasu	Wzmacniająca odporność, ale często też mogą powodować reakcje alergiczne
Olsy	Znaczne możliwości pochłaniania zanieczyszczeń. Brak dokładnych danych odnośnie hamowania wiatru i tłumienia fal dźwiękowych.	Generalnie niekorzystne, silnie obciążające serce. Powszechne występowanie roślin parzących i pojawianie się owadów.
Torfowiska i bory bagienne	Znaczne hamowanie wiatru i tłumienie hałasu przez bory bagienne.	Silne działanie bakteriobójcze i bakteriostatyczne. Okresowo - duże stężenia pyłków roślin wywołujących alergie.
Szuwary i turzycowiska	Nierozpoznane	Z uwagi na wysoką wilgotność nie nadają się do dłuższego przebywania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Krzymowskiej-Kostrowickiej (1991)

3.3.2 Walory krajoznawcze

Zastosowany w opracowaniu podział walorów w systematyce funkcji jaką pełnią one dla turysty, rzutuje na uwzględnienie w analizie potencjału walorów krajoznawczych. W świetle literatury (Lijewski i in. 2008) składają się na nie wszelkiego rodzaju miejsca i obiekty zabytkowe, muzea dysponujące zbiorami o szczególnym znaczeniu lub świadczącymi o unikatowej historii i cechach kultury Regionu, wydarzenia i imprezy kulturalne, a także tradycje, obyczajowość i folklor świadczące o żywych korzeniach kultury lokalnej.

Niewątpliwie istotnym czynnikiem wpływającym i decydującym o dziedzictwie regionu, jego walorach poznawczych jest aktywna obecność wydarzeń historycznych decydujących o współczesnym potencjale poznawczych obszaru.

Powstanie Urszulina związane jest z właścicielem dóbr Andrzejewskich – Antonim Ludwikiem Bonieckim, który założył w połowie XVIII wieku nową osadę, nadając jej nazwę od imienia drugiej żony Urszuli Wereszczyńskiej z Wereszczyna. Była to osada powstała na dobrach Andrzejewskich po wykarczowaniu okolicznego lasu. Na początku swojego istnienia Urszulin posiadał prawa miejskie, choć było to najmniejsze miasteczko w Guberni Siedleckiej, gdyż w 1816 roku liczyło zaledwie 10 domów i 54 mieszkańców.

Pierwsza wzmianka źródłowa dotycząca Urszulina pochodzi z 1786 roku. Choć Urszulin przez długi czas był miejscowością z niewielką liczbą mieszkańców, to jednak skrzyżowanie szlaków, zwłaszcza przebieg trasy Lublin – Włodawa, pozwalało na rozwój handlu, rzemiosła i usług. Włodawa była największym punktem celnym w okolicy, zaś w Łęcznej odbywały się największe jarmarki. Rocznie przez Urszulin w połowie wieku XIX mogło być przepędzanych około 30 tysięcy sztuk bydła rosyjskiego. Urszulin w planach założyciela osady, miał stanowić jeden z głównych przystanków na planowanej drodze pocztowej (pomysł takiej drogi pojawił się jeszcze za rządów austriackich) oraz na szlaku wodnym prowadzonym z Włodawy do Łęcznej.

W Urszulinie w okresie międzywojennym mieszkali głównie Polacy. Według danych z przeprowadzonego w 1921 roku powszechnego spisu ludności, w Urszulinie zamieszkiwało 196 osób, w tym 22 osoby przy tartaku (tzn. w późniejszym majątku Przybyszewskich). W pobliskiej Aleksandrówce Andrzejowskiej zamieszkiwało 37 osób. Mieszkańców wyznania katolickiego było 111 w Urszulinie i 19 w Aleksandrówce, prawosławnych w Urszulinie zamieszkiwało 6 osób i 5 osób przy tartaku, ewangelików 31 osób w Urszulinie i 11 w Aleksandrówce, zaś Żydów 26 osób w Urszulinie i 7 osób w Aleksandrówce. W przededniu wybuchu wojny światowej w Urszulinie znajdowało się 47 gospodarstw.

W Urszulinie sporą część mieszkańców stanowili Żydzi. Zamieszkiwali głównie ulicę kwiatową (Szyja, czyli Jeszua Zarubczyk z dziećmi, rodzina Chuny trudniącego się handlem obnośnym, rodzina Kirszeja, rodzina krawca Herszka, rodzina Tenenbaumów, Kałmany, Szaje i Szyje), a zwłaszcza w Aleksandrówce. Były to

rodziny rzemieślnicze, a więc w miarę dostatnie. Zajmowali się również i rolnictwem, handlem zwierzętami domowymi, a także handlem obnośnym. Kirszej miał nawet swoją spółkę transportową z samochodami pasażerskimi, które kursowały do sąsiednich miast. Mieszkańców ukraińskich w Urszulinie nie było wcale, mało też było Niemców. Sześć rodzin niemieckich zamieszkiwało na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych w osadzie Aleksandrówka, stanowiąc połowę liczby mieszkańców.

Po wybuchu wojny światowej jako pierwsze do Urszulina wkroczyły wojska radzieckie, szybko jednak wycofały się za rzekę Bug, robiąc miejsce dla okupanta niemieckiego. Szybko po wprowadzeniu okupacji niemieckiej rozwinęły się struktury „podziemia”. W pierwszej połowie 1940 roku powstały struktury organizacji Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), której komendantem został wspomniany nauczyciel Henryk Jarzyna ps. „Szerszeń”. Tutejszy obwód obejmował swoim zasięgiem również Zabrodzie, Dębowiec i Kozubatę, a oddział liczył około 35 partyzantów. W 1942 roku ZWZ został przekształcony w Armię Krajową, włączając w swe szeregi członków innych organizacji podziemnych, zwłaszcza z Batalionów Chłopskich.

Przeobrażenia ustrojowe z 1989 roku najkorzystniej wpłynęły na Urszulin, gdyż miejscowość stała się niekwestionowanym centrum gminy, podczas gdy pozostałe miejscowości ulegają powolnemu wyludnianiu. Już w latach dziewięćdziesiątych liczebnie Urszulin przerósł Wytyczno, a obecnie zamieszkuje tutaj 850 mieszkańców. Jednym z rezultatów przemian ustrojowych było utworzenie samorządnych gmin. Reforma ustrojowa zbiegła się z utworzeniem największej w gminie parafii. Już w okresie Polski Ludowej staraniem mieszkańców utworzono kaplicę, w której msze odprawiał proboszcz lub wikariusz wereszczyński, gdyż Urszulin dalej przynależał do tejże parafii. Staraniem księdza Ryszarda Andruszczaka mieszkańcy podjęli w 1985 roku prace ku wybudowaniu nowej świątyni. Łącznie Parafia Urszulin liczy 1976 wiernych i jest to największa liczebnie parafia w gminie.

Oblicze wsi zmieniają nie tylko placówki publiczne, ale przede wszystkim prywatna przedsiębiorczość. Urszulin stał się trzecim w Powiecie Włodawskim miejscem, po samej Włodawie i Okunince, pod względem liczebności zarejestrowanych przedsiębiorców. Mieszczą się w nim zarówno przedsiębiorstwa handlowe, jak i usługowe z różnych branż, głównie spożywczej, budowlanej i rolnej. Jednak w Polsce Urszulin stał się znany z faktu utworzenia w dniu 1 maja 1990 roku

Poleskiego Parku Narodowego z siedzibą właśnie w Urszulinie. Był to wówczas pierwszy w kraju projekt parku narodowego o charakterze wodno-torfowiskowym i nazwany został Wytyckim Parkiem Narodowym (PPN).

Walory krajoznawcze przyrodnicze

Do najważniejszych elementów potencjału walorów przyrodniczych na terenie gminy Urszulin zaliczyć należy: wieloprzestrzenne obszary chronione (PPN, Poleski Park Krajobrazowy,), osobliwości flory i fauny, muzea i zbiory przyrodnicze, punkty widokowe.

Poleski Park Narodowy został utworzony 10 kwietnia 1990 roku. Park powstał na najcenniejszych przyrodniczo obszarach Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Prawie połowę obszaru stanowią lasy, czwartą część powierzchni zajmują grunty orne. Duży jest udział nieużytków (ok. 16,5 %), a znaczny – wód (jeziora, stawy, rzeki, kanały) – łącznie 476 ha (4,9%).

Poleski PN ma charakter wodno-torfowiskowy i uważany jest za namiastkę tundry i lasotundry najdalej wysuniętej na południowy-zachód Europy.

Park wchłonął istniejące tu wcześniej rezerваты wodno-torfowiskowe: Jezioro Moszne, Jezioro Długie, Torfowisko Orłowskie, Bagno Bubnów, Durne Bagno – o łącznej powierzchni 176,78 ha – i są to obecnie najcenniejsze obszary parku, występujące jako obszary ochrony ścisłej.

Do najcenniejszych elementów środowiska biotycznego Parku należą tereny podmokłe; niskie, przejściowe i wysokie torfowiska oraz bagna i wody. Osobliwością przyrodniczą na skale europejską jest występowanie 150 gatunków roślin borealnych, 25 strefy atlantyckiej, 43 strefy wschodnio-kontynentalnej i 39 gatunków strefy południowej. Wśród osobliwości florystycznych znajdują się rośliny występujące na splei zwanej też splem, czyli kożuchu splejących roślin wokół jezior dystroficznych (silnie zarastających). Tymi roślinami są mięsożerne roszciki – okrągłolistne, długolistne i pośrednie, trzy gatunki pływaczy i bardzo rzadka aldrowanda pęcherzykowata. Na splei (i nie tylko) przetrwały relikty polodowcowe: brzoza karłowata, brzoza niska, wierzby – lapońska i borówkolistna, wełnianaka delikatna, turzyca strunowa i bagienna. W parku znajduje się liczna kolonia żółwia

łotnego; wraz z kolonią w Sobiborskim Parku Krajobrazowym – najliczniejsza populacja w Europie. Park jest ostoją łośia, wydry, bobra i wielu innych rzadkich ssaków, jednak dominuje tu cenna awiofauna (ok. 150 gat. lęgowych, z tego 17 gatunków szczególnie rzadkich i zagrożonych). Dyrekcja Parku znajduje się we wsi Urszulin, a Muzeum Poleskiego Parku Narodowego we wsi Załucze Stare. W ostatnich latach ilość turystów w Muzeum wynosiła ok. 120 tys. rocznie.

Walory przyrodnicze parku można poznać wędrując licznymi szlakami turystycznymi, a szczególnie dzięki istnieniu ścieżek przyrodniczych.

Tabela 13. Wykaz ścieżek przyrodniczych na terenie Poleskiego Parku Narodowego

Nazwa	Długość w km	Początek	Koniec	Charakterystyka
Dąb Dominik	4,0	parking i pole biwakowe w okolicy wsi Łomnica	wieś Jamniki	wędrówka po torfowiskach, przez różne typy lasów, jezioro Moszne, kładka, platformy widokowe
Jezioro Długie	2,5	zadaszenie turystyczne nad kanałem w okolicy wsi Kolonia Wola Wereszczyńska	Jezioro Długie	przez lasy, nad brzeg zarastającego jeziora, kładka, platformy widokowe
Perehod	5,0	Pieszowola, parking za parkiem podworskim	w miejscu startu	o charakterze ornitologicznym, przejście grolami, łąkami i lasem wokół kompleksu stawów; wieże widokowe, schron obserwacyjny
Spławy	3,5	Załucze Stare, kilkaset metrów od Muzeum PPN	Jezioro Łukie	przejście przez cenne zespoły leśne, torfowiska, różne typy łąk, do jeziora Łukie, po drodze pomost przez bagna o dł. 2 km
Zółwik	0,5	przy Muzeum PPN	przy Muzeum PPN	dla najmłodszych dzieci
Mietiułka (rowerowa)	21	Wytyczno	Wytyczno	pętla wokół stawów pieszowolskich, torfowiska, łąki, miejsce pamięci narodowej, wieża widokowa

Źródło: Dane Poleskiego Parku Narodowego

Poleski Park Krajobrazowy został założony w 1983 roku na powierzchni 10 500 ha. W granicach gminy znajduje się ponad 60% terenów PPK (3104 ha). Utworzono go w celu ochrony terenów podmokłych Równiny Łeczyńsko-Włodawskiej. W granicach gminy znajduje się około 60% jego powierzchni.

Wśród osobliwości flory i fauny na uwagę zasługuje **pomnik przyrody** dębów

szypułkowy w Załuczu Starym. Dąb o obwodzie około 460 cm podlega ochronie od 1985 roku.

Muzea i zbiory przyrodnicze mają za zadanie ochronę i udostępnianie dla zwiedzających obiektów przyrodniczych. Na terenie gminy funkcjonuje jeden tego typu obiekt – **Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny Poleskiego Parku Narodowego** w Załuczu Starym. Muzeum, ścieżka dydaktyczna Żółwik oraz ośrodek rehabilitacji zwierząt to główne obiekty ośrodka.

Muzeum składa się z trzech działów: geograficzno-historycznego, etnograficznego oraz przyrodniczego. Ścieżka dydaktyczna dla dzieci prezentuje życie żółwi błotnych oraz strukturę lasu (poleskipn.pl).

Wśród zasobów krajoznawczo-przyrodniczych, istotne znaczenie poznawczo-historyczne posiadają **parki zabytkowe**. W analizowanej gminie tworzą je trzy założenia parkowe.

Park dworski w Andrzejowie zajmuje powierzchnię 3 ha. Na terenie parku występują m.in. pozostałości sadu z jabłoniemi. W parku znajduje się około 500 drzew. Architektura parku jest niemalże całkowicie zniszczona. Park w Wereszczynie zajmuje powierzchnię 3 ha. Park o kształcie czworobocznym obwiedziony jest szpalerami drzew. Z początku XX wieku pochodzi zachowana aleja lipowa. W Wytyczynie zlokalizowany jest park dworski powstały w drugiej połowie XIX wieku. W parku znajdują się obiekty dworskie wybudowane na początku drugiej połowy XX wieku (Fijałkowski, Kseniak 1993).

Postrzeganie i analizę krajobrazu gminy Urszulin umożliwiają punkty widokowe. Charakter badanej gminy (niewielkie deniwelacje terenu) nie sprzyja wyznaczaniu punktów widokowych. Pomimo to, zagospodarowane i odpowiednio wyeksponowane wieże widokowe na terenie Poleskiego Parku Narodowego umożliwiają zapoznanie się z trudno dostępnymi podmokłymi obszarami gminy. Pierwsza wieża widokowa położona jest 2 km na południe od wsi Wincencie i umożliwia podziwianie panoramy **Bagna Bubnów**. Z drugiej wieży, usytuowanej 2 km na północny-wschód od Wytyczna rozciąga się widok na **Durne Bagno**.

Walory krajoznawcze kulturowe

Do walorów kulturowych (antropogenicznych) zalicza się wszelkie przejawy działalności człowieka (historyczne i współczesne), które mogą stanowić przedmiot zainteresowania wśród turystów. W gminie Urszulin zidentyfikowano **kilka** grup

walorów antropogenicznych. Zaliczono do nich przede wszystkim: 1) obiekty sakralne, takie jak: obiekty archeologiczne; zabytkowe kościoły i kaplice, cmentarze różnych wyznań, kapliczki; 2) walory kultury ludowej; 3) wybrane obiekty architektury świeckiej; 4) wydarzenia (impresy) kulturalne, sportowe i inne; 5) pozostałe walory antropogeniczne (współczesne).

Obiekty archeologiczne

Niewątpliwie najcenniejszym tego typu przykładem jest archeologiczne stanowisko w Andrzejowie. Wczesnośredniowieczne grodzisko położone jest 2 km od Urszulina. Funkcjonujące w okresie XIII wieku grodzisko najprawdopodobniej należało do systemu Grodów Czerwieńskim (Wójcikowski 2006)

Zabytkowe obiekty sakralne

Obiekty tego typu należą do najcenniejszych elementów dziedzictwa kulturowego gminy. Do najstarszych obiektów należy świątynia pw. Niepokalanego poczęcia najświętszej Marii Panny w Wereszczynie. Początki kościoła datuje się na 1631-1634 rok, Świątynia została wybudowana dzięki staraniom Zofii Zamiechowskiej-Tyszkiewicz – właścicielki dóbr wereszczyńskich. Po zniszczeniu w latach 70. 18 w., świątynie odbudowali bracia Józef i Seweryn Wereszczyński.

Budynek posiada konstrukcję drewnianą, dach kryty jest blachą. W świątyni znajduje się cenne wyposażenie pochodzące z XVII i XVIII wieku. Szczególną wartość mają obrazy – Matki Boskiej Wereszczyńskiej z Dzieciątkiem oraz Świętego Stanisława.

Przykładem stylu neogotyckiego jest kaplica grobowa Rulikowskich, znajdująca się na cmentarzu parafialnym.

Kolejnym cennym obiektem sakralnym jest budynek dawnego zboru ewangelickiego w Załuczu Starym wzniesiony w latach 20. XX w. Od około 1950 roku budynek pełni funkcję kaplicy rzymskokatolickiej (*Katalog zabytków* 1975).

Na terenach przykościelnych znajdują się cmentarze.

Istotną wartość historyczną, świadczącą o wielokulturowości tych terenów ma prawosławny cmentarz w Andrzejowie. W Michałowie oraz Urszulinie znajdują się natomiast cmentarze wojenne z I wojny światowej. Inne zabytkowe cmentarze znajdują się w Wereszczynie, Woli Wereszczyńskiej, Wytycznie oraz Załuczu Starym (Strategia zrównoważonego ...2004-2020).

Zabytki architektury i urbanistyki

Na obszarze gminy Urszulin, kategorię tę reprezentują dawne zespoły dworskie znajdujące się w Andrzejowie, Wereszczynie oraz Wytycznie XX w.

Dwór w Andrzejowie to murowany, dość słabo zachowany obiekt wybudowany na początku XX w.

W Wereszczynie znajduje się drewniany dwór wzniesiony na początku XX w. Obecnie znajduje się tutaj klasztor męski Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny.

Również na początek XX w. datuje się murowany dwór oraz budynki gospodarcze w Wytycznie (Fijałkowski, Kseniak 1993).

Budownictwo mieszkalne gminy prezentują dość nielicznie zachowane drewniane domy wnoszone w okresie międzywojennym (Rolska-Boruch 2002).

W gminie brak jest niestety przykładów architektury pałacowo-zamkowej, a znajdujące się na jej terenie obiekty sakralne posiadają niewielkie wartości krajoznawcze.

Do cennych **zabytków techniki** na analizowanym obszarze należy zaliczyć:

- drewniany wiatrak koźlak w Zawadówce (1890 r.),
- drewniany młyn z 1880 roku w Wytycznie

Kultura ludowa

Na analizowanym terenie znajdują się obiekty zaliczane do dziedzictwa ludowego obszaru.

Wśród kapliczek i krzyży, do najcenniejszych zaliczana jest kapliczka w Wereszczynie, w której znajduje się rzeźba Jana Nepomucena z XVIII wieku oraz murowana kapliczka w Urszulinie z 1905 roku (Rolska-Boruch 2002).

Aktywność w zakresie twórczości ludowej w Urszulinie prezentują zespoły ludowe.

„Seniorzy” są zespołem śpiewaczym działającym przy Zarządzie Rejonowego Oddziału Polskiego Związku Emerytów i Rencistów w Urszulinie. Jest to zespół gminny, gdyż w jego skład wchodzi artyści nie tylko z Urszulina, ale również z Zabrodzia, Kozubaty, Zastawia, Michałowa, czy Andrzejowa.

Zespół „Seniorzy” jest bardzo aktywny, uczestniczy we wszelkich możliwych festiwalach, konkursach i widowiskach artystyczno-ludowych. Wartym podkreślenia

jest coroczne uczestnictwo w Międzypowiatowym Przeglądzie Zespołów Ludowych w Lublinie, w Dożynkach Wojewódzkich w 2001 roku, czy też w polsko-ukraińskim Festiwalu Kolęd i Szczodrywek nad Bugiem, które odbywa się we Włodawie, dwukrotnie zajmując drugie miejsce. Festiwal ten jest o tyle charakterystyczny, gdyż każdy zespół musi przygotować i zaśpiewać na festiwalu kolędę, bądź szczodrywkę zarówno w języku polskim, jak i ukraińskim. Od czterech lat poszczególni artyści zespołu uczestniczą w konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo”, które odbywa się w skansenie lubelskim, również zdobywając liczne nagrody za prezentowane regionalne produkty kulinarne.

„Załączanie” z kolei to potoczna nazwa artystów i twórców ludowych z Załucza Starego. Formalnie działalność artystyczno-kulturowa w Załuczu Starym skupia się w Kole Gospodyń Wiejskich, które zostało założone już w 1950 roku. Od 1963 roku KGW w Załuczu Starym kieruje nieprzerwanie do dzisiejszego dnia Pani Alicja Janiuk. Koło w Załuczu jest bardzo aktywne, zwłaszcza w ostatnich latach „Załączanie” uczestniczyli w licznych konkursach i przeglądach. Zdarzało się, iż zespół występował pod nazwą „Polesianie”, czy też „Załączanki”, ale odkąd do zespołu przystąpili panowie to zespół nosi nazwę „Załączanie”. Co roku „Załączanie” biorą udział w bardzo ciekawym Przeglądzie Widowisk Obrzędowych (w Hańsku), podczas którego widzom przypomina się zapomniane obrzędy i zawody. Nieocenioną pomoc przy organizacji takiego widowiska udziela Pani Jadwiga Górna, która dla „Załączan” opracowuje scenariusz, scenografię, stroje itp.

„Załączanie” to nie tylko zespół, ale również indywidualni artyści ludowi. Już od dwóch lat Pani Alicja Janiuk zapraszana jest na prezentację produktów kulinarnych, które pod nazwą „Nasze Kulinarne Dziedzictwo” odbywa się w skansenie lubelskim. Za nalewkę domową w 2005 roku uzyskała nawet III miejsce. Poza wyrobami kulinarnymi Pani Alicja Janiuk wystawia swoje obrazy, utworzone z różnego rodzaju ziarenek zbóż. Najstarszym artystą jest natomiast Pan Czesław Świerszcz, który przepiękne koszyki, chlebaki czy dzbanki potrafi wykonać nie tylko z wikliny, ale również z odpowiedniego rodzaju trawy. Natomiast Pan Aleksander Randko, poza tym, iż ładnie gra na akordeonie, potrafi również wykonać płyty z łoży, oczywiście bez użycia gwoździ i innych elementów metalowych.

W Urszulinie oraz w kilku miejscowościach gminy działa obecnie 12 twórców ludowych. Reprezentują oni różne rzemiosła, spośród których najczęściej

wykonywanymi są tkactwo i haft. Na szczególną uwagę zasługują wycinanki z opłatka oraz tkactwo dwuosnowowe.

3.4 Zagospodarowanie turystyczne

Zagospodarowanie turystyczne obszaru ma ogromne znaczenie w procesie kreacji produktu turystycznego, ono, bowiem decyduje o spełnieniu podstawowych potrzeb bytowych turysty. Im bogatsza oferta obszaru, tym większe możliwości przyciągnięcia różnych segmentów odbiorców. Jest ono również bardzo ważnym elementem potencjału turystycznego. Od jego stanu oraz zdolności obsługowej w dużej mierze zależy zainteresowanie turystów. Na zagospodarowanie turystyczne danego obszaru składają się baza noclegowa, baza gastronomiczna, baza towarzysząca a także dostępność komunikacyjna.

3.4.1. Turystyczna baza noclegowa i żywieniowa

Baza noclegowa jest kluczowym składnikiem zagospodarowania turystycznego. Niedostatek obiektów zapewniających możliwość odbycia noclegu skutecznie ogranicza długość pobytu uczestników ruchu turystycznego. Wpływa również zniechęcająco na potencjalne osoby, które byłyby zainteresowane odwiedzeniem danego obszaru.

W granicach gmin Urszulin zinwentaryzowano **24 obiekty noclegowe** które w 2006 roku zapewniały **549 miejsc noclegowych**. Dominującą grupę stanowią gospodarstwa agroturystyczne. Znajdują się tutaj także dwa zajazdy, dwa pola namiotowe, schronisko młodzieżowe oraz pokoje gościnne przy różnych instytucjach².

Większość obiektów w gminie prowadzi działalność w ciągu całego roku. Do obiektów sezonowych czynnych w okresie letnim należą pola namiotowe, ośrodek wypoczynkowy Związku Harcerstwa Polskiego w Grabniaku, schronisko młodzieżowe przy szkole podstawowej w Urszulinie oraz pokoje gościnne Zgromadzenia Sióstr Nazaretanek w Wytyczynie. Ich udział w ogólnej liczbie miejsc

² Biorąc pod uwagę obiekty zbiorowego zakwaterowania (ONZZ), w świetle badań Tuckiego (2008) dotyczących obszaru województwa lubelskiego, gmina Urszulin należy do grupy, gdzie funkcja turystyczna jest w początkowym stadium rozwoju. Pod względem liczby miejsc noclegowych Urszulin plasuje się na 14 miejscu na Lubelszczyźnie.

noclegowych jest znaczny i kształtuje się na poziomie 53% (327 miejsc).

Tabela 14. Baza noclegowa gminy Urszulin

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Liczba miejsc
OBIEKTY NOCLEGOWE ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA			
1.	Grabniak	Ośrodek wypoczynkowy ZHP nad Jez. Rotcze	150
2.	Urszulin	Szkolne schronisko młodzieżowe przy szkole podstawowej	20
3.	Zabrodzie	Zajazd JAKOL	20
4.	Grabniak	Pole namiotowe	30
5.	Sumin	Pole namiotowe	100
PRYWATNA BAZA NOCLEGOWA			
6.	Andrzejów	Gospodarstwo agroturystyczne J. i R. Kaniewskich	15
7.	Babsk	Gospodarstwo agroturystyczne E. Marcińczak	4
8.	Babsk	Gospodarstwo agroturystyczne G. Konias	4
9.	Grabniak	Gospodarstwo agroturystyczne Adzieńka	12
10.	Jamniki	Gospodarstwo agroturystyczne K. Kowronek	5
11.	Kolonia Wytoczno	Gospodarstwo agroturystyczne A. Ciechan	20
12.	Kolonia Wytoczno	Gospodarstwo agroturystyczne Pustelnia	18
13.	Łomnica	Gospodarstwo agroturystyczne J. Skowronek	8
14.	Sęków	Gospodarstwo agroturystyczne S. i S. Górnych	4
15.	Urszulin	Gospodarstwo agroturystyczne A. Prill	5
16.	Urszulin	Gospodarstwo agroturystyczne E. Kruk	5
17.	Urszulin	Gospodarstwo agroturystyczne K. Polít	4
18.	Urszulin	Gospodarstwo agroturystyczne M. Werner	12
19.	Urszulin	Gospodarstwo agroturystyczne R. Misztalski	14
20.	Urszulin	Pokoje gościnne Poleskiego Parku Narodowego	15
21.	Wereszczyn	Gospodarstwo agroturystyczne Zgromadzenia Apostołów Miłosierdzia Bożego	60
22.	Wiązowiec	Gospodarstwo agroturystyczne K. Kowalska	2
23.	Wytoczno	Pokoje gościnne przy Zgromadzeniu Sióstr Nazaretanek	27
24.	Zabrodzie	Gospodarstwo agroturystyczne G. Doszko	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z urzędu gminy.

Ważnym składnikiem infrastruktury turystycznej jest baza gastronomiczna. Obejmuje ona obiekty żywieniowe zaspokajające potrzeby zarówno lokalnych mieszkańców, jak i przybywających turystów. Głównym zadaniem tego typu obiektów jest zapewnienie możliwości racjonalnego odżywiania się podczas odbywania podróży turystycznych (Płocka 2006).

Baza gastronomiczna analizowanych gmin jest znacznie słabiej rozwinięta w porównaniu z bazą noclegową. Znikoma liczba obiektów w połączeniu z niezbyt rozbudowaną ofertą serwowanych dań stanowi słaby punkt badanego terenu.

Najwyższej klasy obiektem jest od stosunkowo niedawna otwarta **restauracja** położona przy zajeździe Drob **w Urszulinie**. Przez cały rok prowadzi działalność **bar** zlokalizowany w **Urszulinie**. Ośrodek wypoczynkowy Związku Harcerstwa Polskiego w Grabniaku oraz schronisko przy szkole podstawowej w Urszulinie posiadają **stołówki**, które zapewniają wyżywienie w sezonie letnim.

3.4.2. Turystyczna baza towarzysząca

Uzupełnieniem podstawowych składników zagospodarowania turystycznego jest baza towarzysząca, której zadaniem jest świadczenie na rzecz turystów różnego rodzaju usług, zaspokajanie ich potrzeb kulturalno - rozrywkowych oraz sportowo -rekreacyjnych. Niezwykle istotna jest także jej funkcja informacyjna. Ponadto poprzez różne urządzenia pozwala lepiej wykorzystać istniejące walory, jak również sama może stać się znaczącym walorem turystycznym przyciągającym turystów. Urządzenia bazy towarzyszącej mogą mieć charakter turystyczny - gdy służą wyłącznie do obsługi turystów, bądź paraturystyczny - kiedy zaspokajają potrzeby zarówno turystów, jak i lokalnych mieszkańców (Płocka 2006).

Na omawianym terenie zlokalizowane są **trzy punkty informacji turystycznej**. Wszystkie z nich znajdują się w **obrębie gminy Urszulin - w urzędzie gminy, siedzibie Poleskiego Parku Narodowego oraz w Ośrodku Dydaktyczno-Muzealnym PPN**. Spośród innych urządzeń usługowych występują placówki pocztowe, przychodnie zdrowia, apteki, banki, sklepy, stacje paliw oraz punkty obsługi pojazdów.

Obiekty kulturalno-rozrywkowe

Na obszarze gminy Urszulin działa jedynie gminna biblioteka publiczna.

Wśród **urządzeń sportowo-rekreacyjnych** najistotniejszą rolę odgrywają **kąpieliska**. Do głównych kąpielisk należą **Jeziora Rotcze i Sumin**.

Niezwykle istotnym elementem zagospodarowania turystycznego, umożliwiającym dotarcie do wielu interesujących walorów, są **szlaki turystyczne**.

Do pieszych szlaków turystycznych przebiegających przez omawiane gminy należą:

- *Centralny Szlak Pojezierza Włodawa-Urszulin* (niebieski) długości 120,2 km - na omawianym terenie przebiega przez: Wytyczno, Łowiszów, Załucze Stare, Grabniak, okolice Jeziora Uściwierz, Wólkę Nadrybską, Świerszczów, Wereszczyn, Andrzejów oraz Urszulin;

Szlak Pojezierny Południowy Urszulin-Hnieszów (żółty) długości 57,8 km – na omawianym terenie przebiega przez Urszulin, Zastawie, Kolonię Wereszczyn, Sęków oraz fragment południowej części Poleskiego Parku Narodowego;

- *Szlak Krawędziowy Poleskiego Parku Narodowego Załucze Stare-Wołoskowola* (żółty) długości 25,3 km - na omawianym terenie przebiega przez Załucze Stare, Wólkę Wytycką, oraz Łowiszów;

- *szlak Urszulin-Parczew* (czerwony) długości 104,7 km - na omawianym terenie przebiega przez Urszulin, Babsk, Wolę Wereszczyńską, Jamniki, Łomnicę, Wujek, Zawadówkę, Załucze Stare oraz okolice Jeziora Uściwierz;

- *szlak Urszulin-Wojstawice* (zielony) długości 101,3 km - na omawianym terenie przebiega przez miejscowości takie jak Zabrodzie, Świerszczów, Kopina oraz Cyców;

- *szlak „Bagno Bubnów”* Zastawie-Serniawy długości 12,9 km - na omawianym terenie przebiega przez miejscowości takie jak Zastawie, Pikulawka, Wojcieszków, Serniawy;

- *szlak Sosnowica-Jamniki* (czarny) długości 13,3 km - na omawianym terenie obejmuje fragment miejscowości Jamniki;

- *szlak Zawadówka-Jezioro Łukie* (czarny) długości 3 km - przechodzi przez część Zawadówki oraz miejscowość Wujek;

- szlak Kolonia Wola Wereszczyńska-Jezioro Długie (czarny) długości ok. 1,5 km.

Ponadto przez analizowany obszar biegnie odcinek **szlaku rowerowego Lublin-Wola Uhruska**. Znajduje się tutaj także **fragment Poleskiego Szlaku Konnego**, który jest pierwszym tego typu obiektem na Lubelszczyźnie.

W granicach Poleskiego Parku Narodowego zostały wyznaczone *ścieżki przyrodnicze: Dąb Dominik, Ścieżka Sławy oraz Ścieżka Mietiułka*. Przy Ośrodku Dydaktyczno-Muzealnym PPN stworzono specjalną *ścieżkę Żółwik* przeznaczoną dla dzieci (*Piękno nadbużańskich stron. Poleski Szlak Konny*. Mapa turystyczno-przyrodnicza 1: 75 000; www.lublin.pttk.pl; www.poleskipn.pl).

3.5. Dostępność komunikacyjna

Na dostępność komunikacyjną składają się wszystkie możliwe sposoby dotarcia do obszaru, który jest celem podróży. Ponadto obejmuje ona elementy umożliwiające turystyce penetrację danego terenu (Rogalewski 1979).

Układ komunikacyjny analizowanej gminy tworzą **drogi kołowe o znaczeniu wojewódzkim, krajowym oraz gminnym**. Infrastruktura kolejowa w badanych jednostkach nie występuje.

Tabela 15. Infrastruktura drogowa gminy Urszulin (zestawienie własne na podstawie danych z GUS).

Drogi	Gmina Urszulin
Krajowe	12,8 km
Wojewódzkie	-
Powiatowe	73,696 km
Gminne (wraz z dojazdowymi do pól)	252,5 km
Razem	338,996 km

Źródło: Opracowanie własne.

Ważnym szlakiem mającym znaczenie regionalne oraz umożliwiającym dotarcie do stolicy województwa jest **droga krajowa nr 82**, która przebiega *na trasie Lublin - Łączna — Cyców — Urszulin - Włodawa*. Niemalże na całej długości charakteryzuje się dobrym stanem nawierzchni.

Są to główne szlaki komunikacyjne, które łączą obszar rozpatrywanych gmin z południową i centralną częścią województwa (Mapa administracyjno-

drogowa 2001).

Odcinki dróg powiatowych umożliwiają komunikację między większymi miejscowościami oraz zapewniają połączenie z sąsiednimi gminami. Uzupełniającą rolę odgrywają drogi gminne, często nieutwardzone. Zarówno drogi powiatowe jak i gminne utrzymywane są w niezadowalającym stanie. Sumaryczną długość dróg analizowanych gmin przedstawia tabela 15.

Transport lotniczy

Najbliżej położonym portem lotniczym jest Międzynarodowy Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie.

Planowana jest budowa Międzynarodowego Portu Lotniczego Lublin S.A. w Świdniku. Teren pod projektowane lotnisko usytuowany jest na południowy wschód od Lublina w odległości drogowej około 8 km na gruntach gmin Mełgiew, Świdnik i Wólka. Lotnisko zlokalizowane jest przy międzynarodowej drodze Berlin – Warszawa – Kijów oraz trasie kolejowej wiodącej do wschodniej granicy Unii Europejskiej. Umożliwi to szybki dojazd z i do przejść granicznych w Dorohusku i Hrebennem.

3.5. Ocena atrakcyjności turystycznej gminy Urszulin

Wśród opracowań dotyczących potencjału i atrakcyjności turystycznej obszaru, powszechnie przyjmuje się, że składają się na nią trzy główne elementy: ranga walorów, zagospodarowanie oraz dostępność komunikacyjna. Na atrakcyjność istotny wpływ ma także system informacji turystycznej i coraz częściej promocja i kreowany wizerunek.

Analiza walorów turystycznych gminy wykazała, że do **głównych osobliwości, stanowiących rdzeń przyszłego produktu turystycznego należą:**

- Poleski Park Narodowy wraz z Ośrodkiem Edukacyjnym w Urszulinie,
- unikalny w skali Europy krajobraz lasotundry; niektóre kompleksy torfowisk i bagien są ostatnimi w Polsce tego typu formacji, najmniej przekształconymi ekosystemami skali kontynentalnej,
- korzystny bioklimat; średnia roczna liczba godzin z odkrytą tarczą słoneczną wynosi około 1680-1800 godzin - są to wartości najwyższe w kraju,
- ośrodki wypoczynkowe na jeziorami Sumin i Rotcze,
- wypoczynek w kwaterach agroturystycznych.

Atrakcyjność turystyczną Urszulina rozpatrzono również w skali krajowej oraz regionalnej.

W skali kraju ocenę stopnia atrakcyjności turystycznej przeprowadzono pod kątem możliwości rozwoju turystyki wypoczynkowej³ (tab. 16).

Tabela 16. Atrakcyjność gminy Urszulin dla turystyki wypoczynkowej (w skali kraju)

Atrakcyjność wypoczynk. gminy	Pow. walorów wyp., [km ²]	Udział walorów wyp. w pow. gminy w %	Pow. walorów wypoczynkowych [km ²]			Dominujący rodzaj walorów	Dominujący rodzaj wypoczynku	Podst. produkt turystyczny
			I kategorii	II kategorii	III kategorii			
mała	30	17.4	0	0	30	jezioro	leśny, wodny (łącznie z żeglarstwem) w formie wycieczek pieszych	Obserwacja przyrody

Źródło: Opracowanie własne.

Jak pokazuje zestawienie, atrakcyjność turystyczną Urszulina dla turystyki wypoczynkowej oceniono w skali pięciostopniowej jako małą. Udział walorów wypoczynkowych w powierzchni gminy wynosi niemal jedną piątą jej powierzchni. Za dominujący produkt turystyczny zespół ekspertów uznał formy turystyki związane z ekoturystyką.

W skali regionalnej, ocenie poddano kompleks czynników istotnych dla pełnego określenia potencjału turystycznego (Tucki 2008). Ocenę możliwości rozwoju turystyki w gminie przeprowadzono z punktu widzenia jej atrakcyjności turystycznej, z wykorzystaniem metody miernika syntetycznego zaproponowanej przez Gołembskiego (1999, 2000). Metoda ta opiera się na wyróżnieniu szeregu cech i odpowiadających im wskaźników, które pozwalają ocenić badane zjawisko. Konstrukcja tego wskaźnika opiera się na założeniu, że im więcej cech branych jest pod uwagę, tym ocena jest dokładniejsza. Badane cechy zgrupowano w trzy działy charakteryzujące: *zasoby turystyczne*, *zagospodarowanie turystyczne* oraz *dostępność komunikacyjną*.

W świetle przeprowadzonych przez Tuckiego (2008) badań atrakcyjności turystycznej województwa lubelskiego (uwzględniono 209 gmin bez miast grodzkich), gmina Urszulin wypada dość korzystnie zajmując 6. pozycję (wielkość wskaźnika 0,265).

Zastosowane techniki statystyczne klasyfikują Urszulin do gmin bardzo

³ Baza danych gmina (www.intur.com.pl/wojewodztwa/index_woj.php)

atrakcyjnych turystycznie.

Jak pokazują przeprowadzone badania (Tucki 2008), gminę charakteryzuje wysoka ocena potencjału środowiska przyrodniczego (11. pozycja), potencjałów krajobrazowych (27.) oraz zagospodarowania turystycznego (6.)⁴. Należałoby wykorzystać te zasoby do kreowania przyszłych produktów turystycznych gminy. Oznacza to również uprzywilejowaną pozycję na rynku turystyki na Lubelszczyźnie, która należy wykorzystać i podejmować działania rozwojowe.

W aspekcie kształtowania nowych kierunków rozwoju turystyki w Urszulinie, dla celów opracowywanej Strategii przeanalizowano rynki turystyki konkurencyjne dla gminy Urszulin.

Konkurencja jest procesem, w którym uczestnicy rynku dążąc do realizacji swych interesów, próbują przedstawić oferty korzystniejsze od innych ze względu na cenę, jakość, warunki dostawy i inne. W przypadku rynków turystycznych zachodzi ona szczególnie intensywnie wtedy, gdy obszary dysponują zbliżonymi walorami turystycznymi, dostępnością komunikacyjną oraz podobnymi uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi wpływającymi na ceny pobytu.

W przypadku gminy Urszulin, zagrożenia takie może wystąpić w stosunku do innych gmin Pojezierza, z uwagi na dość podobne przyrodnicze uwarunkowania rozwoju turystyki.

Analizy rynków konkurencyjnych dokonano na podstawie opracowania dotyczącego oceny potencjału turystycznego Polesia Zachodniego (Tucki 2004).

Lokalne i regionalne otoczenie konkurencyjne

Strategia rozwoju turystyki w gminie Urszulin dotyczy stosunkowo małego pod względem terytorialnym obszaru, dysponującego ograniczonym potencjałem turystycznym. Walory turystyczne (przyrodnicze i kulturowe), znajdujące się na terenach sąsiadujących z gminą Urszulin charakteryzują się podobną specyfiką i rangą. Wśród zasobów naturalnych na szczególną uwagę zasługuje Poleski Park Narodowy. Walory kulturowe sąsiednich gmin charakteryzują się przede wszystkim spuścizną materialną kultury ludowej, której najlepszym przejawem jest Skansen w

⁴ Przy stosunkowo słabo rozwiniętej bazie noclegowej, gmina wyróżnia się na tle województwa gęstością szlaków turystycznych pieszych, liczbą ścieżek dydaktycznych oraz liczbą kąpielisk w gminie.

Holi. Składają się na nie także obiekty sakralne i pozostałości po założeniach dworskich.

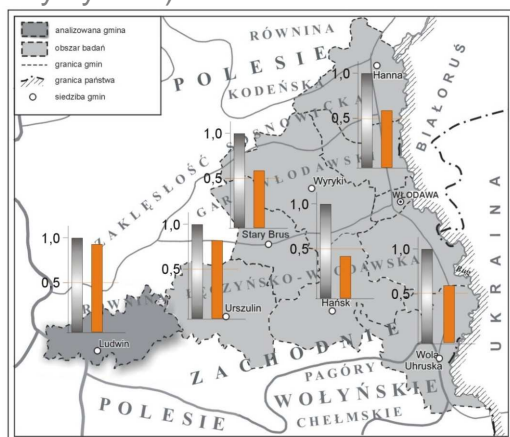
Jak pokazują przeprowadzone na tym terenie (południowa część Polesia) badania (Tucki 2004), gmina Urszulin w klasyfikacji atrakcyjności turystycznej zajmuje stosunkowo wysoką pozycję (rys.8, tab. 17).

Tabela 17. Atrakcyjność turystyczna gmin konkurencyjnych względem gminy Urszulin

Gminy	Walory krajoznawcze		Zagospodarowanie turystyczne	Dostępność komunikacyjna	Stan środowiska	Miernik atrakcyjności
	przyrodnicze	kulturowe				
Hanna	0,163	0,100	0,372	0,364	0,342	0,491
Hańsk	0,158	0,018	0,308	0,226	0,352	0,399
Ludwin	0,427	0,402	0,623	0,398	0,384	0,920
Stary Brus	0,211	0,179	0,577	0,308	0,342	0,649
Urszulin	0,330	0,304	0,544	0,311	0,352	0,782
Włodawa w.	0,418	0,042	0,634	0,290	0,303	0,640
Wola Uhruska	0,400	0,085	0,583	0,346	0,352	0,673
Wyrki	0,218	0,034	0,397	0,337	0,394	0,513
Włodawa m.	0,312	0,106	0,809	0,700	0,326	0,833

Przy obliczaniu miernika uwzględniono 32 cechy charakteryzujące: walory krajoznawcze, zagospodarowanie turystyczne, dostępność turystyczną i stan środowiska. Spośród dziewięciu analizowanych gmin, gmina Urszulin, wśród gmin wiejskich zajmuje stosunkowo **wysoką lokatę ze wskaźnikiem 0,782 (drugie miejsce)**; najwyższy (0,920) – zestawiono dla gminy Ludwin.

Rysunek 7. Analiza rynków konkurencyjnych względem gminy Urszulin (atrakcyjność turystyczna)

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Urszulin wyróżnia się na tle pozostałych gmin **stosunkowo wysokim miernikiem walorów krajoznawczych pozaprzyrodniczych oraz przyrodniczych**. Względnie wysokie wskaźniki określono również dla tej gminy w zakresie zagospodarowania turystycznego oraz dostępności komunikacyjnej. Gmina wyróżnia się na tle jednostek konkurencyjnych **dużą gęstością szlaków turystycznych pieszych**.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania wydaje się, że w stosunku do obszarów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Urszulin (południowa część Polesia Zachodniego) racjonalną koncepcją marketingową powinna być strategia współpracy. Wynika to z podobnych uwarunkowań środowiskowo-gospodarczych oraz zbliżonego, ograniczonego potencjału turystycznego. Na obszarze gminy Urszulin brak jest walorów turystycznych, które mogłyby w sposób jednoznaczny zdominować całą okolicę (wyjątek stanowi Poleski Park Narodowy; jednakże specyfika udostępniania terenów chronionych pozwala jedynie na rozwój wybranych form turystyki – krajoznawczej, szkolnej, przyrodniczej). Z drugiej strony występujące atrakcje turystyczne są zbyt niskiej rangi, aby samodzielnie mogły stanowić czynnik przyciągający turystów z województwa lubelskiego. Mogą one co najwyżej pełnić taką funkcję w skali lokalnej.

Jednocześnie należy podkreślić, że wspomniana względna jednorodność całego tego obszaru, charakteryzująca się specyficznymi cechami środowiskowo-krajobrazowymi (nie zdegradowany, tradycyjny krajobraz rolniczy), połączonymi z przejawami kultury ludowej i innymi pamiątkami historycznymi, może stanowić podstawę do budowy przestrzennych produktów turystycznych o charakterze liniowym i sieciowym, czego przykładem jest **Poleski Szlak Konny**. Połączenie świeckich i sakralnych zabytków architektonicznych i innych pamiątek historycznych (które samodzielnie są zbyt słabe, aby przyciągnąć turystów) w tematyczne szlaki turystyczne może znacznie podnieść rangę utworzonych w ten sposób krajoznawczych produktów turystycznych.

Należy przy tym pamiętać, że cały obszar Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, do którego zalicza się gminę Urszulin, ma bardzo dobre położenie geograficzne w stosunku do aglomeracji lubelskiej, stanowiącej dla niego najważniejszy rynek emisyjny.

Wspomniany atut bliskości Lublina, może mieć podstawowe znaczenie dla analizy konkurencji z obszarami otaczającymi gminę, charakteryzującymi się innymi

cechami środowiskowymi i kulturowymi, często dysponującymi też walorami wyższej rangi. Chodzi tu przede wszystkim o następujące obszary:

- tereny położone na zachód od Urszulina (gmina Ludwin z ośrodkami nad jeziorem Zagłębcze, Piaseczno, Łukcze), o dużo lepiej rozwiniętej bazie noclegowej z licznymi działkami letniskowymi i drugimi domami mieszkańców Lublina i z tego powodu licznie odwiedzane przez tę grupę turystów, również na pobyty kilkudniowe i dłuższe;
- tereny położone w dalszej odległości od aglomeracji lubelskiej, dysponujące jednak przyrodniczymi i/lub kulturowymi walorami wysokiej rangi, wśród których znalazły się przede wszystkim jezioro Białe (włodawskie), wielokulturowe miasto Włodawa, Białowieski Park Narodowy, historyczne Podlasie.

3.6. Funkcjonujące formy turystyki – segmentacja rynku turystycznego

Przeprowadzona w trakcie audytu analiza atrakcyjności turystycznej gminy Urszulin oraz dokonana identyfikacja występujących obecnie form turystyki, pozwoliła na wytyczenie wiodących form turystyki czyli tych obszarów, na których powinny koncentrować się działania rozwojowe i promocyjne. Określenie wiodących form turystyki stanowi podstawę do rozwoju markowych produktów skierowanych do konkretnych grup docelowych.

Za najważniejsze z punktu możliwości rozwoju obszaru gminy uznane zostały następujące segmenty:

- a. turystyka wypoczynkowa i rekreacyjna,
- b. turystyka na obszarach chronionych,
- c. agroturystyka.

Analiza ruchu turystycznego w gminie Urszulin oraz segmentacji rynku została oszacowana na podstawie badań statystycznych realizowanych w ramach corocznego Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej oraz badań ruchu turystycznego odwiedzających Poleski Park Narodowy.

Ponadto korzystano z badań *Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania* prowadzonych przez Instytut Turystyki na zlecenie Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki. Są to powtarzalne badania ankietowe prowadzone we wszystkich gminach w Polsce. Główne źródło danych, zawartych w ankietach, stanowią karty z *ewidencji innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie* (ewidencja prowadzona przez gminy).

3.7.1. Turystyka wypoczynkowa i rekreacyjna

Poziom rozwoju zjawisk turystycznych gminy Urszulin w skali województwa jest stosunkowo niewielki. Pomimo względnie wysokiej oceny atrakcyjności turystycznej gminy, specyfika walorów turystycznych (obszary chronione oraz tereny podmokłe) oraz konkurencyjne rekreacyjne tereny gmin sąsiednich sprawiają, że udział gminy w rozwoju turystyki regionu lubelskiego jest niewielki. Według danych GUS, w 2006 roku z bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania w gminie skorzystało 730 turystów, co stanowi tylko 0,1% wszystkich korzystających w województwie lubelskim (tab. 18).

Tabela 18. Ruch turystyczny rejestrowany w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania gminy Urszulin na tle województwa lubelskiego w 2006 roku

Ruch turystyczny	2006 rok
<i>Korzystający ogółem</i>	
Województwo lubelskie	564 472
Gmina Urszulin	730
<i>Udzielone noclegi ogółem</i>	
Województwo lubelskie	1 286 645
Gmina Urszulin	1 032

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W gminie Urszulin najwięcej turystów korzystających z bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania zatrzymało się w motelu: w 2006 roku skorzystało z niego 48,2% wszystkich gości w tej bazie, w tym wszyscy turyści zagraniczni.

Tabela 19. Ruch turystyczny w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania gminy Urszulin według rodzajów bazy w 2006 roku

Rodzaj obiektu	Gmina Urszulin					
	Korzystający			Udzielone noclegi		
	Ogółem	w tym		Ogółem	w tym	
Polacy		cudzoziemcy	Polacy		Cudzoziemcy	
Ogółem	730	709	21	1032	1010	22
Motele	354	333	21	423	401	22
Szkolne schroniska młodzieżowe	244	244	–	470	470	–
Pola biwakowe	45	45	–	45	45	–
Inne	87	87	–	94	94	–

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Niewiele mniej turystów - 4,1% gości (sami Polacy) wybrało szkolne schronisko młodzieżowe. Na polach biwakowych w 2006 roku nocowało 6,2% gości (45 osób), przy czym byli to głównie Polacy. W pozostałych niesklasyfikowanych obiektach nocowało 11,8% turystów.

Turyści zagraniczni stanowią niewielką grupę wśród gości korzystających z bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania w gminie Urszulinie. W 2006 roku turyści zagraniczni stanowili 2,9% ogółu korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania gminy.

3.7.2. Turystyka na obszarach chronionych

Kolejną formą turystyki obecna na terenie gminy Urszulin jest turystyka na obszarach chronionych. Głównym obszarem recepcji w tym wypadku jest teren Poleskiego Parku Narodowego. Rejestracja odwiedzających odbywa się systematycznie w trzech punktach Parku: Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny w Załuczu Starym, Ośrodku Dydaktyczno-Administacyjnym w Urszulinie oraz na podstawie sprzedanych biletów w terenie.

Badania ruchu turystycznego w PPN w latach 1990 – 2008, pozwalają uchwycić pewną prawidłowość w rozkładzie jego wielkości w ciągu roku. W świetle danych można zauważyć, że najbardziej intensywny ruch turystyczny ma miejsce w okresie wiosennym (maj i czerwiec) oraz jesiennym (październik i wrzesień);

stosunkowo duży ruch turystyczny na miejsce również w okresie wakacyjnym. Podobna tendencja natężenia ruchu turystycznego utrzymywała się we wszystkich latach poddanych analizie (*Ruch turystyczny w ...*). Z uwagi na powtarzalność rozkładu ruchu turystycznego w ciągu roku na przestrzeni lat, w opracowaniu szczegółowej analizie poddany zostanie ruch turystyczny w roku 2008.

W świetle przedstawionych w tabeli 20 danych, w roku 2008 Poleski Park Narodowy odwiedziło 15 361 osób. Zaznaczyło się przy tym stosunkowo duże różnicowanie przestrzenne odwiedzanych obiektów na terenie Parku.

Tabela 20. Ruch turystyczny w Poleskim Parku Narodowym w 2008 roku

Rodzaj punktu recepcyjnego	Liczba turystów
Liczba zwiedzających Ośrodek Dydaktyczno–Muzealny w Załuczu Starym	11 656
Turyści indywidualni wśród zwiedzających ODM	2 956
Liczba zwiedzających Ośrodek Dydaktyczno–Administracyjny w Urszulinie	7 874
Liczba zwiedzających Ośrodek Dydaktyczno–Administracyjny w Urszulinie po odjęciu grup, które odwiedziły ODM	1 839
Liczba innych zwiedzających PPN na podstawie biletów sprzedanych w terenie	517
Szacowana liczba zwiedzających nie ujęta w ewidencji	(10%)1349
Łączna liczba turystów indywidualnych (430+2956+1349)	4 735
Łączna liczba odwiedzających PPN w roku 2008	15 361

Źródło: *Ruch turystyczny w ...*

Z zestawienia wynika, że najliczniej odwiedzanym obiektem na terenie Parku jest Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny w Załuczu Starym. W 2008 roku obiekt odwiedziło 11 656 osób, przy czym w większości (75,7%) były to zorganizowane grupy. Nieco mniejszym powodzeniem cieszył się Ośrodek Muzealno-Administracyjny, który odnotował 7874 turystów. Jak pokazują dane, Park odwiedzany jest głównie przez grupy zorganizowane. Turystów indywidualnych, którzy notowani byli w Parku było niespełna 2000 osób.

Statystyki obejmują również rejestrację turystów w terenie na podstawie sprzedanych biletów. W 2008 roku jak i w latach poprzednich liczba ta oscylowała wokół tysiąca osób (*Ruch turystyczny w ...*).

Tabela 21. Rozkład miesięczny ruchu turystycznego w obiektach Poleskiego Parku Narodowego

Rozkład miesięczny ruchu turystycznego w 2008 roku				
ODA			ODM	
Lp.	Miesiąc	Liczba turystów	Miesiąc	Liczba turystów
1.	Styczeń	176	Styczeń	0
2.	Luty	73	Luty	2
3.	Marzec	89	Marzec	26
4.	Kwiecień	398	Kwiecień	168
5.	Maj	1410	Maj	987
6.	Czerwiec	1922	Czerwiec	723
7.	Lipiec	816	Lipiec	1039
8.	Sierpień	526	Sierpień	1462
9.	Wrzesień	1011	Wrzesień	526
10.	Październik	1300	Październik	529
11.	Listopad	103	Listopad	116
12.	Grudzień	50	Grudzień	43
Razem		7874		5621

Źródło: *Ruch turystyczny w...*

3.7.3. Agroturystyka

Osoby korzystające z bazy noclegowej i gastronomicznej na wsi, nastawione na zdrowy tryb życia, poszukujące ciszy i spokoju, pragnące poznać smak życia na wsi. Dotyczy to zarówno osób wybierających kwatery agroturystyczne.

Na badanym obszarze jest to rozwijający się rynek turystyczny. Jego potencjał rozwojowy jest jednak dużo większy, przede wszystkim z uwagi na doskonałe warunki środowiska przyrodniczego, rozwój rolnictwa ekologicznego oraz powiązanie z tradycjami i kulturą regionalną.

Analiza dostępnych danych wykazała, że gmina Urszulin w 2008 roku dysponowała 13 kwaterami agroturystycznymi (4,7% kwater Lubelszczyzny). Łączna liczba miejsc noclegowych w kwaterach to 119, z czego 99 to miejsca całoroczne. W skali województwa lubelskiego, które w 2006 roku dysponowało 2115 miejscami, udział gminy był na poziomie 5,6%.

4. ANALIZA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Dokumenty strategiczne opracowywane są zarówno na szczeblu kraju, województwa, powiatu, miasta czy też gminy. Wyznaczają wizję rozwoju obszaru, którego dotyczą oraz precyzują działania mające zapewnić realizację wyznaczonych celów. Z punktu widzenia opracowywania nowego dokumentu dla Gminy Urszulin, zgodność z założeniami pozostałych dokumentów odnoszących się do danego obszaru odgrywa ogromne znaczenie. Po pierwsze, opracowanie kolejnego dokumentu powinno być wynikiem zapisów już istniejących dokumentów, które zostały wcześniej zaakceptowane przez władze i społeczność lokalną. Po drugie, wszystkie dokumenty muszą być wzajemnie kompatybilne, zaś realizacja ich zapisów powinna na siebie wzajemnie pozytywnie oddziaływać. W związku z powyższym, przed przystąpieniem do opracowywania „Strategii rozwoju turystyki dla Gminy Urszulin”, dokonano przeanalizowania dokumentów już istniejących, które odgrywają największe znaczenie.

4.1 Dokumenty krajowe

➤ „Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku”

Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013 jest strategią opartą o zasadę zrównoważonego rozwoju. Wyznacza ona główne kierunki rozwoju polskiej turystyki w postaci obszarów priorytetowych, do których należą produkt, zasoby ludzkie, marketing, przestrzeń turystyczna i wsparcie instytucjonalne:

1. Produkt turystyczny o wysokiej konkurencyjności będący podstawą filozofii rozwoju polskiej turystyki.
2. Rozwój zasobów ludzkich poprzez wykwalifikowane kadry, jako jeden z najważniejszych elementów usługi turystycznej.
3. Wsparcie marketingowe, jako efektywny sposób sprzedaży wykreowanego produktu.
4. Kształtowanie przestrzeni turystycznej poprzez świadomą politykę kształtowania dostępności walorów turystycznych.
5. Wsparcie instytucjonalne, jako świadomą politykę instytucji, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji ukierunkowaną na kształtowanie proturystycznych strategii kraju i regionów.

W zakresie produktu turystycznego rekomendowane są działania zorientowane wokół kształtowania konkurencyjnych produktów turystycznych oraz rozwoju nowych produktów oraz wiodących typów turystyki, inwestycji w obszarze infrastruktury turystycznej produktów, integracji produktów i oferty turystycznej regionów oraz działań mających na celu rozwój przedsiębiorczości i działalności organizacji w dziedzinie turystyki.

W zakresie zasobów ludzkich rekomendowane są działania związane z przygotowaniem wysoko wykwalifikowanych kadr operacyjnych gospodarki turystycznej, rozwojem edukacji turystycznej i turystyki społecznej oraz działań w ramach monitorowania potrzeb branży turystycznej w zakresie kadr zawodowych.

W zakresie wsparcia marketingowego rekomendowane są działania ukierunkowane na usprawnienie systemu informacji turystycznej oraz zwiększenie efektywności działań marketingowych w turystyce.

W końcu, w zakresie kształtowania przestrzeni turystycznej rekomendowane są działania związane z kształtowaniem rozwoju turystyki w sposób zachowujący i podnoszący wartość przestrzeni oraz zwiększaniem dostępności turystycznej regionu poprzez rozwój transportu.

- *„Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej. Przez edukację do zrównoważonego rozwoju.”*

Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej wyznacza główne cele edukacji środowiskowej, wskazując jednocześnie możliwości ich realizacji. Jednym z podstawowych zapisów Strategii jest założenie, iż edukacja ekologiczna powinna obejmować całe społeczeństwo, wszystkie grupy wiekowe, zawodowe, a także decydentów na szczeblu centralnym i lokalnym.

Zidentyfikowane cele Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej są następujące:

1. Upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.
3. Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji

Ekologicznej, a ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności.

4. Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

4.2 Dokumenty wojewódzkie

- „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020”, (Tom I – Uwarunkowania i diagnoza stanu wyjściowego oraz Tom II- Cele i priorytety strategii oraz system wdrażania)

Spójność założeń Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego z planowanymi działaniami na obszarze gminy Urszulin jest szczególnie istotna, gdyż umożliwia w przyszłości uzyskanie wsparcia od odpowiednich władz na szczeblu wojewódzkim, ale również zwiększa prawdopodobieństwo możliwości nawiązania współpracy z gminami ościennymi w celu realizacji wspólnego celu. Zidentyfikowanie zbieżnych celów wpływa na umocnienie całego regionu i uzyskanie lepszych rezultatów dzięki wspólnym staraniom. W związku z powyższym, w niniejszym opracowaniu należy rozważyć przedstawione w Strategii Rozwoju Turystyki W Województwie Lubelskim założenia, bardziej szczegółowo uwydatniając kwestie istotne z punktu widzenia rozwoju turystyki w gminie Urszulin.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego jest długofalową strategią wyznaczającą cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego. Nadrzędnym celem strategii jest: *Osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego potencjałów regionalnych.*

Główne założenia przyszłego rozwoju województwa lubelskiego zostały zebrane w następujących priorytetach :

Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy

Priorytet 2: Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy

Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego

Priorytet 4: Rozwój współpracy międzyregionalnej województwa oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu

Z punktu widzenia tworzonej strategii rozwoju turystyki dla gminy Urszulin kluczowe role odgrywają kwestie związane z :

- **Zasobami ludzkimi** (Cel 2.5: *Wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego w regionie*) Przewidywane działania to m.in. kształtowanie właściwych postaw oraz rozwój różnych form społeczeństwa obywatelskiego, w tym: edukacja i promowanie korzystnych postaw proekologicznych, pobudzanie aktywności społeczności lokalnych, kształtowanie tożsamości regionalnej i lokalnej,
- **Infrastrukturą drogową** (Cel 3.1: *Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa*). Planowane działania ukierunkowane są w głównej mierze na rozbudowę i modernizację sieci infrastruktury drogowej oraz zwiększenie bezpieczeństwa ruchu, zwiększenie atrakcyjności komunikacji zbiorowej, wspieranie rozwoju nowoczesnego transportu miejskiego i pozamiejskiego, rozbudowa i modernizacja transportu kolejowego oraz powiązanie go z europejskim systemem transportowym oraz rozbudowa sieci dróg i infrastruktury na obszarach wiejskich oraz na terenach atrakcyjnych turystycznie.
- **Walorami przyrodniczymi i krajobrazem kulturowym** (Cel 3.2: *Zachowanie i wzmocnienie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej*). Planowane działania zakładają realizację takich celów, jak poprawa jakości wód, ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej regionu oraz wzmocnienie systemu obszarów chronionych, prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej. Szczególnie ważnym założeniem jest natomiast powzięcie działań na rzecz ochrony kulturowej regionu oraz wzbogacenie jego różnorodności krajobrazowej i kulturowej. Realizacja powyższych celów będzie miała ogromny wpływ na zachowanie cennych zabytków architektury i budownictwa oraz rozwoju bazy materialnej instytucji kulturotwórczych, co powinno być odpowiednio wykorzystane w przyszłości przez gminę Urszulin. Złazszcza, iż w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego wyraźnie uwzględniona jest potrzeba rewaloryzacji cennych zabytków kulturowych i promocji kulturowej małych miasteczek, wsparcie rozwoju bazy turystycznej i rekreacyjnej, edukacji ekologicznej,

społeczeństwa, organizacji promujących turystykę oraz rozwój turystyki na obszarach o wysokich walorach turystycznych (zgodnie z założeniami *Celu 3.4: Poprawa jakości życia mieszkańców wsi oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich*)

- **Promocją regionu** (*Cel 4.3: Poprawa skuteczności promocji regionu i zdolności do przyciągania inwestycji z zewnątrz*). Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego wyraźnie zaznacza, iż promowanie własnych atutów jest niezwykle ważne z racji stosunkowo niskiej atrakcyjności inwestycyjnej i niewielkiego zaangażowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w gospodarce regionu. Promocja i przyciąganie inwestycji z zewnątrz uznane zostały za konieczne elementy kompleksowej polityki rozwojowej regionu, posiadającego najniższe w Polsce wskaźniki inwestycji oraz nie dysponującego odpowiednio wysokim wewnętrznym kapitałem rozwoju. Kierunki planowanych działań zorientowane są na prowadzenie w kraju i za granicą efektywnego i zakrojonego na szeroką skalę marketingu regionalnego

➤ „Plan Marketingu Turystyki W Województwie Lubelskim na lata 2007-2013”

Kolejnym bardzo kluczowym dokumentem dotyczącym województwa lubelskiego oraz będącym ważnym podłożem teoretycznym przy dalszym tworzeniu celów dla gminy Urszulín jest Plan Marketingu Turystyki w Województwie Lubelskim. Zasadniczym celem ów opracowania jest określenie możliwości zrównoważonego rozwoju gospodarki turystycznej poprzez propagowanie rozwoju różnorodnych form turystyki i rekreacji, racjonalne i efektywne wykorzystanie bazy turystycznej, zasobów ludzkich, przyrodniczych, kulturowych, materialnych i finansowych oraz zachowanie bioróżnorodności systemowej, gatunkowej i genowej.

Zidentyfikowanymi głównymi kierunkami rozwoju turystyki w województwie lubelskim jest rozwój⁵:

1) turystyki kwalifikowanej, obejmujące m.in:

- *turystykę przyrodniczą (ekoturystykę)* - wykorzystującą najcenniejsze obszary przyrodnicze będące największym bogactwem województwa i

⁵ Wybrano kierunki kluczowe z punktu widzenia opracowania Strategii Rozwoju Turystyki dla Gminy Urszulín

podstawą rozwoju turystyki ekologicznej, a w tym Poleski Park Narodowy, unikalne rezerваты przyrody faunistyczne, florystyczne, torfowiskowe, geologiczne, sieć Natura 2000, osobliwości przyrody, ścieżki dydaktyczne, ośrodki edukacji ekologicznej,

- *turystykę specjalistyczną* – związaną z określonymi walorami środowiska przyrodniczego, którymi nie jest zainteresowany masowy ruch turystyczny. Zakłada się rozwój: turystyki wodnej, zimowej, jeździectwa, myślistwa, sportów ekstremalnych.
- *turystykę weekendową i codzienną rekreację* – realizowaną przede wszystkim w strefach podmiejskich największych miast, w znacznym stopniu w oparciu o zabudowę działkową i letniskową lub przy wykorzystaniu infrastruktury ogólnodostępnej (kąpieliska, ścieżki rowerowe). Należy spodziewać się wzrostu zainteresowania tą formą wypoczynku,

2) turystyki wypoczynkowej pobytowej, w tym agroturystyki – uznany został w dokumencie za wiodący kierunek rozwoju turystyki, ze względu na charakter walorów województwa.

3) turystyki promocyjnej – ten kierunek zakłada rozwój turystyki w oparciu o walory turystyczne lubelskiej wsi, obyczaje, czy też twórczość ludową.

4.3 Dokumenty powiatowe

- „Strategia Rozwoju Powiatu Włodawskiego na lata 2008-2015”

Strategia Rozwoju Powiatu Włodawskiego na lata 2008 – 2015 jest dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju powiatu włodawskiego. Strategia obejmuje swoim zakresem całość zagadnień związanych z prowadzeniem efektywnej polityki w powiecie, tak więc stanowi podstawę działań dla wszystkich podmiotów społecznych i gospodarczych, realizujących zadania oddziałujące w istotny sposób na rozwój Powiatu Włodawskiego. Wizja zawarta w dokumencie zakłada, iż w przyszłości Powiat Włodawski będzie obszarem spójnym terytorialnie, zaspokajającym potrzeby i aspiracje mieszkańców, rozwijającym się gospodarczo oraz konkurencyjnym dla innych, opartym na wykorzystywaniu szans i aktywnym zmniejszaniu zagrożeń.

Z punktu widzenia opracowywanej Strategii rozwoju Turystyki dla Gminy Urszulin szczególnie istotne znaczenie stanowi:

- *Cel Strategiczny nr 3 - Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej powiatu włodawskiego ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki.* W zakresie powyższego celu planowane są takie działania, jak między innymi: modernizacja i budowa dróg powiatowych oraz rewaloryzacja wartościowych obiektów, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych
 - Cel 3.2 Rozwój turystyki – Główne zadania to m.in. : stworzenie w powiecie sprawnego i kompleksowego systemu informacji i obsługi inwestora, wspomaganie mechanizmów powiązania inwestycji publicznych z przedsięwzięciami komercyjnymi, rozwój infrastruktury turystycznej (w tym: wspieranie budowy bazy noclegowo - gastronomicznej, ścieżki rowerowe, punkty informacji turystycznej itp.)
- **„Strategia Zrównoważonego Rozwoju Polesia Zachodniego 2004 – 2013”**

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Polesia Zachodniego dotyczy zespołu dobrowolnie złączonych wokół idei zrównoważonego rozwoju jednostek administracyjnych tworzących na terenie Lubelszczyzny pewnego rodzaju subregion określany, jako Polesie Zachodnie. Z racji, iż Polesie Zachodnie jest obszarem objętym różnymi formami ochrony przyrody niezbędne było stworzenie dokumentu uwzględniającego przyrodniczą unikalność obszaru.

Celem strategicznym wspomaganie rozwoju zrównoważonego na obszarze Polesia Zachodniego jest: Ochrona walorów przyrodniczych Polesia Zachodniego oraz wykorzystanie ich dla rozwoju gospodarczego i materialnego awansu społeczności lokalnej. Działania związane z turystyką w omawianym dokumencie zakładają realizację działań na rzecz poprawiania wizerunku Polesia Zachodniego jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, które powinno zostać uskuteczniane dwiema drogami. Jedną z nich powinna być promocja istniejących dóbr turystycznych, zwłaszcza walorów przyrodniczych i kulturowych , zaś drugą - promocja istniejącej bazy obsługi ruchu turystycznego, której towarzyszyłaby budowa nowoczesnej infrastruktury turystyczne.

4.4 Dokumenty gminne

➤ „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Urszulin 2008-2020”

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy jest dokumentem strategicznym, w którym przedstawione zostały główne kierunki działań oraz wyznaczone zostały cele strategiczne dopełnione celami operacyjnymi i przypisanymi im działaniami. Z punktu widzenia istotności opracowywanego dokumentu- Strategia Rozwoju Turystyki dla Gminy Urszulin- ważne jest, aby planowane działania były kompatybilne z zidentyfikowanymi wcześniej obszarami zainteresowania.

Główne cele, kluczowe z punktu widzenia rozwoju turystyki w Gminie Urszulin oraz opisane w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy to:

Cel strategiczny nr 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności Gminy Urszulin

- Cel operacyjny 1: Modernizacja i rozbudowa układu drogowego,
- Cel operacyjny 3: Rozbudowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego oraz Odbudowa i zachowanie substancji przyrodniczej i dziedzictwa kulturowego.
- Cel operacyjny 6: Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego
- Cel operacyjny 12: Rozwój turystyki poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej oraz poszerzenie oferty turystycznej.

➤ „Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich dla obszaru Gminy Cyców i Gminy Urszulin”

Priorytetowym zagadnieniem rozwojowym dla obszarów wiejskich Gminy Cyców i Urszulin jest zrównoważony wzrost gospodarczy i społeczny, objawiający się wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich oraz konkurencyjnością gmin. Uwarunkowaniem tego celu jest podniesienie poziomu aktywności mieszkańców gminy Cyców i Urszulin, utrzymywanie wysokiej jakości środowiska naturalnego oraz dobre zarządzanie zasobami gmin. W wyniku tego osiągnię się poprawę jakości życia mieszkańców.

W ramach opracowanej strategii zidentyfikowane dwa tematy wiodące, do których

przypisane zostały cele strategiczne oraz odpowiednie cele operacyjne⁶:

1) Poprawa jakości życia mieszkańców na obszarach wiejskich.

- Cel strategiczny nr 1 – Rozwój turystyki i agroturystyki
- Cel strategiczny nr 2 - Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja lokalnego rynku pracy
- Cel strategiczny nr 4 - Rozwój i organizacja wypoczynku i sportu dla mieszkańców obszaru w szczególności dzieci i młodzieży
- Cel strategiczny nr 6 - Promocja obszaru i rozwój działalności kulturalnej

2) Wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym potencjału obszarów należących do sieci Natura 2000. Cel strategiczny nr 1 - Ochrona i promocja krajobrazu przyrodniczego i kulturowego

- Cel strategiczny nr 2- Rozwój lokalnej turystyki i rekreacji
- Cel strategiczny nr 3 - Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, tradycji lokalnych i zabytków
- Cel strategiczny nr 4 - Promocja lokalnych produktów kulinarnych
- Cel strategiczny nr 5 - Rozwój i ulepszanie infrastruktury związanej z ochroną środowiska, przyrody i działalnością turystyczną

⁶ Wybrane zostały kierunki kluczowe z punktu widzenia opracowania Strategii Rozwoju turystyki dla Gminy Urszulin

5. ANALIZA SWOT

5.1 Analiza mocnych i słabych stron

* **Tabela 22.** Zestawienie silnych i słabych stron Gminy Urszulin

SILNE STRONY	PKT.	SŁABE STRONY	PKT.
⇒ Bogactwo walorów przyrodniczych umożliwiających uprawianie różnych form turystyki, rekreacji i wypoczynku (wędkarstwo, wycieczki piesze, rowerowe)	+5	⇒ Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura noclegowa, brak pensjonatów, moteli, hoteli	-3
⇒ Bliskość aglomeracji miejskich (Lublin, Chełm, Zamość)	+4	⇒ Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura gastronomiczna- brak silnych akcentów z kuchnią regionalną	-3
⇒ Przebiegająca przez obszar gminy Urszulin trasa 82 (Lublin-Włodawa)	+4	⇒ Niedostateczna działalność w zakresie turystyki i promocji gminy, w tym głównie brak zintegrowanego systemu promocji regionu, mała ilość lub brak ogólnodostępnych materiałów promocyjnych	-5
⇒ Liczne gospodarstwa agroturystyczne	+5	⇒ Brak wydzielonej jednostki/podmiotu odpowiedzialnego za działania związane z promocją gminy i rozwojem oferty turystycznej	-4
⇒ Liczne jeziora (na terenie gminy znajduje się ich aż 9)	+4	⇒ Brak informacji na temat atrakcji turystycznych w gminie (drukowanych oraz stosunkowo ograniczone w mediach- prasa, Internet) słabe oznaczenie szlaków	-4
⇒ Szlak rowerowy i konny	+4	⇒ Niedostateczna promocja zewnętrzna imprez- głównie lokalna	-3
⇒ Bogate i niezanieczyszczone środowisko przyrodnicze (rejon czysty ekologicznie). Występowanie przyrodniczych obszarów chronionych, takich jak Poleski Park Narodowy, Poleski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 (niemal połowę gminy stanowią obszary o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych)	+5	⇒ Brak spakietyzowanej oferty turystycznej w odniesieniu do różnych form turystyki (wędkarstwo, konie, rowery, myślistwo)	-2
⇒ Brak uciążliwego dla środowiska przemysłu/zagospodarowania	+3	⇒ Brak wyróżniającej się w kraju oferty turystycznej	-2
⇒ Bardzo korzystne warunki bioklimatyczne	+5	⇒ Brak produktów charakterystycznych dla danego regionu	-2
⇒ Popularność regionu jako celu wycieczek szkolnych, grupowych i indywidualnych przyjazdów turystycznych	+4	⇒ Ubogie dziedzictwo kulturowe	-2
⇒ Wzrastająca aktywność społeczeństwa (istnieją organizacje formalne i nieformalne),	+3	⇒ Brak powiązań kolejowych z gminą (najbliższe stacje PKP oddalone są o 30km- w Jaszczowie i Łęcznej)	-2
⇒ Aktywność gminy związana z promocją na zewnątrz (organizacja ogólnopolskich biegów ekologicznych, cykliczna impreza- Dni Urszulina, osiągnięcia młodzieżowej orkiestry dętej, aktywna działalność zespołów ludowych, funkcjonowanie Poleskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych,	+3	⇒ Krótki sezon turystyczny	-1
		⇒ Wysokie bezrobocie wśród absolwentów i osób w średnim wieku,	-1
		⇒ brak infrastruktury dla osób niepełnosprawnych – występujące bariery architektoniczne (również na terenie PPN),	-1
		⇒ zbyt mało rozwinięta współpraca gminy z PPN	-1
RAZEM	50	RAZEM	-36

Źródło: Opracowanie własne

5.2 Analiza szans i zagrożeń

Tabela 23. Zestawienie szans i zagrożeń stron Gminy Urszulin⁷

SZANSE	PKT.	ZAGROŻENIA	PKT.
⇒ Rosnące realnie dochody polskich konsumentów, w tym rosnaące zasoby osób przechodzących na emeryturę	+3	⇒ Brak poprawy infrastruktury transportowej w kraju (w tym w szczególności drogowej, ale także i kolejowej)	-4
⇒ Wzrost popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne powiązane z wykorzystaniem bogactwa środowiska naturalnego	+5	⇒ Zwiększająca się konkurencja na krajowym rynku turystycznym	-4
⇒ Rosnąca świadomość ekologiczna turystów i mieszkańców	+5	⇒ Degradacja środowiska naturalnego, w tym unikalnych zespołów przyrodniczych	-3
⇒ Rosnąca popularność turystyki alternatywnej na rzecz turystyki masowej	+4	⇒ Kryzys gospodarczy w kraju, pogarszająca się sytuacja finansów publicznych może skutkować w zmniejszeniu dotacji na inwestycje w zakresie dróg, ochrony środowiska czy też dofinansowania budżetów gmin	-3
⇒ Rosnąca popularność turystyki aktywnej (kwalifikowanej, w tym szczególnie rowerowej) i przygodowej	+4	⇒ Mentalność społeczności lokalnej przejawiająca się w niedocenieniu roli turystyki dla rozwoju regionu i płynących korzyści dla siebie	-4
⇒ Rosnąca popularność hippiki oraz form rekreacji i rehabilitacji związanych z jazdą konną (np. hipoterapia)	+3	⇒ Rosnące zubożenie społeczeństwa, w tym w regionie Północno-Wschodnim Polski	-3
⇒ Rosnące zainteresowanie społeczeństwa i władz państwowych kwestiami ekologii oraz koncepcją zrównoważonego rozwoju regionów	+3	⇒ Stale obserwowany wandalizm na szlakach turystycznych oraz niszczenie oznakowań, map	-2
⇒ Wzrost rangi turystyki w programach rządowych, m.in. Strategia rozwoju turystyki na lata 2007-2013 priorytetyzująca rozwój produktów turystycznych w regionach, w tym przede wszystkim produktów opartych o potencjał regionalny, budowanych na bazie szlaków turystycznych	+3	⇒ Brak jednolitego systemu informacji i promocji walorów turystycznych w Polsce.	-2
⇒ Zapotrzebowanie na zdrową, ekologiczną żywność oraz wzrost popularności gospodarstwami eko agroturystycznymi	+4	⇒ Brak skojarzeń Polaków z Polesiem (brak wizerunku, postrzeganie terenów jako nudnych i mało zróżnicowanych) oraz niska rozpoznawalność symbolu PPN	-5
⇒ Działalność Polskiej Organizacji Turystycznej i poprawa wizerunku turystyki w Polsce na rynkach światowych.	+3		
RAZEM	37	RAZEM	- 30

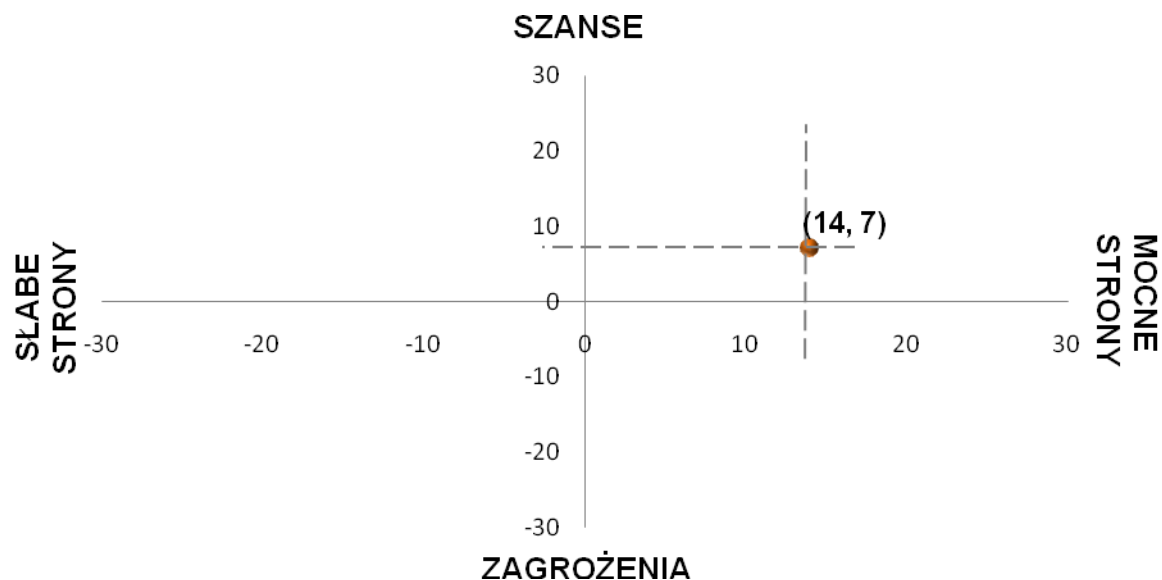
Źródło: Opracowanie własne

⁷ Ocena jakościowa czynników wykonana została w oparciu o wiedzę ekspercką zespołu tworzącego dokument. Przedstawiona punktacja została opracowana na podstawie posiadanych informacji, dostępnych analiz i opracowań oraz doświadczenia osób.

5.3 Wnioski

Wykres 7. Pozycja strategiczna Gminy Urszulin wyznaczona na podstawie analizy SWOT

Źródło. Opracowanie własne

Z przedstawionego powyżej zestawienia mocnych i słabych stron wynika, iż posiadane przez Gminę Urszulin atuty zdecydowanie przewyższają posiadane słabości potwierdzając tym samym zasadność rozwoju funkcji turystycznej na danym obszarze. Bilans szans i zagrożeń wyraźnie wskazuje, iż otoczenie zewnętrzne gminy jest wyjątkowo sprzyjające dla jej przyszłego rozwoju oraz daje duże szanse (przewaga 7 punktów) na powodzenie planowanej strategii rozwoju turystyki.

Prezentacja graficzna wyników dokonanej analizy wykazuje, iż pozycja strategiczna gminy Urszulin jest korzystna, gdyż zestawienie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń płynących z otoczenia uplasowało gminę w obszarze **MAXI-MAXI**. Oznacza to **stosunkowo uprzywilejowaną pozycję gminy na rynku**, którą należy właściwie wykorzystać i podjąć zdecydowane działania rozwojowe (strategia ofensywna).

6. KONCEPCJA ROZWOJU TURYSTYKI W OPRACIU O POSIADANE ZASOBY GMINY URSZULIN

6.1 Misja i wizja

Kluczowym elementem każdej strategii rozwoju jest określenie misji i wizji. Przy czym misja turystyki rozumiana jest jako określenie istoty i charakteru działań powiązanych z turystyką w gminie Urszulin. Określa cel nadrzędny oraz kierunki ewolucji turystycznej oferty gminy.

Misją turystyki dla Gminy Urszulin jest wszechstronne działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu poprzez rozwój turystyki rekreacyjnej, kulturowej i edukacyjnej odpowiadającej potrzebom społeczności lokalnej i przebywających gości, dla których gmina Urszulin jest miejscem docelowym podróży. Przewaga budowana jest w oparciu o wykorzystanie unikatowych walorów środowiska naturalnego i kulturowego.

Wizja turystyki jest to natomiast wyobrażenie przyszłego kształtu turystyki w okresie docelowym przyjętym dla strategii. Opisuje stan turystyki osiągnięty przy możliwie najbardziej korzystnych warunkach rozwoju, które zapewni realizacja przyjętych celów strategicznych i priorytetów rozwojowych.

Gmina Urszulin to obszar gościnny, zaspokajający szeroką gamę potrzeb turystów i mieszkańców oferujący atrakcje na wysokim poziomie dzięki czemu jest miejscem rozpoznawalnym na turystycznej mapie Polski oraz docelowym punktem podróży.

Turystyka jest kołem zamachowym rozwoju gminy Urszulin. Wspomaga wiele dziedzin gospodarki, generuje miejsca pracy. Jest dziedziną opartą na stabilnym systemie organizacyjnym i

zarządzaniu nowoczesnym produktem turystycznym.

Gmina Urszulin zaspokaja potrzeby mieszkańców i turystów związane z wypoczynkiem wokół jezior, gdzie obszar ten jest odpowiednio przystosowany (pomosty, molo, plaże), aktywną rekreacją (związaną z łowieniem ryb, jazdą na rowerach lub koniach), przygodą na łonie natury (atrakcje survivalow, które nie zagrażają środowisku) oraz kulturą i historią związaną z regionem (dzięki zrekonstruowanym grodom).

Zakłada się, że Gmina Urszulin w 2020 roku będzie posiadać:

- ⇒ rozwiniętą, nowoczesną infrastrukturę techniczną i społeczną, podnoszącą atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną gminy w regionie,
- ⇒ rozbudowaną bazę noclegową i żywieniową,
- ⇒ rozwiniętą infrastrukturę związaną z atrakcjami turystyki przygodowej oraz wypoczynkowo-rekreacyjnej,
- ⇒ rozwinięty system promocji oraz informacji turystycznej stymulujący popyt i podaż na lokalnym rynku turystycznym
- ⇒ dzięki zintegrowanemu produktowi turystycznemu ofertę wyraźnie wyróżniającą gminę się spośród konkurencyjnych
- ⇒ pozytywny wizerunek atrakcyjnego miejsca do uprawiania turystyki aktywnej, rekreacyjnej i edukacyjnej popularnego nie tylko w regionie, ale również i w całym kraju
- ⇒ rozwiniętą współpracę lokalnych władz i podmiotów gospodarczych z władzami Poleskiego Parku Narodowego i Krajobrazowego wraz z otuliną

dzięki czemu będzie ono miejscem różnorodnych szkoleń, warsztatów czy też imprez związanych z tematyką edukacji ekologicznej

⇒ rozwiniętą współpracę pomiędzy samorządem gminnym, stowarzyszeniami, fundacjami, prywatnymi inwestorami i przedsiębiorcami, społecznością lokalną oraz wszelkimi organizacjami zainteresowanymi rozwojem turystycznym gminy

6.2 Obszary priorytetowe- uzasadnienie wyboru

Wypełnienie założeń przyjętych w misji oraz wizji rozwoju turystyki dla Gminy Urszulin gwarantować mają cele sformułowane w oparciu o analizę silnych i słabych stron oraz panujących tendencje, które powinny zostać zrealizowane do 2020 roku, aby w pełni zapewnić rozwój turystyczny gminy. Przyjęty termin zakłada realną możliwość wdrożenia przedstawionych w strategii działań, które wymagają określonych nakładów finansowych i kadrowych. Z uwagi na niski poziom zaawansowania funkcji turystycznej w gminie Urszulin okres do 2020 roku uznany został jako optymalny i realistyczny. Konkretyzacja zawartych poniżej ambicji ma na celu zdynamizowanie rozwoju w otoczeniu. Realizacja wyznaczonych celów strategicznych ma zwiększyć atrakcyjność turystyczną gminy oraz poprawić jej pozycję konkurencyjną i wzmocnić znaczenie strategiczne gminy w powiecie i województwie.

Kierunki działań postulowane do realizacji w Strategii zostały nakreślone na podstawie przeprowadzonych analiz, w tym w zakresie walorów turystycznych gminy Urszulin, możliwości ich dalszego rozwoju, uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz trendów i tendencji rynkowych. Wyjściową kwestią podczas rozważań związanych z problematyką rozwoju turystyki na poszczególnych obszarach gminy Urszulin było dostrzeżenie istniejącego potencjału związanego z obszarem gminy oraz zebranie informacji na temat realizowanych do tej pory działań. Znacząca grupa obiektów kulturowych gminy wymaga jednak rewitalizacji. Istnieją natomiast duże możliwości stworzenia nowych rozwiązań w oparciu o istniejące, bogate zasoby. Rozwój turystyki Gminy Urszulin opierać się będzie na odpowiednim zagospodarowaniu turystycznym powiązaniem ściśle z komunikacją akcentującą

ekologiczny styl życia. Podejście to zakłada stworzenie unikatowego wizerunku gminy, gdzie dominującą rolę przypisuje się turystyce zrównoważonej. Turystyka zrównoważona to taka, której infrastruktura i formy odzwierciedlają troskę o stan i zachowanie w przyszłości czystego, naturalnego środowiska. Jednocześnie zwraca uwagę na rozwój gospodarczy gminy, zachowanie jej kulturowej tożsamości oraz podniesienie jakości życia mieszkańców.

6.3 Cele strategiczne, operacyjne oraz główne działania

6.3.1 Cel strategiczny 1- Poprawa jakości świadczonych usług turystycznych oraz systemu marketingowo-informacyjnego gminy

Cel operacyjny nr 1 – Zwiększenie zakresu oraz dostępności informacji turystycznych gminy Urszulin

Działanie nr 1 – Poprawa oznakowania turystycznego w Gminie

Działanie nr 2 – Wydzielenie podmiotu odpowiedzialnego za promocję gminy oraz rozwój oferty turystycznej (samodzielne stanowisko w Urzędzie Gminy lub LOT)

Działanie nr 3 – Rozbudowa technicznej infrastruktury podnoszącej dostępność do miejsc i atrakcji turystycznych regionu

Działanie nr 4 - Budowa przejrzystego systemu wizualizacji informacji turystycznej

Cel operacyjny nr 2 – Zwiększenie aktywności podmiotów działających w obszarze turystyki

Działanie nr 1 – Zaangażowanie społeczności lokalnej w promocję gminy i obsługę ruchu turystycznego

Działanie nr 2 – Stworzenie zintegrowanego (spójnego dla wszystkich podmiotów) systemu promocji regionu

Cel operacyjny nr 3 – Stworzenie wyraźnego wizerunku turystycznego gminu poprzez działania popularyzujące ofertą oraz koordynację i nadzór na

spójnością wdrażanych w gminie atrakcji turystycznych.

6.3.2 Cel strategiczny 2 – Rozwój zasobów ludzkich w oparciu o turystykę oraz poprawa infrastruktury turystycznej i paraturystycznej gminy

Cel operacyjny nr 1 – Opracowanie systemu zachęt inwestycyjnych dla podmiotów zewnętrznych oraz osób podejmujących działalność gospodarczą w dziedzinie turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej

Cel operacyjny nr 2 – Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie gminy (infrastruktura wokół kąpielisk/jezior, infrastruktura związana z turystyką przygodową)

Cel operacyjny nr 3 - Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy Urszulin

Cel operacyjny nr 4 – Działania promocyjne na rzecz wydłużenia sezonu

6.3.3 Cel strategiczny 3- Kreowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej oraz budowa wsparcia rozwoju markowych produktów turystycznych

Cel operacyjny nr 1 – Wykreowanie produktów turystycznych związanych z turystyką rekreacyjną

Działanie nr 1 – Rozwój rekreacyjnych form turystyki w gminie Urszulin

Działanie nr 2 – Działania PR i marketingowe, których celem jest informowanie o ofercie związanej z wypoczynkiem wokół jezior i kąpielisk na terenie gminy

Cel operacyjny nr 2 – Wykreowanie produktów turystycznych związanych z turystyką aktywną i przygodową

Działanie nr 1 – Rozwój form turystyki aktywnej w gminie Urszulin.

Działanie nr 2 – Wykreowanie oferty turystycznej dla zidentyfikowanych grup docelowych.

Działanie nr 3 – Wykreowanie i rozwój cyklicznej, kilkudniowej imprezy związanej z promocją atrakcji turystyki przygodowej w gminie Urszulin.

Cel operacyjny nr 3 – Wykreowanie produktów turystycznych związanych z turystyką edukacyjną

Działanie nr 1 – Rozwój form turystyki edukacyjnej w gminie Urszulin.

Działanie nr 2 – Działania PR i marketingowe związane z promocją ekologii i ekoturystyki w gminie Urszulin

Działanie nr 3 – Promocja turystyki proekologicznej jako wizytówki regionu oraz wytworzenia popytu na ten rodzaj usług turystycznych w regionie

6.4 Kreacja produktów lokalnych wraz ze specyfikacją grup docelowych

Tabela 24. Charakterystyka produktów lokalnych dla Gminy Urszulin

PRODUKT LOKALNY	TYP TURYSTYKI	RDZEŃ PRODUKTU	PRODUKT PODSTAWOWY	PRODUKT POSZERZONY	GRUPA DOCELOWA
Miasteczko przygód	Turystyka przygodowa	Walory środowiskowe i krajoznawcze; Bioklimat	Małpi gaj, Ścianka wspinaczkowa, Zorbing, Łucznictwo	Urszuliński Turniej Łuczniczy, Festyn Rodzinny	Miłośnicy rekreacji i sportów; Osoby aktywne żyjące w dużych aglomeracjach miejskich; Rodziny z dziećmi; Zorganizowane wycieczki szkolne;
Przyroda? Przygoda!	Przygodowa turystyka ekstremalna	Walory środowiskowe i krajoznawcze	Wędkarstwo, Jazda konna, Jazda rowerem	Spakietyzowana oferta dla różnych form turystyki	Turyści dbający o zdrowie, lubiący aktywny wypoczynek; Turyści kwalifikowani; Hobbisci; Turyści weekendowi i posiadacze działek letniskowych;

<p>Edukacyjny Park Miniatur</p>	<p>Turystyka edukacyjna</p>	<p>Zasoby PPN, Bogata roślinność Ekologia</p>	<p>Ogród botaniczny przy Ośrodku Dydaktyczno- Administracyjnym PPN</p>	<p>Pakiet warsztatów i szkoleń z edukacji ekologicznej;</p>	<p>Młodzież szkolna; Emeryci i renciści; Ludzie preferujący kontakt z naturą; Hobbyści, ekolodzy, miłośnicy przyrody; Turyści ośrodków wypoczynkowych i gmin sąsiadujących; Użytkownicy działek letniskowych</p>
<p>Zielona Flota</p>	<p>Turystyka wypoczynkowa</p>	<p>Szlak rowerowy; Szlak konny; Drogi gruntowe na terenie gminy</p>	<p>Sieć busów napędzanych np. LNG, bryczek konnych, rykszy</p>	<p>Zawody bryczek/rykszy; Ekologiczny transport</p>	<p>Turyści odwiedzający gminę Urszulin; Osoby starsze; Miłośnicy przyrody; Mieszkańcy gminy; Turyści ośrodków wypoczynkowych i gmin sąsiadujących; Użytkownicy działek letniskowych</p>

<p>Tematyczne Gospodarstwa Agroturystyczne</p>	<p>Turystyka wypoczynkowa</p>	<p>Gospodarstwa agroturystyczne</p>	<p>Oferta gospodarstw agroturystycznych</p>	<p>Farmy zdrowia; Gospodarstwa rzemieślnicze; Gospodarstwa skanseny;</p>	<p>Osoby żyjące w dużych aglomeracjach miejskich, prowadzący nerwowy i stresogenny tryb życia; Turyści zainteresowani rękodzielnictwem, kulturą wiejską; Osoby pragnące spokoju i wyciszenia;</p>
<p>Gród Andrzejów</p>	<p>Turystyka kulturowa</p>	<p>Zrekonstruowany gród</p>	<p>„Gród Andrzejów” wraz z placem, miejsmem biesiad (miejsce na ognisko, grill zabudowany), karczma</p>	<p>Turnieje rycerskie; Mini Jarmark; Warsztaty artystyczne</p>	<p>Turyści interesujący się historią i dawnymi zabytkami; Rodziny z dziećmi; Zorganizowane wycieczki szkolne; Emeryci i renciści; Turyści aktywni</p>

Źródło. Opracowanie własne

1) Miasteczko Przygód

Podstawowymi walorami turystycznymi gminy są walory naturalne obszaru - głównie lasy (w tym przede wszystkim zasoby PPN) i jeziora. Rozwój produktu turystycznego gminy Urszulin powinien w pełni wykorzystywać ten potencjał. Możliwe jest to dzięki wykreowaniu miejsca opartego na turystyce aktywno-rekreacyjnego, która obecnie rozwija się bardzo intensywnie. Aktywny wypoczynek na łonie natury stał się oderwaniem od codziennego pośpiechu, życia wśród betonowych bloków, zmechanizowanych pojazdów, a także modą na spędzanie wolnego czasu, zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. Za rozwijaniem tej formy turystyki w gminie przemawia również fakt, iż jej popularność rośnie wśród turystów przyjeżdżających z większych miast, leżących w niedalekiej odległości oraz zorganizowanych wycieczek młodzieży szkolnej, w których głównym punktem programu jest wizyta w Poleskim Parku Narodowym. Niestety nie występują na terenie gminy inne atrakcje, które budziłyby również duże zainteresowanie. W ramach turystyki przygodowej coraz większą rolę odgrywają też różnego rodzaju sporty ekstremalne.

2) Przyroda? Przygoda!

Oferta – „Przyroda? Przygoda!” związana jest ze stworzeniem spakietyzowanej oferty turystycznej, która umożliwiałaby skorzystanie z takich atrakcji turystyki aktywnej, jak m.in. wędkarstwo, jazda na rowerze, jazda konna. Istnieje duży potencjał rozwoju tego typu sportów na obszarze gminy Urszulin, jednakże wymagane są pewne inwestycje w infrastrukturę. Miejscami nieprzejezdne trasy na szlaku rowerowym, niewystarczająco oznakowana trasa szlaku konnego oraz wędkarstwo będące atrakcją jedynie dla zagorzałych zwolenników tego sportu. Infrastruktura powinna być również wzbogacona o miejsca wypoczynku na trasie szlaków, parkingi, bezpieczne, specjalnie wydzielone miejsca, gdzie można rozpalić ognisko lub grill. Szczególnie ważne jest również otwarcie w pobliżu obiektów gastronomicznych oferujących potrawy budzące w przyszłości skojarzenia z danym miejscem. Oferta kierowana może być również do biznesu, dla którego można zorganizować imprezy integracyjne dla pracowników na terenie gminy Urszulin oferując im szereg atrakcji.

3) Edukacyjny Park Miniatur

Edukacyjny Park Miniatur miałby być kontynuacją działań realizowanych przez Poleski Park Narodowy w Ogrodzie Botanicznym znajdującym się w pobliżu Ośrodka Muzealno-Administracyjnego w Urszulinie. Idea parku wiąże się ze stworzeniem miejsca, gdzie możliwe byłoby przyjrzenie się z bliska dobrodziejstwom przyrody, których naturalnym środowiskiem są obszary chronione. Działania w tym zakresie umożliwiłyby bliższy kontakt ludzi z przyrodą. Kontynuacją byłoby organizowanie na terenie parku warsztatów oraz szkoleń związanych z edukacją ekologiczną. Stały pakiet zajęć przeznaczonych zarówno dla młodzieży, jak i osób dorosłych umożliwiłby planującym wcześniej wyjazd do Urszulina, skorzystanie z takich zajęć oraz pogłębienie posiadanej wiedzy. Rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz światowy trend odchodzenia od turystyki masowej na rzecz alternatywnej sprawia, iż prawdopodobieństwo zainteresowania turystów tą formą rozrywki jest niemal pewne.

4) Zielona Flota

Zielona Flota ma się składać z grupy ekologicznych pojazdów umożliwiających transport na obszarze gminy Urszulin. Istnieje szeroki wachlarz propozycji środków transportu, które nie zagrażają środowisku. Biorąc pod uwagę posiadane zasoby i walory idealnym rozwiązaniem byłby system konnych bryczek, którymi turyści mogliby podróżować po poleskim Szlaku Konnym. W przyszłości oferta mogłaby się rozwinąć dzięki współpracy z gminami ościennymi. Podobnym rozwiązaniem są ryksze, których trasa obejmowałaby szlak rowerowy przebiegający przez obszar gminy. Obie możliwości podróżowania umożliwiają turystom napawanie się pięknymi krajobrazami i świeżym powietrzem.

Rozwinięta w przyszłości oferta turystyczna oddalonych od siebie obszarów w ramach gminy Urszulin wiąże się z potrzebą łatwego przemieszczania się pomiędzy dostępnymi atrakcjami. Wtedy, bryczki i ryksze mogą okazać się niewystarczające dla niezmotoryzowanych turystów. Wychodząc naprzeciw ów zapotrzebowaniu gmina powinna rozważyć wprowadzenie mini-busów zasilanych skroplonym gazem ziemnym LNG. Autobusy napędzane gazem ziemnym spełniają najostrejsze rygory ochrony środowiska. Silniki napędzane takim paliwem mają dłuższą żywotność i

emitują mniej hałasu od autobusów dieslowskich. Takie rozwiązanie mogłoby powstać dzięki porozumieniu z zainteresowanymi gminami ościennymi dzięki czemu koszt wdrożenia działania byłby znacząco niższy. Producenci gazu chcąc pozyskać możliwie szerokie grono potencjalnych klientów oferują m.in. zbudowanie na swój koszt stacji tego paliwa w przypadku zakupu 10 autobusów. Pierwsze autobusy napędzane w ten sposób pojawiły się w Ostrowie Wielkopolskim oraz Krakowie.

5) Tematyczne Gospodarstwa Agroturystyczne

Gospodarstwa agroturystyczne coraz liczniej powstają na obszarze całego kraju. Wiąże się to z dużym zainteresowaniem wśród turystów spędzaniem wolnego czasu na łonie przyrody, w zaciszu domowego ciepła. Należy się jednak spodziewać nasycenia rynku tego typu ofertami w ciągu najbliższych lat, a silna konkurencja wymusi na gospodarstwach urozmaicenie swojej oferty. Wykorzystując zasoby kulturowe oraz przyrodnicze właściciele gospodarstw agroturystycznych powinni rozważyć specjalizację tematyczną swojej oferty.

W gminie Urszulin istnieje możliwość stworzenia następujących tematycznych gospodarstw agroturystycznych:

- **Farmy zdrowia/farmy bio** - gospodarstwa agroturystyczne mogą swoją ofertę wzbogacić o atrakcje typowe dla ekologicznych SPA. Goście agroturystycznych oaz wypoczynku mogliby skorzystać z **kąpieeli parowych, błotnymi, ziołowymi (np. z rumianku, nagietku lub mięty)** oraz **wschodnich metod medytacyjnych**. Ofertę dopełniałyby bogate programy sportowe (w tym propozycje zajęć z jogi lub szerzej pilatesu na łonie natury).
- **Gospodarstwa rzemieślnicze** - oferta tego typu gospodarstw zorientowana byłaby na wyrób pamiątek o charakterze regionalnym w tym rękodzielniczym np. serwety, rzeźby, hafty, obrazy, wiejskie produkty spożywcze.
- **Gospodarstwa-skanseny** – gospodarstwo agroturystyczne szczególnie bogaty wystrój, urządzone stylowe pomieszczenia, dawny sprzęt codziennego użytku, wystawy rękodzielnicze, piękne ozdoby- to wszystko tworzyłoby niezwykłą otoczkę wokół gospodarstwa, zaś dla odwiedzających gości byłoby to jedyną w swoim rodzaju możliwością znalezienia się w dawnych czasach dzięki możliwości przebywania i zarazem bliskiego obcowania z kulturą danego miejsca dzięki precyzyjnie urządzonemu gospodarstwu.

- **Gospodarstwa „u Babuni”** – związane byłyby z organizowanymi przez właścicieli wycieczkami - grzybobrania lub zbierania jagód. Wspólne wyprawy do lasu, nauka na temat roślin i rodzajów grzybów, oferowanie sprzętu do ich suszenia. W okresie letnim turyści mogliby pomóc w sadach a następnie własnoręcznie wykonać dzięki pomocy gospodarzy, według tradycyjnych receptur, przetwory z zebranych owoców lub warzyw.

Kluczową kwestią związaną z rozwojem produktu: „**Tematyczne Gospodarstwa Agroturystyczne**” jest wybranie jednego z gospodarstw, które odpowiedzialne będzie za działania związane z komunikacją z otoczeniem. Dane gospodarstwo agroturystyczne powinno być wyposażone w komputer z dostępem do Internetu, fax, telefon oraz adres e-mail, na który można byłoby wysyłać zapytania związane również z ofertą pozostałych gospodarstw lub dostępnych atrakcji turystycznych w gminie. Trwała współpraca pomiędzy gospodarstwami korzystnie wpłynie na postrzeganie danej oferty przez potencjalnych turystów dzięki występowaniu efektu synergii wynikającego z połączenia działań i walorów każdej ze stron.

6) Gród Andrzejów

Pomysł zakłada budowę rekonstrukcję zniszczonego grodu. Pierwsze wzmianki na temat jego istnienia pochodzą już z 1245r. Gród położony był dokładnie na północny-zachód od wsi Andrzejów, posiadał formę czworoboku z zaokrąglonymi rogami i zajmował powierzchnię 10 arów. Dodatkowo istnienie grodu potwierdzają także znalezione fragmenty ceramiki. Gród powstałby na terenie Andrzejowa, które jest bardzo atrakcyjnie usytuowanym obszarem- głównie z racji położenia w niedalekiej odległości od Urszulina oraz ze względu na walory przyrodnicze, historyczne i krajobrazowe. Jest też idealnym miejscem do wypoczynku, obserwacji przyrody, twórczego kontaktu z naturą i historią.

W wybudowanej rekonstrukcji grodu zostaną odtworzone realia życia codziennego z tamtych lat. Na terenie grodu powinno się znaleźć **mini muzeum**, w którym zebrane byłyby odnalezione archeologiczne przedmioty, zrekonstruowane narzędzia codziennego użytku czy też różnorakie ozdoby. Podczas warsztatów twórczych turyści mieliby okazję samodzielnie przygotować niektóre z przedstawionych w mini muzeum przedmiotów. Gród będzie docelowo składać się z infrastruktury umożliwiającej stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej. W pobliżu grodu znajdować

się będzie tzw. teren biesiadny, gdzie będzie można usiąść na specjalnie przygotowanych ławkach i odpocząć. W wyznaczonym miejscu, wieczorem będzie można zorganizować w pobliżu grodu, nastrojowe ognisko. Teren ten może być wykorzystywany przez związki harcerskie, wycieczki szkolne, koła hobbistów lub zorganizowane grupy turystów. Na terenie zrekonstruowanego grodu będzie znajdował się również niewielki plac, na którym będzie możliwość zorganizowania **mini jarmarków** oraz imprez powiązanych z tematyką historyczną, które kierowane będą głównie do młodzieży szkolnej i/lub turystów weekendowych, ale również mieszkańców gminy Urszulin i innych, gmin ościennych, właścicieli sezonowych domków letniskowych itp. Goście będą mogli zakupić drobne upominki, rękodzieła produkowane na miejscu oraz lokalne smakołyki.

6.5 Zadania administracji i instytucji publicznych w zakresie rozwoju turystyki

Wyznaczone przez Urząd Gminy Urszulin odpowiednie komórki w administracji gminnej powinny zająć się propagowaniem idei rozwoju turystyki w świetle korzyści, jakie uzyskać mogą lokalne społeczności. Celem tych działań jest uświadomienie mieszkańcom korzyści wynikających z rozwoju turystyki i tego, że wspólne zaangażowanie oraz spójne postrzeganie właściwego kierunku rozwoju turystyki w gminie ma kluczowe znaczenie dla powodzenia oraz właściwego wdrożenia strategii. Istotnymi czynnikami rozwoju turystyki są stniejące formy rekreacji (m.in. wędkarstwo, możliwość jazdy konnej i rowerowej dzięki wyznaczonym szlakom, odpoczynek wokół kąpielisk), miejscowa twórczość ludowa (rzeźba, malarstwo, tkactwo, muzyka, kulinaria), oferta lokalnych gospodarstw agroturystycznych oraz wiele innych. Istotne jest, aby turyści mieli możliwość nie tylko zakupu miejscowych dzieł, ale również by mogli uczestniczyć w ich wytwarzaniu (np. praca w warsztatach ludowych czy udział w imprezach kulturalno – historycznych (np. Na terenie odnowionych grodów) i folklorystycznych itp.

Do zadań władz gminy będzie organizowanie wydarzeń zgodnych z założeniami przedstawionymi w strategii oraz stworzenie prawa lokalnego, które zachęciłoby do inwestowania w dziedzinę, jaką jest turystyka oraz

Gmina powinna rozważyć stworzenie podstaw prawnych rozwoju turystyki na szczeblu gminnym, które będzie miało za zadanie utworzenie a następnie

egzekwowanie prawa lokalnego. Prawo to tworzyć będą uchwały rady miejskiej odnoszące się bezpośrednio lub pośrednio do możliwości rozwoju turystyki. Bezpośrednio o możliwościach tych decydować mają:

- ✓ ustanowione prawa dotyczące podatków, funkcji i przeznaczeniu poszczególnych obiektów np. przeznaczenie obiektu komunalnego do obsługi ruchu turystycznego,
- ✓ wprowadzenie ulg podatkowych dla rolników (usługi agroturystyczne), fundacji, stowarzyszeń lub firm działających na rzecz rozwoju turystyki.

Pośrednio o możliwościach tych decydować mają uchwały dotyczące na przykład:

- ✓ statusu wsi letniskowych,
- ✓ roli turystyki dla harmonijnego rozwoju gminy, z maksymalnym wykorzystaniem i ochroną posiadanych wartości zabytkowych,
- ✓ tworzeniem lokalnych mechanizmów prawnych i ekonomicznych nie pozwalających na dewastację układów i obiektów zabytkowych, terenów wokół jezior oraz obszarów będących pod ochroną poprzez wykorzystanie do tego celu także przepisów krajowych, wojewódzkich, czy też powiatowych. Przy tworzeniu odpowiednich przepisów odnośnie środowiska przyrodniczego zaleca się współpracę z Poleskim Parkiem Narodowym.

Do działań prawnych pośrednio związanych z rozwojem turystyki powinno być umożliwianie rolnikom na przechodzenie z tradycyjnej produkcji żywności do ekologicznej, skierowanej na rynek turystyczny. Działania prawne sprowadzają się w tym przypadku do wprowadzania przepisów prawa lokalnego, które zainspiruje miejscowych producentów żywności do tych zmian. Sprzyjać temu powinny również ułatwienia podatkowe.

W kwestii działań finansowych, podstawowym celem działań Urzędu Gminy oraz instytucji publicznych jest poszukiwanie inwestorów i zachęcanie ich do inwestowania na terenie gminy. Działania te odnoszą się głównie do nowych inwestycji w turystyce oraz do przekształceń własnościowych. W ofercie powinna zostać przedstawiona wstępna analiza opłacalności każdej proponowanej inwestycji. Wygenerowane oferty powinny być kierowane do wielu potencjalnych inwestorów. Natomiast do zadań gminy będzie należało stworzenie inwestorom najdogodniejszych warunków realizacji

oferty.

Szczególnie istotną sferą funkcjonowania gminy w ramach, której działania powinny być zintensyfikowane są kwestie komunalne. Są to wszelkie działania prowadzące do estetycznego wyglądu przestrzeni turystycznej dotyczące wprowadzania kwiatów w okresie ciepłej pory roku wzdłuż głównej ulicy miasta Urszulin, organizacji zieleni miejskiej, odpowiednim oznakowaniu tras turystycznych znajdujących się na terenie gminy, ciągów zwiedzania i obiektów, usytuowanie dobrze utrzymanych i czytelnych tablic informacyjnych i drogowskazów (w tym tzw. „witaczy”), ustawienia estetycznych ławek itp..

Do zadań władz gminnych należą działania w sferze komunalnej, które pokrywają się w wielu przypadkach z działaniami w sferze zagospodarowania turystycznego i stanowią one punkt wyjściowy do wielu innych działań w zakresie rozwoju turystyki. Brak podstawowych elementów infrastruktury komunalnej stanowi dość istotną barierę rozwoju turystyki. I tak zadaniem władz gminnych jest wykonanie podstawowych elementów tej infrastruktury, co dotyczy głównie: dróg dojazdowych i przelotowych ruchu turystycznego (np.: parkingi wraz z zadaszeniami o funkcji wypoczynkowej, sanitariaty przydrożne- szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju form turystyki aktywnej oraz rekreacyjnej).

W przypadku gospodarstw agroturystycznych ważnym jest łącznie ich z rolnictwem ekologicznym, co w decydujący sposób może wpłynąć na ograniczenie zanieczyszczeń środowiska pochodzących z rolnictwa i turystyki. Ponadto, działania proekologiczne oraz tworzenie gospodarstw eko-agroturystyczne są zagadnieniami szczególnie rekomendowanymi w Strategii „Ekopolis” dla obszarów znajdujących się na terenie województwa lubelskiego.

Do zadań gminy należy również zadbanie o (zgłaszane podczas konsultacji społecznych podczas przygotowywania niniejszej strategii) przypadki zakłócania porządku publicznego i ogólne zjawiska patologiczne (chuligaństwo, kradzieże), które mają miejsce głównie w pobliżu jezior Sumin i Rotcze. W sytuacji powstawania tych zagrożeń zadaniem władz gminnych jest bowiem natychmiastowa reakcja polegająca na podwyższeniu gotowości działania służb porządkowych co w celu zapewnienia poczucia bezpieczeństwa zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów.

Ponadto, odnosząc się bezpośrednio do popularyzowanych w strategii form turystyki, do głównych zadań administracji i instytucji publicznych w zakresie wsparcia rozwoju i komercjalizacji produktów turystycznych w należy przede wszystkim:

⇒ **w ramach turystyki aktywnej:**

- ✓ przygotowanie i utrzymanie trasy szlaku rowerowego wraz z infrastrukturą niekomercyjną
- ✓ przygotowanie i utrzymanie szlaku konnego wraz z infrastrukturą niekomercyjną
- ✓ bezpośrednie i pośrednie wsparcie tworzenia produktów rzeczywistych i powiększonych („Miasteczko Przygód”, „Przyroda? Przygoda!”)
- ✓ tworzenie i rozwijanie układów liniowych rdzeni produktów
- ✓ system zachęt dla inwestorów
- ✓ promocja turystyczna obszaru i produktów turystycznych
- ✓ utrzymanie i rozwój infrastruktury i ogólne zagospodarowanie turystyczne obszaru

⇒ **w ramach turystyki wypoczynkowej:**

- ✓ bezpośrednie i pośrednie wsparcie tworzenia produktów turystycznych oraz współorganizowanie imprez uatrakcyjniających pobyty („Zielona Flota”, „Tematyczne Gospodarstwa Agroturystyczne”)
- ✓ utrzymanie i rozwój infrastruktury (szczególnie wokół kąpielisk oraz drogowej) oraz ogólne zagospodarowanie turystyczne obszaru
- ✓ system zachęt dla inwestorów
- ✓ ochrona środowiska naturalnego (m.in. działania na rzecz poprawy czystości wód)
- ✓ promocja turystyczna obszaru i produktów turystycznych

⇒ **w ramach turystyki edukacyjnej:**

- ✓ współpraca z PPN oraz wsparcie tworzenia produktów turystycznych oraz działania na rzecz rozwoju „Edukacyjnego Parku Miniatur”
- ✓ utrzymanie i rozwój infrastruktury oraz ogólnego zagospodarowania turystycznego obszaru
- ✓ system zachęt dla inwestorów
- ✓ promocja turystyczna obszaru i produktów turystycznych

Ponadto, **Gminne Centrum Informacji Turystycznej** powinno zostać utworzone przez następujące podmioty:

- ✓ Urząd Miasta i Gminy,
- ✓ rolników zajmujących się działalnością agroturystyczną,
- ✓ właścicieli baz noclegowych i gastronomicznych,
- ✓ firmy i przedsiębiorstwa funkcjonujące w gminie,
- ✓ osoby fizyczne.

Centrum można utworzyć w formie:

- ✓ stowarzyszenia,
- ✓ spółki z o.o.

Zadaniem Centrum powinna być:

- ✓ kompleksowa obsługa ruchu turystycznego i rekreacyjnego na terenie gminy,
- ✓ prowadzenie bazy danych z pełnym pakietem informacji oraz rezerwacji turystycznej,
- ✓ promocja turystyczna gminy,
- ✓ badania marketingowe i monitoring ruchu turystycznego,
- ✓ tworzenie i promocja ofert produktów turystycznych,
- ✓ stworzenie własnej bazy danych o podmiotach obsługi ruchu turystycznego w gminie, w której będą np.: dane adresowe gospodarstw agroturystycznych, ich położenie, specjalności kuchni, możliwość odbywania przejażdżek konnych, przejazdów bryczką itp., dane o pokojach gościnnych, informacje o imprezach kulturalno - historycznych i folklorystycznych, spis twórców ludowych i osób pracujących w rzemiosłach ginących, dane o możliwościach zakupu ich wyrobów,
- ✓ oznakowanie wszystkich tras turystycznych,
- ✓ pozyskiwanie środków finansowych krajowych i zagranicznych,
- ✓ współpraca z podmiotami funkcjonującymi w dziedzinie turystyki,
- ✓ współpraca z sąsiednimi terenami turystycznymi,
- ✓ wydawanie materiałów informacyjnych i promocyjnych zawierających informacje dotyczące aktualnych imprez kulturalnych, turystycznych,
- ✓ rekreacyjnych itd., w postaci materiałów broszurowych bezpłatnych.

Warunkiem realizacji strategii rozwoju turystycznego na terenie gminy jest odpowiednio wyszkolona kadra w zakresie obsługi ruchu turystycznego (utworzenie stanowiska ds. turystyki), która w zakresie obowiązków powinna koordynować wszelkie działania określone w strategii rozwoju turystyki oraz prowadzonej przez władze samorządu polityki turystyki. Zadaniem władz gminnych będzie wspomaganie poprzez wysyłanie na szkolenia i kursy języków obcych, osób pragnących podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.

Zadaniem gminy jest dopilnowanie, aby planowane w gminie przedsięwzięcia były zgodne z założeniami przyjętymi w strategii. Należy zachęcić lokalnych przedsiębiorców do rozwijania działalności w kierunku zgodnym z przyjętymi w strategii rozwiązaniami. Jest to szczególnie ważne z racji, iż planowany jest rozwój oferty rekreacyjnej wokół jezior Sumin i Rotcze, gdzie musi być stworzona między innymi odpowiednia baza gastronomiczna, wypożyczalnia sprzętu sportowego (rowery wodne, piłki do gry w siatkówkę, rakietki do badmintonu, kajaki).

6.6. Kluczowe czynniki powodzenia

Najważniejsze to:

- **Konsekwentne** (tj. zaplanowane długoterminowo i stopniowo realizowane) wdrożenie zaproponowanych w strategii rozwiązań służących rozwojowi turystyki w gminie,
- **Trafne, spójne i estetyczne realizacje** (łatwo zepsuć świetną koncepcję kiepską realizacją)
- **Zaangażowanie** mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorców
- **Wykorzystanie dostępnych funduszy zewnętrznych** (np. UE) i zaangażowanie większych wydatków na promocję z budżetu gminy
- **Odwaga, otwartość i chęć uczenia się** (obsługa ruchu turystycznego itp.)

Czynników powodzenia jest wiele, ale ponieważ strategia promocji każdego miejsca służyć ma przede wszystkim dobru jego mieszkańców, należy przyjąć, iż kluczowym elementem będzie poparcie lokalnej społeczności dla koncepcji (długofalowej

strategii promocji). Często błędem są próby wdrażania strategii sprzecznej z wolą mieszkańców. Takie próby skazane są na niepowodzenie. Podczas przygotowywania niniejszego dokumentu przeprowadzono dwukrotnie konsultacje społeczne, na których omówiono planowane założenia i formy przyszłego rozwoju turystyki w gminie Urszulin. Tego typu konsultacje powinny odbywać się za każdym razem, gdy planowane są istotne przedsięwzięcia z punktu widzenia mieszkańców, lokalnych przedsiębiorców lub innych osób zainteresowanych.

7. WDRAŻANIE STRATEGII

7.1 Harmonogram rzeczowo-finansowy działań

Działania promocyjne wymagają przeznaczenia dodatkowych środków finansowych. W tym celu zasadnym jest powołanie odpowiedniej jednostki, której zadaniem byłoby promowanie gminy oraz zarządzanie sferą turystyki na jej terenie. Jednostka ta powinna mieć przeznaczony na cele statutowe budżet, który corocznie byłby opracowywany i konsultowany z Urzędem Gminy. (m.in. na organizację imprez wizerunkowych i konkursów, działalność promocyjno-informacyjną, konsultacje na mieszkańców gminy i biznesu). Jednocześnie, należy aktywnie szukać zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w promocję i turystykę za co instytucja również byłaby pośrednio odpowiedzialna.

Poniższa lista nie jest wyczerpująca, ale ma na celu wskazanie możliwych dróg finansowania tych działań:

- ✓ Wkład własny gminy
- ✓ Inicjatywy lokalne (drobne)
- ✓ Inwestor zewnętrzny (duży)
- ✓ Środki regionalne i krajowe
- ✓ Środki Unijne; Program Rozwoju Polski Wschodniej; RPO Woj. Lubelskiego na lata 2007-2013

Wdrożenie strategii wymaga szczegółowego zaplanowania poszczególnych działań wzmacniających jak i promocyjnych. Strategia określa działania w perspektywie 10-letniej, zatem za wszelką cenę unikać należy działań typu „wsztko naraz”. Dobrymi praktykami jest kierowanie pierwszych działań do wewnątrz, do mieszkańców (np. konkursy, impreza).

Tabela 25. Harmonogram rzeczowo-finansowy

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	LATA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY
1. Poprawa, jakości świadczonych usług turystycznych oraz systemu promocyjno-informacyjnego gminy	1.1 Zwiększenie zakresu oraz dostępności informacji turystycznych gminy Urszulin	2009-2020	Budżet Gminny, PO RPW Działanie. I.4. Promocja i współpraca: - komponent promocja	Podmiot odpowiedzialny za promocję gminy oraz rozwój turystyki (potrzeba utworzenia)
	1.2 Zwiększenie aktywności podmiotów działających w obszarze turystyki	2009-2020		
	1.3 Stworzenie wyraźnego wizerunku turystycznego gminu poprzez działania popularyzujące ofertą oraz koordynację i nadzór na spójnością wdrażanych w gminie atrakcji turystycznych	2015-2020		
2. Rozwój zasobów ludzkich w oparciu o turystykę oraz poprawa infrastruktury turystycznej gminy	2.1 Opracowanie systemu zachęt inwestycyjnych dla podmiotów zewnętrznych oraz osób podejmujących działalność gospodarczą w dziedzinie turystyki, rekreacji i edukacji ekologicznej.	2009-2015	Budżet Gminny, Budżet Województwa Lubelskiego, Budżet Państwa, Powiatowy Urząd Pracy, Inwestorzy prywatni, Środki pomocowe; Środki Wojewódzkiego Zarządu Dróg	Urząd Gminy Urszulin
	2.2 Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie gminy (infrastruktura wokół kąpielisk/jezior, infrastruktura związana z turystyką	2009-2020		

	przygodową)			Infrastruktura drogowa	
	2.3 Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy Urszulin		2012-2020		
	2. 4 Działania promocyjne na rzecz wydłużenia sezonu		2015-2020		
3. Kreowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej oraz budowa wsparcia rozwoju produktów turystycznych	3.1 Wykreowanie produktów turystycznych związanych z turystyką rekreacyjną	„Zielona Flota”	2010-2020	Budżet Gminny, Inwestorzy prywatni, Środki pomocowe regionalne programy operacyjne dla województwa lubelskiego; PO Innowacyjna Gospodarka, działanie 6.3 Promocja walorów turystycznych Polski oraz 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym; PO Infrastruktura i Środowisko; PO Kapitał Ludzki;	Podmiot odpowiedzialny za promocję gminy oraz rozwój turystyki (potrzeba utworzenia); PPN; Organizacje pozarządowe; Organizatorzy imprez; Inne podmioty
		Tematyczne Gospodarstwa Agroturystyczne			
	3.2 Wykreowanie produktów turystycznych związanych z turystyką aktywną i przygodową	„Miasteczko przygód”	2010-2020		
		„Przyroda? Przygoda!”			
3.3 Wykreowanie produktów turystycznych związanych z turystyką edukacyjną i kulturą	„Edukacyjny Park Miniatur”	2010-2020	europejskie programy współpracy terytorialnej.		
	„Gród Andrzejów”				

7.2 Zasady monitorowania sposobu i efektów wdrażania strategii

Zarówno kontrola realizacji działań jak i monitoring ich skuteczności musi być prowadzony cyklicznie (co najmniej raz w roku) i według tych samych standardów umożliwiających porównywalność wyników. Raz do roku wyniki i wnioski powinny być przedstawiane w formie raportu Radzie Gminy, która w ten sposób może przyspieszać procesy, modyfikować kierunki działań lub wytyczać nowe.

Poniżej przedstawiono najprostsze i niedrogie sposoby na bieżące monitorowanie wdrożeń i ich efektów.

Tabela 26. Zasady monitorowania wdrożenia strategii

OBSZAR PRIORYTETOWY	ZMIENNE	MIERNIKI / WSKAŹNIKI WERYFIKUJĄCE
PRODUKT	Turystyka Wypoczynkowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób odwiedzających kąpieliska w gminie 2. Liczba stworzonych atrakcji związanych z rekreacją przy jeziorach 3. Liczba organizowanych zawodów/impres plażowych 4. Liczba osób korzystających z pakietyzowanej oferty turystycznej
	Turystyka Edukacyjna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób oraz wycieczek szkolnych uczestniczących w zorganizowanych formach turystyki edukacyjnej 2. Liczba szkoleń / warsztatów organizowanych w ramach edukacji ekologicznej
	Turystyka Przygodowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba odwiedzających gminę w celu skorzystania z atrakcji turystyki przygodowej osób oraz wycieczek szkolnych w danym roku 2. Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych formach turystyki 3. Liczba zorganizowanych imprez, szkoleń, warsztatów nt edukacji ekologicznej 4. Liczba udostępnianych obiektów związanych z turystyką przygodową

		5. Liczba osób obecnych na cyklicznej imprezie promującej ofertę turystyczną gminy
	Kultura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba udostępnionych obiektów zabytkowych do zwiedzania (szt.) 2. Liczba zrewitalizowanych obiektów zabytkowych (w szt.) 3. Liczba osób odwiedzających obiekty zabytkowe 4. Zrealizowane działania na rzecz popularyzacji, rozwoju i promocji grodów w gminie
MARKETING I INFORMACJA	Wizerunek turystyczny Gminy Urszulin	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wejść na stronę internetową Gminy Urszulin oraz stronę poświęconą ofercie turystycznej Gminy 2. Liczba telefonicznych i e-mailowych zapytań o Gminę Urszulin w lokalnych i regionalnych Punktach informacji Turystycznej. 3. Udział w targach turystycznych (liczba dni targów) 4. Liczba kliknięć na umieszczony na portalach turystycznych banner promujący stronę internetową gminy 5. Kształtowanie się ruchu turystycznego w gminie 6. Długość średniego pobytu turysty w gminie
	Działania informacyjno-promocyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zakres aktualnie realizowanych działań przez podmiot odpowiedzialny za promocję gminy i rozwój produktów turystycznych/LOT 2. Liczba publikacji oraz informacji ukazujących się w mediach na temat dostępnych atrakcji turystycznych w gminie Urszulin 3. Liczba materiałów promocyjno-informacyjnych popularyzujących ofertę turystyczną gminy Urszulin 4. Liczba zewnętrznych oznakowań promocyjno-informacyjnych (tzw. „witaczy”)

<p>PRZESTRZEŃ, INFRASTRUKTURA</p>	<p>Wykorzystanie potencjału turystycznego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa infrastruktury drogowej - budowa i modernizacja dróg gminnych (określenie dokonanych działań: zmiana nawierzchni jezdni, poszerzenie jezdni itp.) 2. Liczba obiektów noclegowych 3. Liczba obiektów gastronomicznych (uwzględniając liczby potraw regionalnych) 4. Rozwój infrastruktury turystycznej w gminie (udostępnianie nowych terenów pod zagospodarowanie turystyczne)
<p>WSPARCIE INSTYTUCJONALNE</p>	<p>Działania związane z rozwojem zasobów ludzkich</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba szkoleń i warsztatów poświęconych aktywizacji społecznej i zawodowej w branży turystycznej 2. Liczba nowych miejsc pracy powstałych w wyniku rozwoju produktów turystycznych w gminie 3. Liczba nowopowstałych stowarzyszeń, fundacji oraz innych organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki w gminie 4. Liczba zgłoszonych projektów związanych z rozwojem turystyki

Źródło: Opracowanie własne.

Strategię należy wdrażać systematycznie i w sposób zaplanowany.

- ✓ Planując nowe działania, nie wymienione w niniejszej strategii, należy mieć na uwadze to jak wpisują się one w kluczowe sfery funkcjonowania marki miejsca. Strategia promocji nie zastępuje strategii rozwoju i inwestycji, ale je wspiera i nadaje miejscu wizerunek, wizję.
- ✓ Każde działanie należy komunikować i o nim informować (najpierw robimy, a później mówimy, że to zrobiliśmy)
- ✓ Podejmując w przyszłości działania promocyjne należy patrzeć odważnie. Tylko kroki spektakularne i długoterminowe wyróżnią miejsce Gminy Urszulin na tle innych.

REZULTAT WDROŻENIA STRATEGII

W rezultacie wdrożenia zaproponowanych w dokumencie działań gmina Urszulin będzie posiadać konkurencyjną ofertę turystyczną, która będzie szeroko popularyzowana wśród grupy docelowej. Planowane jest rozwinięcie produktów lokalnych, które mają zachęcać turystów do dłuższego pobytu na terenie gminy oraz wyboru miejsca jako docelowego punktu podróży.

Przewidywany rozwój turystyki spowoduje wzrost:

- ✓ potencjału konsumpcyjnego,
- ✓ dochodów budżetowych gminy,
- ✓ dochodów podmiotów gospodarczych związanych bezpośrednio i pośrednio z obsługą ruchu turystycznego.

Dochodem bezpośrednim gminy będą podatki z powierzchni użytkowych przeznaczonych na cele turystyczne (nieruchomości i grunty). Natomiast dochodem pośrednim kwota wynikająca ze wzrostu potencjału turystycznego. W chwili obecnej niemożliwe jest oszacowanie konkretnych wartości finansowych z racji niskiego poziomu zaawansowania funkcji turystycznej regionu oraz braku na tym etapie planu zagospodarowania turystycznego gminy Urszulin. Plan taki sporządzony może zostać przez Urząd Gminy Urszulin lub odpowiednie jednostki zewnętrzne w oparciu o roczne harmonogramy prac (zatwierdzone uchwałą Rady Gminy) oraz w kwestiach merytorycznych - o założenia wynikające z poniższego dokumentu i innych dokumentów strategicznych powiązanych z obszarem Gminy Urszulin. Planistyczne i specjalistyczne opracowanie umożliwi weryfikację terenów, na których wdrożone mogą być konkretne propozycje produktów lokalnych dla gminy.

W przypadku podmiotów gospodarczych związanych z obsługą ruchu turystycznego, po wdrożeniu programu rozwoju turystyki w gminie, ich dochody również wzrosną i będzie to miało przełożenie na podniesienie poziomu życia mieszkańców oraz rozwój gminy. Realizacja celów i zadań określonych w strategii wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Od wielkości tych nakładów zależy zakres promocji turystyki, jak również wybór metod i narzędzi do realizacji celów strategii.

Nakłady finansowe na promocję turystyki powinny systematycznie rosnać. Należy je oszacować w perspektywie okresu objętego strategią, co pozwoli na odpowiednie zaplanowanie zadań i właściwą ich realizację.

Przewiduje się, że głównym źródłem finansowania kosztów realizacji strategii rozwoju turystyki będzie budżet gminy. Możliwość finansowania działań na rzecz promocji gminy wynika z wielu aktów prawnych (m. in. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Rozdział 1, art 7, pkt.19 mówi, iż do zadań gminy należy promocja gminy). Dotychczas w budżecie pod pozycją „Turystyka” kryły się działania związane z przebudową mostu wokół jezior lub zakup niezbędnych materiałów lub wyposażenia. Niezbędne jest, więc uzupełnienie budżetu o pozycję, w której znalazłyby się wydatki związane bezpośrednio z działaniami promocyjnymi gminy, które opisane zostały w niniejszym dokumencie (utworzenie podmiotu odpowiedzialnego za działania promocyjne na rzecz gminy, koordynację wdrażania produktów lokalnych; zaprojektowanie i wyprodukowanie materiałów informacyjno-promocyjnych gminy; wsparcie przy renowacji cennych budynków zabytkowych na terenie gminy; wsparcie w tworzeniu produktów lokalnych oraz wiele innych opisanych wcześniej)

Monitoring wdrażania i wskaźniki oceny efektywności realizacji przedstawione w niniejszym dokumencie pozwalają rzetelnie ocenić, w jakim stopniu strategia jest realizowana oraz czy jej efekty są wykorzystywane przez mieszkańców, doceniane przez turystów i biznesmenów i zauważalne przez media. Wnioski płynące z takich analiz pozwolą na tzw. tracking strategii, tzn. na weryfikację jej założeń i ustawienie rekomendowanych działań na nowe tory. Tracking pozwala uwzględnić m.in. zmiany społeczne, inwestycje, decyzje na szczeblu państwowym, których nie można było przewidzieć w czasie tworzenia dokumentu.

Zaprezentowany harmonogram działań promocyjnych dla gminy Urszulin jest wynikiem opracowanych w strategii założeń, a ujęte w nim działania mają charakter wizerunkowy, inwestycyjny, informacyjny i społeczny. Uwzględniając specyfikę gminy Urszulin, jej wielkość, możliwości finansowania oraz dużą inwencję i zaangażowanie społeczności lokalnej, harmonogram sporządzono tylko w formie postępujących po sobie wydarzeń, bez uwzględnienia w nim czasookresów realizacji, które są ściśle uzależnione od budżetu, dodatkowo pozyskiwanych środków unijnych lub innych dofinansowań oraz, co najważniejsze, ludzi, którzy będą te działania wdrażać. W strategii zarekomendowano terminy realizacji najważniejszych wydarzeń. W praktyce oznacza to, że kolejne punkty

harmonogramu mogą zostać zrealizowane szybciej lub wolniej, niż można to założyć na poziomie tego dokumentu. Harmonogram wyznacza zatem tylko kolejność działań. Kolejne zadania w ramach pojedynczych kategorii zostały uporządkowane chronologicznie w pionie. Kolejność pionowa w ramach jednej kategorii to zalecenie podyktowane założeniami strategii oraz uwarunkowaniami społecznymi, specyfiką marketingu. Działając według zaproponowanej kolejności gmina sprawnie zbuduje swój wizerunek gminy atrakcyjnej turystycznie przede wszystkim dla rodzin z dziećmi, wycieczek szkolnych oraz mieszkańców gminy. Na poziomie ogólnym harmonogramu z uwzględnieniem pozostałych kategorii, kolejność pionowa to rekomendacje. Dopuszczona jest w tym zakresie większa dowolność.

Dokument, który przekazujemy Państwu, to jednak tylko w części opis stanu wyjściowego, który dzięki analizie potencjału, opracowaniu wizji, kierunku zmian pozwoli na wprowadzenie zmian i określenie szczegółowej listy działań.. W oparciu o konsultacje społeczne, analizę rynku i doświadczenie wytyczyliśmy kierunek rozwoju turystyki w gminie Urszulin. Ważne jest jednak czy mieszkańcy gminy Urszulin są gotowi uwierzyć w słuszność zaprezentowanych pomysłów, przyjąć zaproponowaną klamrę i wspólnie dążyć do określonej w strategii wizji – aby gmina Urszulin w pełni stała się miejscem prawdziwie atrakcyjnym turystycznie dla turystów, jak i samych mieszkańców.

8. APPENDIX

8.1 Bibliografia

Bogucki J. (red.), 1999: Biometeorologia turystyki i rekreacji. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Poznań.

Brykowski R., Smulikowska E. (red.), 1975: Katalog zabytków sztuki w Polsce. Województwo lubelskie. Powiat włodawski. Tom VIII, zeszyt 18. Instytut Sztuki PAN, Warszawa.

Brykowski R., Smulikowska-Rowińska E. (red.), 1968: Katalog zabytków sztuki w Polsce. Województwo lubelskie. Powiat chełmski. Tom VIII, zeszyt 5. Instytut Sztuki PAN, Warszawa.

Buraczyński J., Wojtanowicz J., 1981: Objasnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski 1:50 000, arkusz Orzechów Nowy. Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa.

Cebrykow P., Ciechomski D., Grzechnik L., 2007: Piękno nadbużańskich stron. Poleski Szlak Konny. Mapa przyrodniczo-turystyczna, 1:75 000. KARTPOL, Lublin.

Cebrykow P., Grzechnik L., Kałamucki K., 1999: Województwo lubelskie. Mapa administracyjno-drogowa, 1:300 000. KARTPOL, Lublin.

Cebrykow P., Grzechnik L., Kałamucki K., 2001: Poleski Park Narodowy. Mapa turystyczna, 1:50 000. KARTPOL, Lublin.

Fijałkowski D., Izdebski K. (red), 1996: Szata roślinna Lubelszczyzny. Wyd. LTN, Lublin.

Fijałkowski D., Kseniak M., 1982: Parki wiejskie Lubelszczyzny. Stan, ochrona i rewaloryzacja biocenotyczna. PWN, Warszawa.

Gołembski G. (red.), 1999: *Regionalne aspekty rozwoju turystyki*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Gołembski G., 2000: *Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym*. AE, Poznań.

Gołembski G. (red.), 2005: *Kompendium wiedzy o turystyce*. PWN, Warszawa - Poznań.

Kaczmarek J. Stasiak A., Włodarczyk B., 2002: *Produkt turystyczny albo jak organizować poznawanie świata*. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

Kondracki J., 2001: *Geografia regionalna Polski*. PWN, Warszawa.

Kostrowicki A.S., 1995: *Regionalizacja zoograficzna [w:] M. Najgrakowski (red.) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej. Główny Geodeta Kraju, Warszawa.*

Kostrowicki A.S., Plit J., 1995: *Zasięgi wybranych gatunków zwierząt [w:] M. Najgrakowski M. (red.) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej. Główny Geodeta Kraju, Warszawa.*

Kruczek Z., 2007: *Polska. Geografia atrakcji turystycznych*. Proksenia, Kraków.

Krzymowska-Kostrowicka A., 1991: *Zarys geoekologii rekreacji*. T. I. Wyd. UW, Warszawa.

Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J., 2002: *Geografia turystyki polski*. Wyd. ekonomiczne, Warszawa.

Lorenc H. (red.), 2005: *Atlas klimatu Polski*. Wyd. IMiGW, Warszawa.

Rolska-Boruch I., 2002: *Z przeszłości kulturowej Lubelszczyzny. Inwentarz topograficzno-rzeczowy zabytków województwa lubelskiego*. Akademia Społeczna, Lublin.

Szpetko Z., 2001: *Z dziejów miejscowości w gminie Cyców [w:] Chrzanowska A., Kolary-Woźniak M., Misiewicz E. (red.) Powiat Łęczyński. Monografia krajoznawcza. Starostwo powiatowe, Łęczna.*

Tucki A., 2004: *Próba oceny atrakcyjności turystycznej obszaru, na przykładzie gminy Ludwin*. [W:] Michalczyk Z. (red.) – *Badania geograficzne w poznaniu środowiska*. Wyd. UMCS, Lublin: 714-719.

Tucki A., *Potencjał turystyczny regionu lubelskiego i możliwości jego wykorzystania*. UMCS, Zakład Geografii Regionalnej i Turyzmu, maszynopis pracy doktorskiej, Lublin 2008.

Turski R., Uziak S., Zawadzki S., 1993: Gleby. Seria: Środowisko Przyrodnicze Lubelszczyzny. Wyd. Lub. Tow. Nauk., Lublin: 1-106, 2 mapy. Uziak S., *Wereszczyn - 800 lat historii*. Urszulin, 2002.

Wójcikowski W., 2006: Polesia Czar. Knieje i mszary, miasta i wioski. Przewodnik po Polesiu zachodnim. Wyd. Tylda, Wyd. Akademickie, Lublin.

Zinkiewicz W., Zinkiewicz A., 1973, Stosunki klimatyczne województwa lubelskiego, *Annales UMCS, sectio B*, 53, 305-321.

Zinkiewicz W., Zinkiewicz A., 1975: Atlas klimatyczny województwa lubelskiego. Wyd. Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Lublin.

Materiały inne

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Polesia Zachodniego 2004 – 2013”, Lublin 2003.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Tom I „Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne”; Biuro Planowania Przestrzennego, Lublin 2002.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Tom II „Kierunki polityki przestrzennej”; Biuro Planowania Przestrzennego, Lublin 2002.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Tom III „Kierunki polityki przestrzennej. Mapa skali 1:200000”; Biuro Planowania Przestrzennego, Lublin 2002.

Ruch turystyczny w PPN za lata 2005-2008. Poleski Park Narodowy, Urszulin.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2005.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Urszulin 2004-2020.

Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania w Polsce w 2006 roku. Praca wykonana na zlecenie Departamentu Turystyki w Ministerstwie Gospodarki, Warszawa 2006.

8.2 Spis tabel i wykresów

TABELE

Tabela 1. Liczba przyjazdów do Polski w 2006 roku (zrealizowane podróże z jednym noclegiem).

Tabela 2. Rodzaj zakwaterowania podczas pobytu w Polsce w 2006 roku

Tabela 3. Przyjazdy cudzoziemców do Polski i wyjazdy obywateli polskich za granicę

Tabela 4. Uczestnictwo Polaków w wieku 15 lat i więcej w wyjazdach turystycznych

Tabela 5. Porównanie danych z I półrocza 2008r. do I półrocza 2007r.

Tabela 6. Turyści w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania w Województwie Lubelskim w 2007 r. w tys.

Tabela 7. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania na tle kraju

Tabela 8. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Urszulin

Tabela 9. Struktura użytkowania ziemi w gminie Urszulin

Tabela 10. Deniwelacje w gminie Urszulin

Tabela 11. Wykaz badanych zbiorników, podstawowe dane morfometryczne oraz wyniki klasyfikacji w latach 1987-2005

Tabela 12. Właściwości oraz oddziaływanie na zdrowie człowieka zbiorowisk roślinnych gminy Urszulin (zestawienie własne na podstawie Krzymowskiej-Kostrowickiej 1991).

Tabela 13. Wykaz ścieżek przyrodniczych na terenie Poleskiego Parku Narodowego

Tabela 14. Baza noclegowa gminy Urszulin (opracowanie własne na podstawie danych z urzędu gminy).

Tabela 15. Infrastruktura drogowa gminy Urszulin (zestawienie własne na podstawie danych z GUS).

Tabela 16. Atrakcyjność gminy Urszulin dla turystyki wypoczynkowej (w skali kraju)

Tabela 17. Atrakcyjność turystyczna gmin konkurencyjnych względem gminy Urszulin

Tabela 18. Ruch turystyczny rejestrowany w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania gminy Urszulin na tle województwa lubelskiego w 2006 roku

Tabela 19. Ruch turystyczny w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania gminy Urszulin według rodzajów bazy w 2006 roku

Tabela 20. Ruch turystyczny w Poleskim Parku Narodowym w 2008 roku

Tabela 21. Rozkład miesięczny ruchu turystycznego w obiektach Poleskiego Parku Narodowego

Tabela 22. Zestawienie silnych i słabych stron Gminy Urszulin

Tabela 23. Zestawienie szans i zagrożeń stron Gminy Urszulin

Tabela 24. Charakterystyka produktów lokalnych dla Gminy Urszulin

Tabela 25. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Tabela 26. Zasady monitorowania wdrożenia strategii

RYSUNKI

Rysunek 1. Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania według województw w 2007r.

Rysunek 2. Przyjazdy z poszczególnych województw

Rysunek 3. Położenie gminy Urszulin na tle podziału administracyjnego województwa lubelskiego

Rysunek 4. Położenie gminy Urszulin na tle podziału fizycznogeograficznego Polski

Rysunek 5. Położenie gminy Urszulin na tle zjawisk wodnych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego

Rysunek 6. Obszary podlegające prawnej ochronie w gminie Urszulin

Rysunek 7. Analiza rynków konkurencyjnych względem gminy Urszulin (atrakcyjność turystyczna)

WYKRESY

Wykres 1. Przyjazdy turystów w latach 2000 - 2008 i prognoza do 2013

Wykres 2 . Przyjazdy turystów według głównych grup krajów

Wykres 3. Przyjazdy turystów z krajów Unii Europejskiej (z prognozą do 2013 r.)

Wykres 4. Przyjazdy turystów wraz z prognozą do 2013 r. według celów pobytu.

Wykres 5. Turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego (wraz z prognozą do 2013 r.)

Wykres 6. Turyści polscy i zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego (wraz z prognozą do 2013 r.)

Wykres 7. Pozycja strategiczna Gminy Urszulin wyznaczona na podstawie analizy SWOT

8.3 Załączniki

ZAŁĄCZNIK NR 1 **Optymalne metody ilościowe i jakościowe weryfikujące skuteczność wdrażania strategii**⁸

Wstępna propozycja kierunków rozwoju produktów turystycznych wymaga weryfikacji. Należy sprawdzić, czy proponowane kierunki są atrakcyjne dla poszczególnych grup docelowych oraz jakie elementy konceptów są kluczowe dla ich sukcesu.

W celu weryfikacji proponujemy przeprowadzenie zogniskowanych wywiadów grupowych z reprezentantami grup docelowych każdego z konceptów. Według wstępnych założeń będą to:

- rodziny z dziećmi,
- turyści indywidualni,
- grupy przyjaciół i znajomych,
- urzędnicy oświatowi odpowiedzialni za wybór miejsc wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej.

Zakładamy, że oferta turystyczna gminy Urszulin będzie w pierwszej kolejności kierowana do mieszkańców województwa lubelskiego. W teoretycznym zasięgu oddziaływania znajdują się też mieszkańcy dużych miast, zainteresowani aktywną turystyką krajową.

Badania jakościowe będą miały postać tzw. testów konceptów.

Uczestnikom zostaną zaprezentowane alternatywne opisy całościowych koncepcji produktów turystycznych, a dyskusja będzie skoncentrowana na wyłonieniu najbardziej atrakcyjnego oraz silnych i słabych stron konceptów.

Badanie pomoże ponadto w ustaleniu zwyczajów związanych z wyborem miejsca na wypoczynek oraz preferencji w zakresie różnych składników oferty turystycznej (usług, przedmiotów, obiektów, wydarzeń).

Tego rodzaju eksplorację dobrze byłoby potwierdzić w badaniu ilościowym.

Problemem jest jednak duże zróżnicowanie grup docelowych, utrudniające zastosowanie tradycyjnych technik badawczych (badanie telefoniczne, badanie metodą wywiadów

⁸ Opracowanie przygotowane przez Instytut Badawczy ARC Rynek i Opinia.

bezpośrednich).

Proponujemy przeprowadzenie badania w trybie ankiet internetowych (CAWI), w oparciu o zasoby panelu internetowego ARC Rynek i Opinia (około 45 tys. członków).

Panel daje możliwość łatwiej pre-rekrutacji respondentów do badania w oparciu o krótką ankietę, w której przy pomocy podstawowych pytań określa się przynależność respondenta do jednego z docelowych segmentów.

Następnie można przeprowadzić właściwy wywiad.

Internetowa ankieta jest wypełniana samodzielnie przez respondenta.

Metoda umożliwia także prezentację i ocenę materiałów audiowizualnych (w przypadku badania konceptów mogą to być np. moodboardy, służące – obok opisu produktu – wywołaniu określonych wrażeń emocjonalnych u respondenta.

Przewidujemy realizację ok. 200 wywiadów na segment (z wyłączeniem segmentu „oświatowego”).

